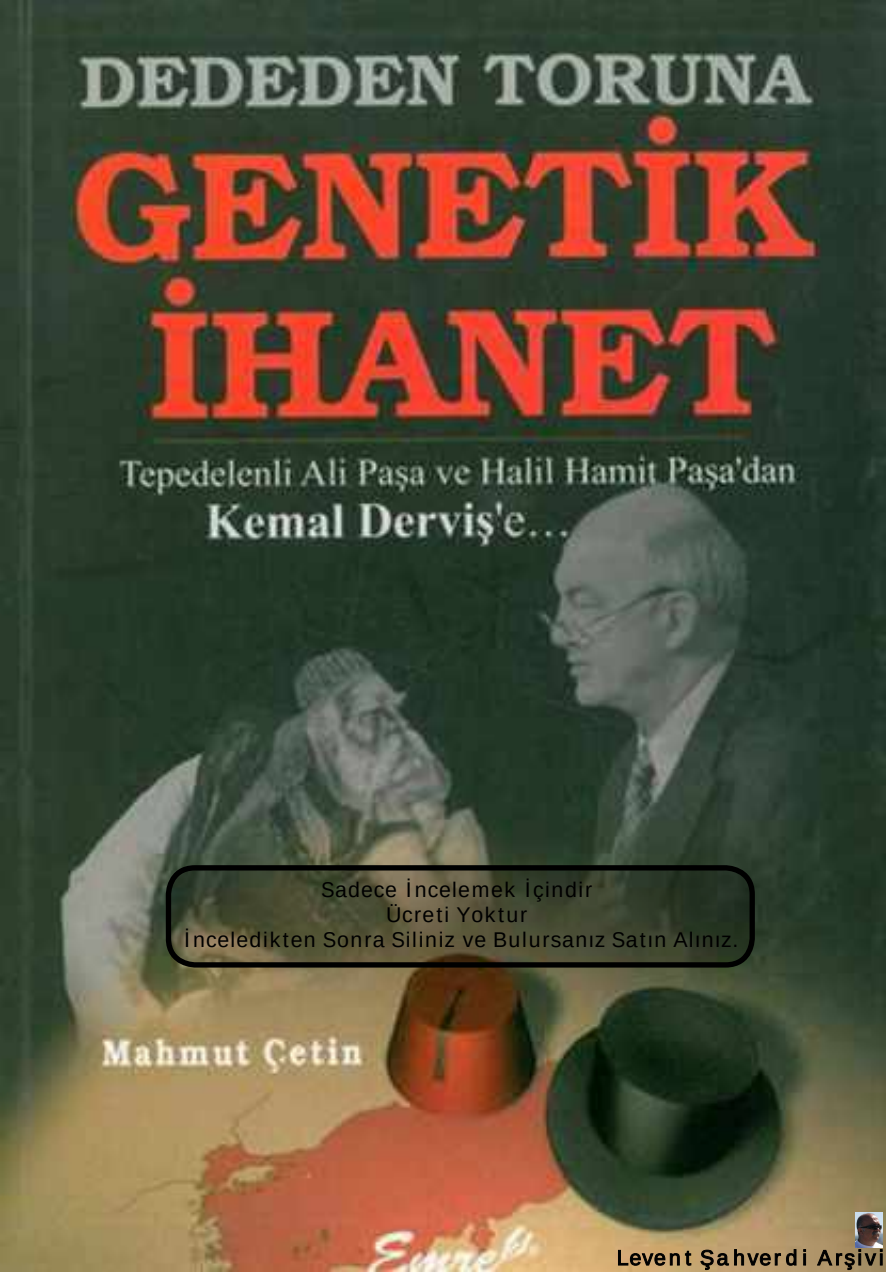
DEDEDEN TORUNA

GENETİK İHANET

Tepedelenli Ali Paşa ve Halil Hamit Paşa'dan
Kemal Derviş'e...

Sadece İncelemek İçindir
Ücreti Yoktur
İnceledikten Sonra Siliniz ve Bulursanız Satın Alınız.

Mahmut Çetin

Levent Şahverdi Arşivi

DEDEDEN TORUNA GENETİK İHANET

Tepedelenli Ali Paşa ve Halil Hamit Paşa'dan
Kemal Derviş'e...

EMRE YAYINLARI®

Levent Şahverdi Arşivi

Yayın No: 174 (Emre / İnceleme - Araştırma)

Dededen Toruna Genetik İhanet

Tepedelenli Ali Paşa ve Halil Hamit Paşa'dan Kemal Derviş'e...

Yazarı: **Mahmut Çetin**

© Emre Yayınları, 2006

Yayın Danışmanı	:	Abdullah Şahin
Genel Yayın Yönetmeni	:	Burak Fazıl Çabuk
Yayın Editörü	:	Yalçın Lüleci
Redaksiyon	:	Bulut Fikret Çöloğlu
Bilgisayar Uygulama	:	Emre Ajans
Kapak Tasarımı	:	Ebru Grafik
Baskı-Cilt	:	Kilim Matbaacılık Ltd. Şti. Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi no: 12/204 Topkapı İstanbul (0212) 612 95 59

1. Baskı Mayıs 2006

© Kitabın telif hakları, Emre Yayınları'na aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

ISBN: 9944-334-03-0

EMRE YAYINLARI®

Hocapaşa Mah. Dervişler Sok.
No. 7 34110 Sirkeci/İSTANBUL
Tel: (0212) 519 71 55-56
Fax: (0212) 528 71 12
www.emreyayinlari.com
e-mail: info@emreyayinlari.com

Levent Şahverdi Arşivi

Mahmut Çetin

DEDEDEN TORUNA GENETİK İHANET

Tepedelenli Ali Paşa ve Halil Hamit Paşa'dan
Kemal Derviş'e...

Levent Şahverdi Arşivi

MAHMUT ÇETİN

1963 yılında Ankara'da doğdu. Reşat Bey İlkokulu, Sokollu Mehmet Paşa Ortaokulu, Atatürk Lisesi, Adapazarı Akyazı Lisesi ve Erzurum A.Ü. Fen ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1986). Mezuniyet tezi Yahya Kemal'in "Eski Şiirin Rüzgarıyla" adlı eserinin indeks-sözlük çalışmasıydı. TRT Yardımcı Prodüktörlük Kursu'na katıldı. Tuzla ve Söke'de askerlik yaptı. 1989 yılında İstanbul'a geldi, çeşitli gazete, dergi ve televizyon kuruluşlarında çalıştı. Nilüfer Edebiyat, Yeni Hafta, Kültür Dünyası, Tarih ve Düşünce, Okumuş Adam, Platform, Yarın, Türk Yurdu ve Biyografi Analiz dergilerinde yazdı. 1995 yılında 'Çağdaş Osmanlı Ekseni' iddialı Beyan Dergisi'ni (4 sayı) ve 2003-2005 yılları arasında ise (14 sayı) Biyografi Analiz Dergisi'ni çıkardı. Halen biyografi net internet sitesi ve "biyografi.net" yayınevinin editörlüğünü yapıyor.

"Dededen Toruna Genetik İhanet" yazarın Emre Yayınları'ndaki ilk eseridir.

Levent Şahverdi Arşivi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 7
PROBLEMATİK 1 / 9
PROBLEMATİK 2 / 11
PROBLEMATİK 3 / 13

BİRİNCİ BÖLÜM
TEPEDELENLİ ALİ PAŞA / 15
İKİNCİ BÖLÜM
HALİL HAMİT PAŞA / 37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KEMAL DERVİŞ'İN BABASI
RIZA DERVİŞ / 93
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KEMAL DERVİŞ'İN EVLİLİKLERİ / 113
BEŞİNCİ BÖLÜM
KEMAL DERVİŞ'İN ÇOCUKLARI / 131
ALTINCI BÖLÜM
YAKIN PLAN KEMAL DERVİŞ / 139
YEDİNCİ BÖLÜM
KAOS VE PERESTROİKA / 181

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

ÖNSÖZ

"Dededen Toruna Genetik İhanet!"

"Tepedelenli Ali Paşa ve Halil Hamit Paşa'dan Kemal Derviş'e..."

Evet kitabımızın sunumu bu...

Birisi bağımsız devlet kurma sevdasında, diğeri yabancılarla işbirliği yaparak padişahı devirme sevdasında iki dedenin torunudur Kemal Derviş... Ve bu iki dedenin sevdası da idamla sonuçlanmıştır.

Kamuoyu, Kemal Derviş'i sadece ekonomist olarak tanıyor... "Dededen Toruna Genetik İhanet," Derviş'in köken ilişkilerini gün yüzüne çıkarıyor. Onun davranışlarında kökenin etkisini araştırıyor.

Bir dönem emperyalizmin genel valisi gibi hareket eden Devlet Eski Bakanı Kemal Derviş, bu kitabın temel olgusu... "Dededen Toruna Genetik İhanet"te sanılanın aksine, insan davranışının etnik kökenle bir bağı olmadığını, davranışların zihniyetle alakalı bir durum olduğunu dolaylı olarak ele alıyoruz.

"Dededen Toruna Genetik İhanet," "Boğaz'daki Aşiret" kitabı-

Levent Şahverdi Arşivi

mızla başlayan aile tarihi araştırmaları zincirinin bir parçası... Bu çalışma, Osmanlı'dan günümüze uzanan bürokratik klandan birbirine akraba iki ailenin tarihini, Kemal Derviş özelinde anlatıyor.

Kemal Derviş yönetiminde emperyalizmin emrinde yürürlüğe konulan ekonomik politikaların Türkiye'yi kaosa götürdüğü ise bir başka öngörümüz... "Dededen Toruna Genetik İhanet"in ikinci bölümünü, "Kaos ve Perestroika" adlı bir değerlendirme oluşturuyor. Böylece biz, küresel dayatmacı oligarkların kirli programlarına karşı, yerli düşüncenin yeni bir derleniş programının alt yapısını oluşturacak olan Durum Raporu'nu da sunmuş oluyoruz.

Bu çalışmada şecere araştırmaları safhasında Yılmaz Öztuna, Murat Bardakçı ve Abdullah Muradoğlu'nun eserlerinden faydalandım... Notlarını benimle paylaşan kıymetli araştırmacı Mustafa Şahin'e, eleştirileriyle katkılar sağlayan Ümit İsmailoğlu, Hüseyin Aydemir ve İslam Gemici'ye, analizlerinden özellikle yararlandığım Ortadoğu Gazetesi yazarı Ramazan Kaan Kurt ve Profesör Yalçın Küçük'e, teşekkürü bir borç biliyorum.

Geleceğin Büyük Türkiyesi'nin hayaliyle...

Mahmut Çetin

Levent Şahverdi Arşivi

PROBLEMATİK 1

Kemal Derviş Sabetaycı Mı?

Derviş Ailesi, Selanikli yahudi dönmeleri-Sabetaycılar içindeki üç koldan Kapancı Cemaati'nin lideri olan ailedir. Ailenin kökeni Derviş Efendi adıyla bilinen ve gerçek adı Junah Levi Toba olan Kabbalist din adamına dayanıyor. Derviş Efendi 1700'lü yıllarda Selanik'te yaşadı. Derviş Efendi'nin dini görüşleri Sabetaycılar içinde de tartışılmış ve onun özellikle cinsellikle ilgili yaklaşımları reddedilmiştir. Derviş Efendi'nin cinsellikle ilgili yaklaşımlarından bazıları 22 Adar Bayramı'nda da kutlanmıştır. Derviş Efendi'nin cinsellikle ilgili tartışmalı görüşleri için "Mistik Mesih Sabetay Sevi" adlı kitabına bakılabilir. İsrail'e göçüp yerleşen bazı Kapancıların yayınladığı vesikalardan bir kısmı Derviş Efendi'ye ait İbranice ilahilerdir.*

Gönüllü bir asimilasyonla kimliklerini gizleyerek Türk toplumu içinde gizlenen Kapancı Cemaat üyelerinin önemli devlet makamlarında ve basında yer aldığı biliniyor. Derviş Ailesi'nin mensupları

---

* Mistik Mesih Sabetay Sevi, Gershon Le Scholem, Princeton Üniversitesi Yayınları, 1977; Türkçesi, Burak Yayınları, İstanbul, 2000.

Levent Şahverdi Arşivi

ağırlıklı olarak Türkiye'de yaşamaktadır. Aile mensuplarından A. Haluk Derviş'in Sabetay Sevi ve Dönmeler (Tarih ve Toplum, Haziran, 1986) başlıklı yazısı aile kimliğinin hâlâ muhafaza edildiğini belgelemektedir. Devlet Bakanı Kemal Derviş'in de aynı aileye mensup olduğu ve yukarıdaki yazıda adı geçen A. Haluk Derviş'in kuzeni olduğu iddia edilmiştir.

Levent Şahverdi Arşivi

PROBLEMATİK 2
Tepedelenli Yanlış Mı?

"...Hatta daha da ileri giden bazı gazeteler onun Sabetayist olduğunu iddia ediyor, hayalî dedeler yakıştırıp 19. yüzyılın meşhur isyancı valisi Tepedelenli Ali Paşa'nın soyundan geldiğini söylüyorlar."*

* "Büyük dedesi reform uğruna kelle vermişti," Murat Bardakçı, Hürriyet, 11 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

PROBLEMATİK 3

Kemal Derviş Cumhurbaşkanı Olabilecek Mi?

"Kemal Derviş Birleşmiş Milletler'deki görevine giderken Murat Yetkin, "**dönüşü müthiş olacak**" yollu yazdı, bunu, "**cumhurbaşkanı olarak dönecek**" şeklinde anladık. Murat, ciddidir, ak-ist kulislere dayanarak böyle yazmayacağını sanıyorum ve bir yetkilinin, Eminamın'ın türbanla Çankaya'ya çıkabileceğini söylediğini duyurmuştu, kopan kıyametten, Işık Paşa ile konuşmuş olduğunu da öğrendik. **Dolayısıyla Derviş'in cumhurbaşkanlığı meselesinde de İkinci Başkan Orgeneral Işık Koşaner ile konuşması ihtimal dahilindedir.** Emin olamayız, ancak, ben Murat'ın bir yüksek komutan olmadan, Derviş'in cumhurbaşkanlığı yazmasına ihtimal vermiyorum."*

---

* "Kemal Derviş Cumhurbaşkanlığına Aday," Yalçın Küçük, www.haber10.com (Yeni Harman), 06.04.2006.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

BİRİNCİ BÖLÜM
TEPEDELENLİ ALİ PAŞA

Kemal Derviş'in Evindeki Tepedelenli Ali Paşa Tablosu

Kemal Derviş'in, ikinci eşi Catherine ile birlikte Vashington'da oturdukları eve gelen konukların en çok dikkatlerini çeken şey, duvardaki eski bir tablodur... Derviş, tabloyu soran konuklarına, hep gururla anlatır, "**Bu resimdeki, benim büyük dedem Osmanlı paşası Tepedelenli Ali Paşa.**" Bu bilgiyi anlatanlardan arkadaşı Cengiz Çandar bir yazısında, "Derviş'in soyağacının Arnavut kökenli Tepedelenli Ali Paşa'ya uzandığına" yer verir.[1]

Tepedelen Diye Bir Yer

Osmanlı'nın Tepedelen dediği Tebelen, küçük bir kasabadır. Tebelen, Dyosa ile Drina'nın birleştiği yerde Ergeri'nin 30 km kuzeyindedir.

---

1 "1978'deki raporuyla solu kızdırdı," Faruk Bildirici, Hürriyet, 25 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Tepedelenli Ali Paşa Ya Da Bir Derebeyinin Hikayesi

Tepedelenli Ali Paşa, 1744 yılında Tepedelen-Ergeri'de doğdu. 1778'de mirmiran paşalık aldı. 1778-1780 tarihleri arasında Delvine Mutasarrıfı oldu. 1786 Nisan ayından itibaren Derbentler kumandanı. Bu görev daima Tepedelenli'nin uhdesinde kaldı.

Tepedelenli, Tırhala (Tesalya) mutasarrıfıyken Almanya ve Rusya Harbi'ne katıldı. Bu savaşlarda gösterdiği kahramanlıktan dolayı "arslan" lakabını aldı, 6 bin askeriyle Vidin'e sadrazamın maiyetine gitti.

1798 tarihinde Butrinto'da Yedi Ada Valisi General Gentili ile görüştü. Ardından General Rose ile Yanya'da görüştü. General Rose'u esir edip İstanbul'a sevk etti.

Ekim 1798'de Preveze'yi Fransızlardan alarak 3 Fransız general, 5 subay, 144 er ve erbaşı esir olarak İstanbul'a gönderdi.

Levent Şahverdi Arşivi

250 Fransız ve 300 Rum askerini katletti, bir Fransız generalini daha esir edip İstanbul'a gönderdi. Bilahare 4 bin piyade ve 3 bin süvari ile Voniçe ve Parga'yı Fransızlar'dan geri aldı. Birkaç gün sonra gene bir Fransız generali, 2 albayı, 7 binbaşıyı esir aldı.

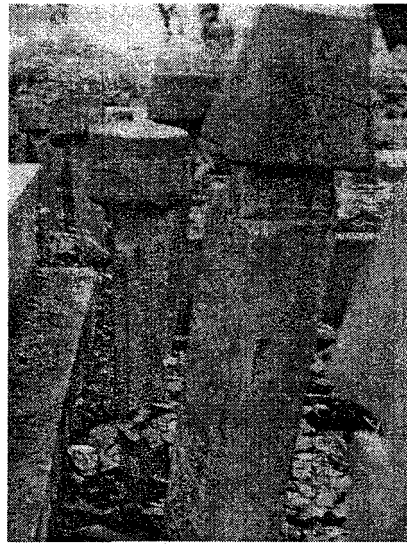
Tepedelenli, 1798 tarihinde 54 yaşında vezir ünvanı aldı. Rumeli valisi olarak 1802 Nisan ayında eyaletinin merkezi Manastır'a gitti. Kendi 10 bin askeri dışında emrine 70 bin asker daha verilerek Bulgar eşkıyasını tenkil etti. 1803'te eyaletten azledildi.

2 Ocak 1810'da 2 bin kişi zayiat vermek pahasına Berat'ı vezir İbrahim Paşa'nın elinden aldı. İbrahim Paşa, mutasarrıfı olduğu Avlonya'ya çekildi. Tepedelenli, Eylül 1807'de oğlu Veli Paşa'nın yerine tekrar Derbentler kumandanı oldu.

Tepedelenli, 1809 Ekim ayında Lord Byron'ı Yanya'da misafir etti. Ocak 1811'de Avlonya'ya girdi. 1811 Ağustos ayında İbrahim Paşa'yı esir ederek Koniçe'de katletti.

Osmanlı devlet adamı Celal Efendi, 2 Ağustos 1811 tarihinde Tepedelenli Ali Paşa'nın mutasarrıfı olduğu sancakları teftiş için İstanbul'dan hareket etti.

Levent Şahverdi Arşivi

Tepedelenli, 24 Ocak 1822 yılında 78 yaşında idam edildi.[2]

Tepedelenli Bağımsızlık Peşinde Bir Derebeyi

Niyazi Berkes, Tepedelenli Ali Paşa'nın, Arnavutluk'tan Ege'deki Rum adalarına kadar uzanan bir bölgede bağımsız bir devlet kurma ihtirasında olduğu görüşündedir. Rumeli'deki beylerden Pazvandoğlu da benzer bir eğilim içindedir.

Tepedelenli ve Pazvandoğlu, Rusya, Avusturya ve Fransa arasındaki rekabetler ve siyasal kombinezonlarındaki oynaklıklar yüzünden yabancı devletler tarafından teşvik ve yardım görüyorlardı.

Mesela Fransa'nın 'Şark Meselesi' algılamasında, Balkanların ay-

2 Devletler ve Hanedenler, Yılmaz Öztuna, C.II, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996, s. 876-881.

Levent Şahverdi Arşivi

n bir yeri vardır. Bu plana göre Osmanlı Devleti, Anadolu ve Rumeli olarak ikiye ayrılır. Rumeli, bağımsız ya da otonom vilayetlere ayrılır. Buraları yönetmekte olan Balkan paşaları da bu yapı içinde yer alacaktır. Mesela Vidin Paşası Pazvandoğlu Bulgaristan valisi olacak, Arnavutluk Tepedelenli'ye verilecektir.

İlginçtir ki bu iki derebeyinin ihtiraslarını, gerçekleştirilmesi imkansız dereceye getirmeleri sayesinde Osmanlı Devleti bu kıskaçtan kurtulabilmiştir. Fakat bu derebeylerin arkalarında bıraktıkları anarşi, Osmanlı Devleti'nin hakkından gelemeyeceği kadar dal budak salmış başka bir komplonun varlığını ortaya çıkardı. Bu yeni komplo, yeniçerileri tutanların sadece derebeylerin bağımsızlıkçılık çıkışlarıyla sınırlı kalmadı. Devlet, derebeylerin Bektaşilikle ilgili olmasından dolayı içiçe bir sorunla karşılaşmış oldu.

Hasluck, 18. yüzyıl sonlarında **Bektaşi tarikatının** birden bire büyük bir gelişme aşamasına giriştiğini gösteren olayları tespit ederken, bir tarikat akımı gibi gözüken bu gelişmenin, gerçekte, **Osmanlı Devleti'ni ve rejimini yıkmaya yönelmiş geniş bir komplo olduğu sonucuna varmıştır.** Ona göre birdenbire canlanan Bektaşi eylemlerinin yalnız Pazvandoğlu ve Tepedelenli ile değil, Rum devrimcileri ile de ilişkisi vardı.

Bektaşi eylemleri, Arnavutluk'tan İstanbul'a kadar uzanarak, Yeniçeri Ocağı'nın göbeğinde düğümlenmiş bulunuyordu.

Hasluck'a göre Tepedelenli'nin en güçlü zamanı Rumeli'de Bektaşiliğin canlanış zamanına rastlar. Bu bir rastlantı değildir. Tepedelenli'nin başarılarında Bektaşi desteğini kazanmış olmasının büyük rolü olmuştur.

Tepedelenli Rum Keşişi Kosmas İlişkisi

Hasluck'a göre Tepedelenli'nin hayatında en önemli olay, 1778'de Rum keşişi Kosmas ile tanışmasıdır. Bu keşiş ona, Berat

Levent Şahverdi Arşivi

paşasını yeneceğini, sonra Epir valisi olacağını, nihayet padişahla çarpışacağını ve bir gün İstanbul'a 'kızıl bır sakal ile' gireceğini haber vermiştir. Yeniçeri Ocağı'nı ele geçiren Bektaşilerin siyasal nüfuzunu bilen Tepedelenli, kendi hükümranlık bölgesinde Bektaşilere birçok yeni tekke yaptırmıştır. Hasluck'un tespit ettiğine göre, Yanya civarında yedi büyük Bektaşi tekkesi vardı. Bektaşi babalarının biri doğrudan doğruya Tepedelenli'nin emrinde çalışıyordu. Diğer bir Bektaşi babası Arnavutluk'ta Tepedelenli'nin ajanı olarak dolaşıyordu. Bektaşi faaliyetlerinin bir ucu da Üsküdar'daki Bektaşi tekkesindeydi.

Tepedelenli Ve Hıristiyan Bektaşisi Rhigas

Bölgede bir başka kilit şahsiyet de Rhigas'tır... Rhigas'ın görüşleri, Bektaşiliğin Hıristiyanlık içindeki yansıması gibidir. Rhigas'ın Pazvandoğlu ve diğer Arnavut beyleri yanında Tepedelenli ile de ilişkisi vardır. Rhigas, Osmanlı yönetimi tarafından yakalanınca, Tepedelenli onu kurtarmak için adeta çırpınmıştır.

Tepedelenli'nin Çocukları Şii ve Bektaşi

Tepedelenli Ali Paşa, açıkça Bektaşi olmamakla beraber Hasluck, Bektaşi şeyhlerini ve tekkelerini koruduğunu, oğlu Muhtar Paşa'nın açıkça Şii olduğunu, başka bir anadan doğan diğer oğlu Selim'in sonradan Bektaşi şeyhi olduğunu söyler.

Tepedelenli'nin babasının ya da dedesinin 'derviş' olduğu söylenirse de kendisinin Bektaşi olduğuna dair kesin bir bilgi yok.[3] Ancak onun Bektaşilerle sıkı siyasi ilişkiler içinde olduğu açık bir durumdur.

---

3 Türkiye'de Çağdaşlaşma, Niyazi Berkes, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul, b. tarih, s. 122, 153, 154, 155, 577.

Levent Şahverdi Arşivi

Tepedelenli'nin Dedeleri

Muço Ağa Ya Da Mustafa Ağa

Muço Ağa (Mustafa Ağa), Arnavutluk'a Kütahya'dan gelmiştir. Tepedelen dizdarına damat olmuş, kendisine Arnavutluk'ta 'Muço Ağa' denmiştir. **Derviş olduğu iddia edilen Muço Ağa, kapıcıbaşı payesiyle Tepedelen mütesellimi olmuştur.** Bunun oğlu Salih Bey'dir.

Salih Bey

Salih Bey'in Oğulları

1.BEekir Bey

(ölüm 1716'dan önce)

1.a.Bekir Bey'in Oğlu İslam Bey

İslam Bey, 1716'dan sonra Tepedelen mütesellimi oldu. İki amcazadesinden bir müddet sonra, Ali Paşa tarafından yakılarak öldürüldü. Eşi ile iki çocuğu bir müddet sonra 1755'e doğru Ali Paşa'nın annesi Esmahan tarafından öldürüldü.

2.Muhtar Bey

Salih Bey'in büyük oğlu, Tepedelen mütesellimi, 1716 tarihinde Korfu muharebesinde şehit oldu.

A.İlk Eşinden Oğulları

Mehmet Bey

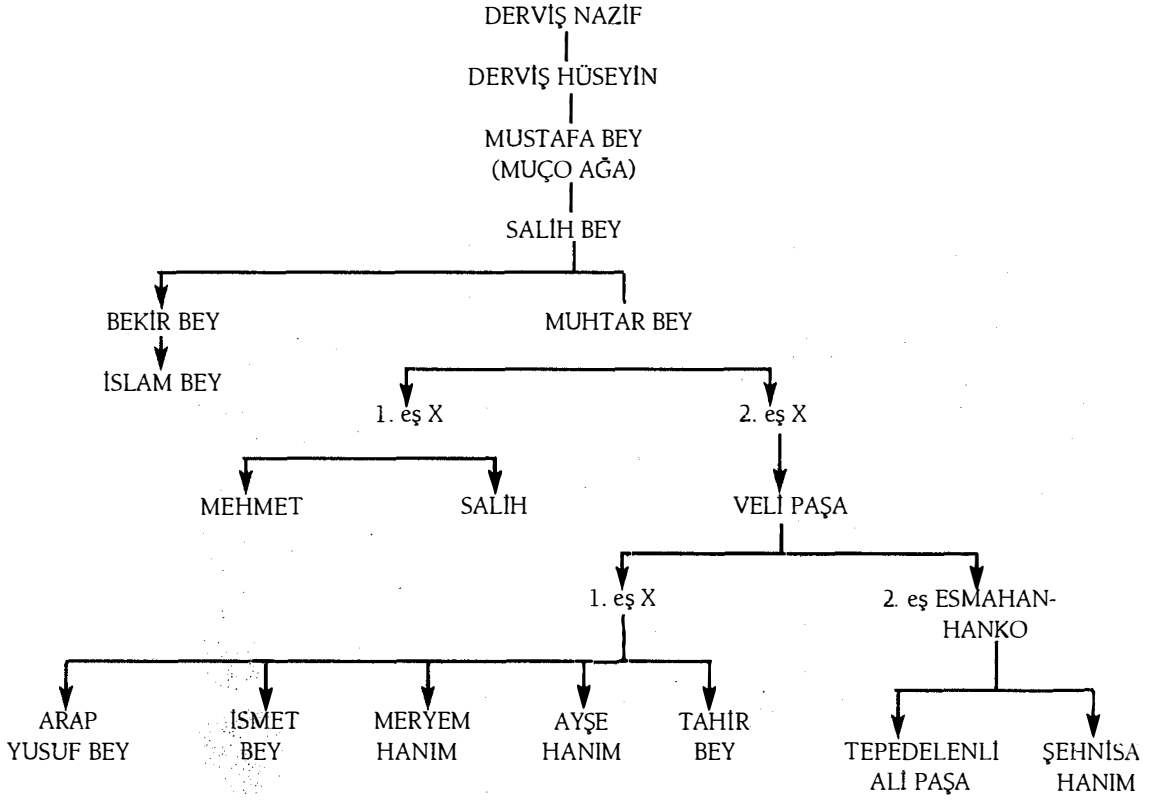
Salih Bey

B.İkinci Eşinden Oğlu

Veli Paşa

1671 yılında doğdu, 1753 yılında, 82 yaşında vefat etti.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

Birinci Eş X Hanım

Ali Paşa dışında bütün çocuklarının annesi...

İkinci Eş Hanko denilen Esmahan Hanım

1724 yılında doğdu, 1789 tarihinde 65 yaşında Tepedelen'de öldü. Berat mutasarrıfı vezir Koniçeli Kurd Paşa'nın yeğeni, evliliği 1743=10 yıl, Ali Paşa ile Şehnisa Hanım'ın annesi.

Veli Paşa'nın Çocukları

1. **Ayşe Hanım**
2. **Meryem Hanım** (ölümü 1760)
3. **Tahir Bey**
4. **İsmail Bey** (ölümü 1760)
5. **Arap Yusuf Bey**

Annesi gibi zenci olup sonunu kadar Ergani'de küçük kardeşi Ali Paşa'nın hizmetinde kaldı.

6. **Şehnisa Hanım**

1746 yılında Tepedelen'de doğdu. 1821'de Yanya'da 75 yaşında öldü.

23 Mart 1812'de Ali Paşa tarafından ziyaret edildi.

Şehnisa Hanım'ın Birinci Eşi Ali Paşa

Kaplan Paşa'nın oğludur.

Evlilik tarihi 1769. 23-27 yaşları arası 4 yıl evli kaldı. Ali Paşa 1768'de Delvine mutasarrıfı oldu. Beş kardeşi tarafından öldürüldü.

(Delvine mutasarrıfıyken 1768'de Manastır'da idam edilen Kaplan Paşa'nın kızı Ümmügülsüm, Tepedelenli Ali Paşa'nın eşidir.)

Çocukları

1.a. Elmas Paşa (1770-1806=36)

Levent Şahverdi Arşivi

1805'de vezaretle Tırhala yani Tesalya mutasarrıfı oldu. Kurd Paşa'nın damadı İbrahim Paşa'nın kızı Sabiha Hanım ile evlendi. İki kızları oldu. 1791'de kardeşiyle beraber, Yanya'da Tepedelenli Ali Paşa tarafından katledildi.

1.b.Seniha Hanım

2.Şehnisa Hanım'ın İkinci Eşi Süleyman Bey Çocukları

2.a.Hasbiye Hanım (doğumu 1774)

2.b.Vasfiye Hanım (doğumu 1776)

2.c.Adem Bey (1790-1810=20)

Adem Bey'in Çocukları

2.c.a.Malik Paşa

2.c.b.Nakiyy Paşa

2.c.c.İzzet Bey

2.c.c.a.Adem Bey

2.c.c.a.a Adem Bey'in Kızı Re'fet Hanım, Avlonyalı Ferid Paşa ile evlendi.

2.c.c.b.Nakiyy Bey

2.c.c.b.a.Ahmet Müfit Bey 1908 sonlarında İttihat ve Terakki'den Ergerikasrı milletvekili seçildi. 'Tepedelenli Ali Paşa' adlı bir kitap yazdı.

2.c.ç.Ahmet Müfit Bey

7.Tepedelenli Ali Paşa
Tepedelenli'nin Evlilikleri

1.Ümmügülsüm Hanım

Kaplan Paşa'nın kızı. Tepedelenli ile bir kavga neticesinde öldürüldü. Muhtar ve Veliyyüddin Paşa'nın annesi.

Levent Şahverdi Arşivi

2. Züleyha Hanım

Tahir Paşa'nın kızı. Ahmed Bey kendisini boşadıktan sonra 1788'de Yanya'da Tepedelenli ile evlendi.

3. Üçüncü Eş, ismi bilinmiyor, Gürcü kökenli cariye...

Salih Paşa'nın annesi.

4. Vasiliki

1800 tarihinde doğdu, 1835 yılında Mora Misolongi'de 35 yaşında öldü. 1815'te evlendi. Ortodoks hıristiyan olarak öldü. Kardeşi Sino ile beraber 24 Ocak 1822'de esir edilip önce İstanbul'a getirildi sonra Bursa'ya sürüldü. 1830'da affedilip Tırhala'da çiftlik ihsan edildi, zevcinden 56 yaş kadar küçüktü. Bir Rum kızıdır.

5. X Hanım

Mahmud Paşa'nın kızı...[4] Tepedelenli'nin 1799'da zehirlettiği Sefer Bey'den dul kalmıştır. Tepedelenli ile 1810'da evlendi.

Babası İşkodralızadeler'den Mahmud Paşa, Gazi Mehmed Paşa'nın yerine İşkodra mutasarrıfı olup oğlu Süleyman Bey, İbrahim Paşa'nın Avlonya kaymakamı idi.

Amcası İbrahim Paşa

İbrahim Paşa, Mahmud Paşa'nın kardeşi olup Kurd Paşa'nın damadı idi. İbrahim Paşa 1789 haziranında mirmiran paşalıkla Ohri mutasarrıfı tayin edildi. Ağabeyi Mahmud Paşa'nın katlinden sonra 1796'da İşkodra mutasarrıfı. Vezaretle 1803 yılında Rumeli seraskeri.

---

4 Babası Mahmud Paşa

Levent Şahverdi Arşivi

İbrahim Paşa'nın Çocukları

1.Tahir Paşa

1812 yılında öldü.

2.Ragıp Paşa

1810'da mirmiran paşa oldu. 1820 yılında öldü.

(Tepedelenli'nin annesi, Berat Mutasarrıfı Koniçeli Vezir Kurd Paşa'nın akrabalarındandır.)

Tepedelenli'nin Çocukları

1.Salih paşa

Salih Paşa, 1801 yılında doğdu. Ergeri'de devlet kuvvetlerine teslim oldu. Ankara'ya sevk edilerek orada 1821 Ağustos ayında idam edildi. İstanbul Silivrikapı kabristanında medfundur.

Tepedelenli'nin Çocukları

2.Muhtar Paşa

Muhtar Paşa, 1769 yılında doğdu. Tepedelenli'nin büyük oğlu. Babası 25 yaşında iken doğdu. Mirmiran paşalıkla Ohri mutasarrıfı oldu. Bu göreve ilaveten Eğriboz, Karlıili, İnebahtı, Berat ve Avlonya mutasarrıfı oldu. 1812'de 8 bin askerle Rusya cephesine gitti.

Vücudu Ankara'da, Kellesi İstanbul'da

Muhtar Paşa, Ergeri'de Osmanlı kuvvetlerine teslim oldu. Ankara'ya götürülüp Ağustos 1821'de 52 yaşında orada idam edildi. Kellesi İstanbul'a yollanıp Silivrikapı Mezarlığı'na gömüldü.

Rum metresi Frosini, 1802'de Yanya'da babası Tepedelenli tarafından öldürüldü. 1790'da hem Kurd Paşa'ya hem de Paşa Hatun'u alarak İbrahim Paşa'ya damat oldu.

Levent Şahverdi Arşivi

Bektaşilik uzmanı Hasluck, Muhtar Paşa'nın *'açıkça Şii olduğunu'* iddia eder.[5]

Muhtar Paşa'nın Çocukları

1.Mahmut Paşa

Muhtar Paşa'nın oğlu Mahmut Paşa, 1810 yılında doğdu. 1820 yılında 10 yaşında Tepedelen mütesellimi oldu. Litahva'da oturdu. Dedesi Tepedelenli Ali Paşa ölünceye kadar Tepedelen'i Osmanlı kuvvetlerine karşı savundu.

Yedi İçti Kâm Aldı Dünyadan

Derebeylerini tasfiye ederek, merkezi yönetime geçen Sultan II. Mahmud Han, çocuk olduğu için Mahmud Paşa'yı idam etmeyerek Erzurum'a sürdü. Affedilerek İstanbul'a getirildi. Çok büyük bir serveti mirasyedi gibi zevk alemlerinde harcadı. 1863'te 53 yaşında öldü. Babası ve ağabeyi gibi mirmiran paşa idi.

2.Hüsnü (ya da Hüseyin) Paşa

1800 yılında doğdu. Mirmiran paşa payesinde iken dedesinin isyanında tutuklanıp önce Edirne, oradan Selanik'e sürüldü. 1830 yılında Selanik'te öldü.

2.a.Hüseyin Paşa'nın oğlu Süleyman Celalettin Bey

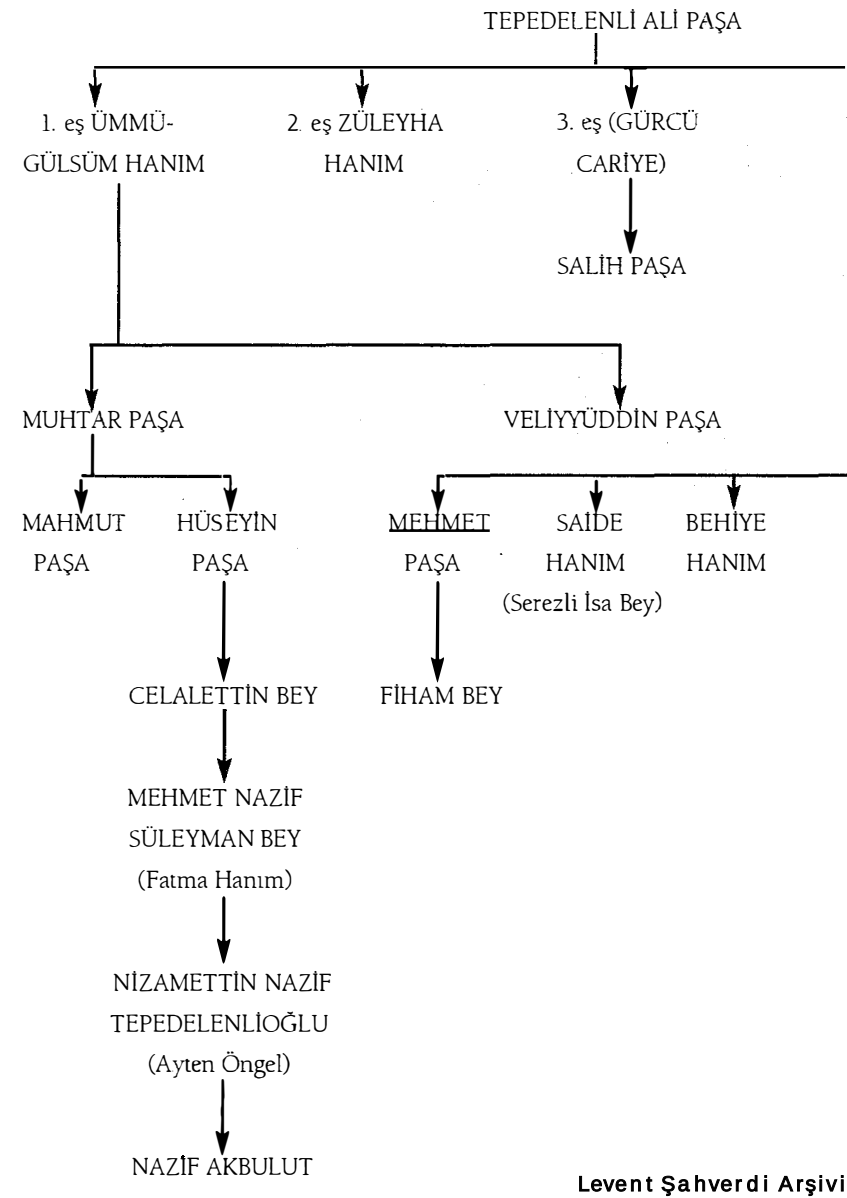
2.a.a.Süleyman Celalettin Bey'in oğlu Mehmet Nazif Süleyman Bey

Ağır ceza reisi ve avukattır. Selanik'te gazetecilik yapmıştır. Fatma Zehra Hanım'la evlendi.

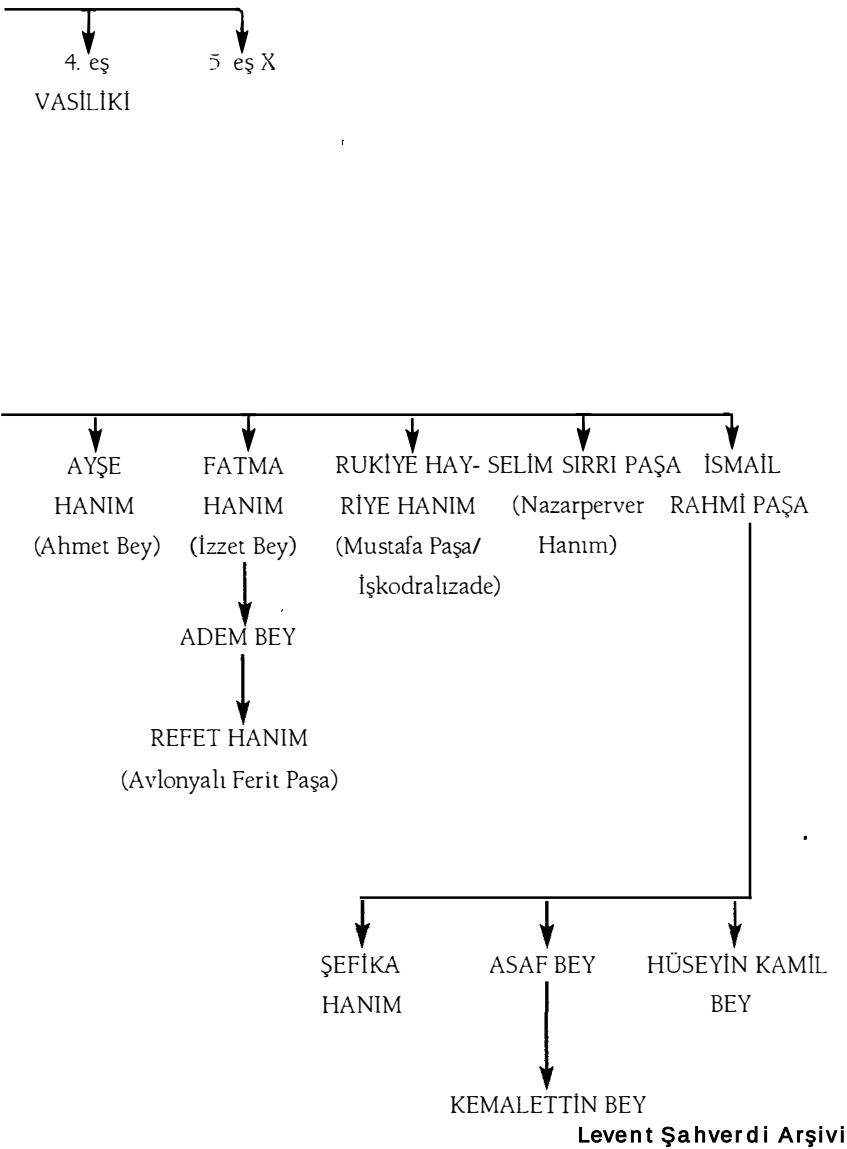
---

5 Türkiye'de Çağdaşlaşma, Niyazi Bekres, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul, b. tarih, s. 577.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

2.a.a.a.Mehmet Nazif Süleyman Bey'in oğlu

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Mehmet Nazif Süleyman Bey ve Fatma Zehra Hanım'ın oğlu olarak 1901 yılında Taşöz Adası'nda dünyaya geldi. Hukuk fakültesini bitirdi. Gazeteci ve yazardır. İngilizce, Fransızca, Almanca biliyordu. 1929 yılında Ankara'da Ayten Öngel ile evlendi. Bu evlilikten 1944 yılında Nazif Akbulut doğdu. 25 Mayıs 1970 yılında 69 yaşında İstanbul'da öldü.

Tepedelenli Ailesi'nden Diğer İsimler

Tepedelen Ailesi'nden Ziya Tepedelen, 1950'li yıllarda Fatin Rüştü Zorlu'nun özel kalem müdürlüğünü yapmıştır. Hariciyecidir. Ziya Tepedelen'in ilk eşi Leyla Tepedelen'dir.[6]

Tepedelenli'nin Çocukları

3.Veliyyüddin Paşa

Veliyyüddin Paşa, 1771 yılında doğdu. Mirmiran paşalıkla 1796 Mayıs ayında Avlonya mutasarrıfı oldu. 1788-1805 yılları arasında Tırhala (Teselya) babasına vekaleten mutasarrıf vekilliği yaptı. 1810 Ağustos ayında Mora Trapoliçe'de Lord Byron'ı kabul etti. 1812 Kasım ayında Berat mutasarrıfı oldu. Ağabeyi ile birlikte Temmuz 1807'de Vidin seraskeri sıfatıyla Rus Harbi'ne katıldı. Agah Efendi, Mora'ya müfettiş olarak geldi ve Paşa'nın Tuna kumandanlığı sıfatı 1811 Mayıs'ında kaldırıldı. 1812 Ağustos ayında Mora'dan Tesalya'ya tayin edildi.

1791'de hem İbrahim Paşa'nın kızı Zübeyde Hanım, hem de Kurd Paşa'nın kızı ile evlendi.

---

6 Başkent Günleri, Müşerref Hekimoğlu, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1990, s. 92

Levent Şahverdi Arşivi

İsyan Ve İdam

Babasının isyanında Preveze'de 1820 Nisan ayında teslim oldu. Ağustos 1821 yılında 50 yaşında Kütahya'da idam edildi. Kellesi İstanbul Silivrikapı Mezarlığı'na gömüldü.

Veliyyüddin Paşa'nın Çocukları

Tepedelenli'nin Torunları

1.Mehmet Paşa

1799 yılında doğdu. Delvine mutasarrıfı iken Parga'da teslim oldu. Kütahya'ya gönderilip 1821 yılı Ağustos ayında orada idam edildi.

1.a.Mehmet Paşa'nın oğlu Fiham Bey

2.Saide Hanım

Serezli İsa Bey'in oğlu ile 1812 yılı Nisan ayında evlendi.

3.Behiye Hanım

Zeytun mütesellimi ile 1812 yılı Nisan ayında evlendi.

4.Ayşe Hanım

Avlonyalızade Ahmet Bey ile 1812 yılı Nisan ayında evlendirildi.

5.Fatma Hanım

Tepedelenlizade Adem Bey'in oğlu İzzet Bey ile evlendi.

5.a.Fatma Hanım ile İzzet Bey'in oğlu Adem Bey

5.a.a.Adem Bey'in Kızı Re'fet Hanım

Re'fet Hanım, Avlonyalı Ferit Paşa ile evlendi.

Levent Şahverdi Arşivi

6.Rukiye Hayriye Hanım

Vezir İşkodralızade Mustafa Paşa ile 1812 yılı Nisan ayında evlendi.

Veliyyüddin Paşa'nın Çocukları

Tepedelenli'nin Torunları

7.İsmail Rahmi Paşa

İsmail Rahmi Paşa, 1806 yılında doğdu. Yanya'da dedesinin yanında bulunup İstanbul'a getirilip tahsil ettirildi. 1826 Vak'a-i Hayriye'de sancak taşıdı. Bürokratik görevlerde ve valiliklerde bulundu.

İsmail Rahmi Paşa'nın Çocukları

7.a.Şefika Hanım

7.b.Asaf Bey

Üsküdar belediye başkanlığı, mirmiran paşalığı, Rumeli beylerbeyiliği yaptı.

Asaf Bey'in Oğlu

7.b.a.Kemalettin Bey

7.c.Hüseyin Kamil Bey

1864 yılında İstanbul'da doğdu. Şair. 15 Aralık 1921 yılında 57 yaşında vefat etti.

Veliyyüddin Paşa'nın Çocukları

Tepedelenli'nin Torunları

8.Selim Sırrı Paşa

Selim Sırrı Paşa, 1800 yılında Belgrad'da doğdu. Dedesinin

Levent Şahverdi Arşivi

isyanından önce Maden'e sonra Kütahya'ya sürüldü. Sonra affedilip İstanbul'a geldi. Hacegan, voyvoda, mütesellim, 2. tezkireci, maliye tezkirecisi, Feshane müdürlüğü, İzmir muhassıllığı, Beyrut ve Vidin müfettişliği, Erzurum defterdarlığı, Ayvalık kaymakamlığı, Meclis-i Maliye üyeliği, vezaretle Belgrat muhafızlığı görevlerinde bulundu.

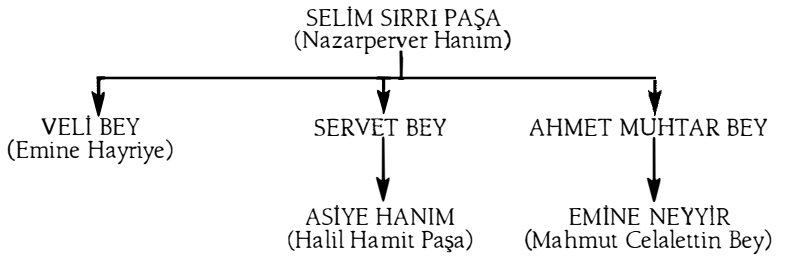
Selim Sırrı Paşa'nın Çocukları

8.a.Veli Bey

Veli Bey'in Çocukları

8.a.a.Emine Hayriye Hanım

Veli Bey'in kızı Emine Hayriye Hanım, Safvetipaşazade Rif'at Bey'le evlendi.

Emine Hayriye Hanım'ın Kızları

8.a.a.a.Hadiye Selimoğlu

Hadiye Hanım, Ebüzziyazadeler'den Talha Bey ile evlendi. Talha Bey, 1882 yılında doğdu. Gazetecilik yaptı. Galatasaray Lisesi son sınıfında okurken babası ile birlikte Konya'ya sürüldü. 1900-1908 yılları arasında Konya'da yaşadı. 1922 yılında 40 yaşındayken İsviçre'de sanatoryumda öldü. Cenazesi İstanbul'a getirilerek Bakırköy'e defnedildi.

Levent Şahverdi Arşivi

8.a.a.a.a.Hadiye Hanım'ın Oğlu Ziyad Ebüzziya

Hadiye Hanım ile Talha Bey'in oğlu Ziyad Ebüzziya 1911 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Uzun yıllar gazetecilik yaptı. 1950-1957 yılları arasında Demokrat Parti milletvekili seçildi. İngilizce, Fransızca, Rumca ve Almanca biliyordu. İki defa evlendi. İki eşinden de boşandı. İlk eşi Vala Hanım, Azerbaycan eski Maliye Bakanı Abdülali Emircan Bey'in kızıdır. İkinci eşi 1930 yılında İsviçre'de doğan Selva Lussy'dir. Son yıllarında milliyetçi-muhafazakar çizgisini derinleştiren Ziyad Ebüzziya, Rasim Ekşi öncülüğünde bir heyetle Turan Kültür Vakfı'nı kurdu. 26 Mayıs 1994 tarihinde 83 yaşında İstanbul'da vefat etti.

Ziyad Ebüzziya'nın Çocukları

1.Alev Ebüzziya

2.Talha Ebüzziya

Emine Hayriye Hanım'ın Kızları

8.a.a.b.Sadiye Hanım

Sadiye Hanım, Rızapaşazadeler'den İsmail Müştak Mayakon ile evlendi.

Selim Sırrı Paşa'nın Çocukları

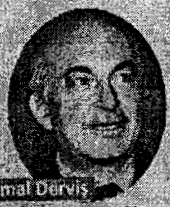
8.b.Muhtar Bey

8.b.Muhtar Bey'in Kızı Emine Neyyir Hanım

Emine Neyyir Hanım, 1770 yılında İstanbul Şehremini olan Hüsamettin Efendi'nin torunu Gazeteci Mahmut Celalettin Bey ile evlenir.

Levent Şahverdi Arşivi

İşte Derviş'in SOYAĞACI

TEPEDENLİ AİLESİ

DERVİŞ NAZİF

DERVİŞ HÜSEYİN MUÇU MUSTAFA BEY

SALİH BEY

MUHTAR BEY — BEKİR BEY

MEHMET BEY — VELİ PAŞA — SALİH BEY — İSLAM BEY

İSMAİL BEY — MERYEM HN. — TAHİR BEY — AYŞE HANIM — ALİ PAŞA — ŞAHNİSA HN.

MUHTAR PAŞA — VELİ PAŞA — SALİH PAŞA

KIZLARI: SAİDE HANIM, RÜKİYE, AYŞE, FATMA, HAYRİYE

MEHMET PAŞA — SELİM PAŞA — İSMAİL PAŞA

FEHAM BEY

VELİ BEY — SERVET BEY — MUHTAR BEY

ASİYE HANIM (ASLIHDİL HANIM) KEMAL DERVİŞ'İN BÜYÜK BABAANNESİ

ISPARTALI SADRAZAM HALİL HAMİT PAŞA

YZB. KEMAL DERVİŞ (KAHİRE'YE İLK UÇAN HAVACI, İSMET PAŞA'NIN YEMEN'DE EMİR SUBAYI)

DERVİŞ PAŞA (KEMAL DERVİŞ'İN DEDESİ)

RIZA DERVİŞ

KEMAL DERVİŞ

Levent Şahverdi Arşivi

Emine Neyyir Hanım ile Mahmud Celaleddin Bey'in Çocukları

8.b.a.Abdülhak Şinasi Hisar

Türk Edebiyatı'nın önemli isimlerinden Abdülhak Şinasi Hisar, 1888-1963 yılları arasında yaşadı.

8.b.b.Selim Nüzhet Gerçek

Yazar Selim Nüzhet Gerçek, 1891-1945 yılları arasında yaşadı.

8.c.Servet Bey

8.c.a.Servet Bey'in Kızı Asiye Hanım

Bağlaç

Servet Bey'in kızı Asiye Hanım'ın diğer bir ismi de Aslıdil'dir. Ispartalı Halil Hamit Paşa ile evlenir.

Levent Şahverdi Arşivi

İKİNCİ BÖLÜM
HALİL HAMİT PAŞA

A.Sadrazam Yani Başbakan Halil Hamit Paşa

Halil Hamit Paşa, 1736 yılında Isparta'da doğar. Babası Hacı Mustafa Ağa'dır. Babası ile beraber İstanbul'a gelir. Değişik devlet dairelerinde çalışır, zamanla yükselir. Bir ara tersanenin başına geçer, sonra reisülküttap olur. 1782 yılında genç yaşta sadrazam olur. Muhtelif sahalarda, ıslahat hareketlerine girişir. Aslen İranlı veya Gürcü olduğuna dair iddialar varsa da bu iddialar ispatlanmamıştır.[1] Büyük tarihçi Taha Toros'un, paşanın, Gürcü kökenli olduğunu söylemesi önemli bir veridir.[2]

Ancak buradaki Gürcülüğü, bizim Artvinli ya da Ordulu garibanyerli vatandaşlarımızla karıştırmamak gerekir... Gürcistan'da esaslı bir 'Gizli Yahudi' damarı olduğu bilinen bir gerçektir. Mesela Stalin ve Şakaşvili'nin bu damardan geldiği ileri sürülmektedir.

---

1 İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İsmail Hami Danişmend, Türkiye Yayınları, İstanbul, 1971, Fasikül 3, s. 66.

2 Ressamlarımız, Taha Toros, Türk Dünyası Tarih Dergisi, sayı 105.

Levent Şahverdi Arşivi

"Efendi"likten En Yüksek Paşalığa Halil Hamit Paşa

Halil Hamit Paşa, 31 Aralık 1782'de sadrazamlık makamına tayin edilir... Bu tayinle I. Abdülhamid devrinin en çekişmeli günleri başlamış olur. Halil Hamit Paşa ile bürokraside "efendi"likten en yüksek "paşa"lığa geçişin dönem içindeki ilk ve tek örneği gerçekleşmiş olur.

Halil Hamit Paşa'nın Kadrolaşması

Sadrazam Halil Hamit Paşa 5 Eylül 1783 tarihinde merkez bürokraside ekip oluşturmaya yönelik ilk girişimlerde bulunur. 85 atamadan 51'i kendi kadrosundandır.[3]

Halil Hamit Paşa merkez bürokrasisi dışında da birtakım tayin ve aziller de gerçekleştirir. Kethudası Hacı Mustafa'yla birlikte kazaskerlerin ve İstanbul kadısının değiştirilmesi de bu sırada gerçekleşmiştir.

Halil Hamit Paşa'nın Enderun, Birun Ve Yeniçeri Ocağı'ndaki Atamaları

Halil Hamit Paşa, Enderun ve Birun'da da birtakım değişiklikler gerçekleştirir.

22 Ağustos 1784 tarihli merkez düzenlemesi, Halil Hamit Paşa'nın kendi kadrosunu tamamlamaya yönelik son adımlarını atmakta olduğu şeklinde bir izlenim bırakır. Toplam on altı olan Yeniçeri Ocağı mansıplarında, aynı anda altı yeni atama daha önce görülmeyen bir sayıdır.

---

3 I.Abdülhamit'e bunu tebrik amacıyla sunulan tarih ve kasideler, bunların içinde şöhretli kalemlerin de yer aldığı otuzdan fazla imza sahibi, hem bürokrasinin memnuniyetine hem Halil Hamit Paşa'nın kadrosunun genişliğine şahitlik eder.

Levent Şahverdi Arşivi

Halil Hamit Paşa'nın 14 Kasım 1784 tarihinde bostancıbaşını görevden olmasından sonra, "Paşalu"da ve bostancılarda olan tekaüd ulûfeleri esâmelerinin "askerî değildir" denilerek kaldırılmasına dair 20 Aralık 1784'te çıkarılmasını temin ettiği hatt-ı humayun, "fesat kopacağı aşikar" görüldüğünden iki gün sonra geri alınır. Bazı halife, yazıcı ve katiplerin Ocak'tan uzaklaştırılması, ayrıca 15 Mart 1785'te Yeniçeri Ağa'sı Yahya'nın azli, istikrarı sağlamaya yetmez.

Halil Hamit Paşa'nın sadareti dönemine ait muhtevası ve sayısı bakımından oldukça zengin malzeme bulunmaktadır. Elimizdeki bilgiler, sadrazam Halil Hamit Paşa'nın açık biçimde izlenebilen bir kadrolaşma içinde olduğunu göstermektedir.

Halil Hamit Paşa'nın Damadı Darbhane Emîni Mehmet

Halil Hamit Paşa, Darphane Eminliği'ne damadı Mehmet'i getirir. Darphane Eminliği'nin bugünkü Merkez Bankası'na paralel bir görevi olduğu düşünülürse, Halil Hamit Paşa'nın adam kayırmadaki ifratı daha iyi anlaşılır.

Torun Kemal Derviş'in de Merkez Bankası'na özel bir ilgisi vardır! Kemal Derviş'in kriz dönemi kadrolaşmasının kalıntılarından biri Merkez Bankası Başkanı Süreyya Serdengeçti'dir. 2006 Mart'ının ilk haftasında, Serdengeçti'nin görev süresinin dolmasına ramak kalmışken, Derviş'in Birleşmiş Milletler'deki görevini unutup, Türkiye'de operasyona kalkışması ilginçtir. Kemal Derviş'in bu dönemdeki operasyonuyla Türkiye'ye verdiği zararın 25 milyar dolar olduğu iddia edilmiştir.

Halil Hamit Paşa Çok Zengindir Ya Da Evan Oğlu Abraham!

Sadrazam Halil Hamit Paşa'nın mal varlığı ve bunu elde etme yolları da idam sebeplerinden biri olmuştur. **Halil Hamit Paşa, ken-**

Levent Şahverdi Arşivi

disine nakit paranın işletilmesini de Yahudi sarraf Evanoğlu Abraham'a vermiştir.[4] Bu üzerinde durulması gereken tarihi bir nottur. Halil Hamit Paşa'nın Fransızlarla ilişkilerini sağlayan ismin de **İshak Bey** olduğu düşünülünce, paşanın ilişkilerine özellikle dikkat etmek gerekiyor.

Çatışmanın İki Kanadı

Kaynaklar, bu dönemde çatışan iki düşüncenin varlığını kabul etmektedir... Buna göre Şeyhülislam Dürrizade Mehmed Ataullah, vezir Raif İsmail ve eski Yeniçeri Ağası Yahya, Halil Hamit Paşa'nın yanındadır.

Başında Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın olduğu karşı cephede ise eski Şeyhülislam İbrahim, Damat Ahmed Nazif ve babası Selim, Büyük Esma Sultan ile eski Yeniçeri Ağası Ahmed bulunmaktadır.

Halil Hamit Paşa ile Cezayirli Gazi Hasan Paşa arasındaki mücadelenin başlangıç noktası, onun Cezayirli Gazi Hasan Paşa sorumluluk sahasındaki donanmayla ilgili olarak da harekete geçmek istemesidir.

Savaş-İktidar İlişkisi

Konuyu araştırmacı-yazar Abdullah Muradoğlu'nun yorumuyla daha iyi algılayabiliyoruz... Savaşlar, iktidar güçleri arasındaki çelişkileri derinleştirdiği gibi bu çelişkileri ortadan da kaldırabilir. Savaş, bir ülkeyi yöneten güçlerin egemenliğini devam ettirmelerine imkan da sağlar. 1783'te Çarlık Rusya'sının Kırım'ı ilhak kararı da Osmanlı Devleti'ni yöneten iktidar güçleri arasındaki çelişkileri derinleştirdi. **Tanzimat gibi Osmanlı İmparatorluğu'nu yeni bir sürece sokan gelişmelerin kökü Kırım'ın ilhakıyla birlikte derinleşen politik kriz ol-**

4 Türk Kültürü Dergisi, 86/141, s. 302-327.

Levent Şahverdi Arşivi

du. Bu noktada Kırım sorunu, Osmanlı Devleti içinde iktidar savaşını bir rejim sorunu haline getiriyordu.

Bir tarafta Kemal Derviş'in büyük dedesi Sadrazam Halil Hamit Paşa partisi, diğer tarafta ise orduya hakim olan Kaptan-ı Derya Cezayirli Hasan Paşa'nın partisinin yer aldığı iktidar çatışması, Kırım Sorunu'yla içi çe geçti.

Kırım, Rusya'nın Güney'e doğru yayılmasının önünde bir tampondu. Kırım, Osmanlı Devleti açısından bir güvenlik sorunuydu. Kırım'ın Müslüman nüfusu üzerinde Osmanlı Devleti, İslam Hilafeti'nden kaynaklanan bir hamilik sorumluluğu taşıyordu. Bu bakımdan Kırım, Osmanlı Misak-ı Millisi'nin sınırları içinde kabul edilebilir. Kırım'ın ilhakı devlet içindeki çelişik güçler arasındaki savaşı hızlandırdı.

Kırım, Klikler Savaşını Derinleştirdi

Halil Hamit Paşa, Avusturya-Rusya ittifakına karşı Fransa'dan yardım istedi. Ordu, Rusya ile savaşabilecek durumda değildi. Fransa, yardım isteğini reddettiği gibi, paşayı Kırım'ın ilhakına karşı Rusya'ya protesto beyannamesi verilmemesi hususunda ikna ediyordu. Bu taviz sonucunda Kırım, Osmanlı Devleti'nden resmi bir tepki olmadan Rusya'nın eline geçiyordu.

Rusya, bu tavizle yetinmedi, ikinci bir taviz için Osmanlı Hükümeti'ne baskı yapmaya başladı. Rusya'nın istediği ikinci taviz, Osmanlı Hükümeti'ni Kırım'ın ilhakını resmen onaylamasıydı.

Sadrazam, vezirler, komutanlar ve resmi ulemadan oluşan Osmanlı MGK'sı Şeyhülislam Konağı'nda yapılan gizli toplantıda reisülküttap aracılığıyla Ruslara sulh durumunda bir değişiklik olmadığının, Kırım meselesinin de Fransa ve İngiltere'nin arabuluculuğu ile bir şekle bağlanacağının bildirilmesi kararını aldı. Rusya, Osmanlı Hükümeti'nin önerisini kabul etmedi. İngiltere ve Fransa, Kı-

Levent Şahverdi Arşivi

rım Sorunu'na ilgisizdi. Fransa, Osmanlı Devleti ile ittifak anlaşmasına yanaşmadı. Almanya (Prusya) ile bir ittifak anlaşması sağlamak için yapılan gizli görüşmeler de sonuçsuz kaldı.

Kırım'da Taviz Pahalıya Mâl Oldu

Prusya'nın (Almanya) iki yüzlülüğü, İngiltere ve Fransa'nın arabuluculuk tekliflerini reddetmesi sonucunda Osmanlı Devleti yalnız kaldı. İkinci kez yapılan ve çok sert tartışmaların yaşandığı Osmanlı MGK'sından, Kırım'ın ilhakını onaylayan bir karar çıktı.

Mali kriz, ordunun teknik yetersizlikleri, (başta askeri sınıflar olmak üzere) devlet kurumlarındaki yolsuzluklar ve "Halil Hamit Paşa Partisi" ile "Cezayirli Hasan Paşa Partisi" arasındaki iktidar savaşı, Osmanlı Devleti'ni Rusya'nın Kırım'ı ilhakını onaylamak zorunda bıraktı.

Kırım elden çıktıktan sonra Kafkasya, Rus egemenliği altına girdi. Batum, Kars ve Ardahan 1877-78'deki Osmanlı-Rus Harbi'nde Rusların eline geçti. **Birinci Dünya Savaşı'nda da Ruslar Erzurum, Muş, Bitlis ve Trabzon'a kadar girdi.**

Avrupacı Sadrazama Saray Darbesi

1783'te iktidara gelen Halil Hamit Paşa ve ekibi, Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki Avrupacı partilerin ilki sayılıyor... Mustafa Reşit Paşa'nın üstadı olarak bilinen Halil Hamit Paşa, ordu üzerinde nüfuz sahibi olan Kaptan-ı Derya Cezayirli Gazi Hasan Paşa ve saray aristokrasisinden oluşan konsorsiyum tarafından iktidardan düşürüldü. Kırım Sorunu'yla derinleşen iç politik kriz, Hasan Paşa partisi tarafından düzenlenen bir hükümet darbesiyle sonuçlanıyordu. Bir gece yarısı Hamit Paşa, evinden alınarak enterne edildi, sürgün olarak gönderildiği Bozcaada'da siyaseten katledildi.

Levent Şahverdi Arşivi

Dış Müdahaleler 1780'lere Uzanıyor

Osmanlı İmparatorluğu'nun idari, hukuki, siyasi ve askeri kurumlarında Batı yanlısı köklü bir değişim gerçekleştirmek isteyen Halil Hamit Paşa, Fransa taraftarı olarak biliniyordu. Halil Hamit Paşa dönemi Avrupa devletlerinin Türkiye'nin iç siyasetine müdahale etmeye başladığı bir dönem olarak kabul ediliyor. Devlet adamlarının Fransızcı, İngilizci, Almancı olarak nitelenmeleri bu dönemde ortaya çıkıyor, Tanzimat'la birlikte siyasi hayatın sık kullanılan deyimleri halini alıyordu. Bugün, Amerikancı, Avrupacı, Almancı olarak nitelenen ekollerin kökü 1780'lere kadar gidiyor. **Avrupa'yı tabii müttefik olarak gören siyasi yaklaşımın test edilmesi açısından Kırım'ın ilhakı turnusol kağıdı işlevi gördü. Tanzimat'ın babası olarak nitelenen Halil Hamit Paşa'nın Avrupacı politikası fiyaskoyla sonuçlandı.**[5]

B.Halil Hamit Paşa'nın Fransız İşbirlikçiliği

İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Sadrazam Halil Hamit Paşa" isimli çalışmasında, onun I. Abdülhamid'i tahttan indirerek Şehzade Selim'i yerine getirmek düşüncesinde olduğuna dair iddiaların 'içyüzü'nü inceler.

Bu makale ve diğer eserlere göre tarihçilerin yorumları üç ayrı sonuca gitmektedir.

Birincisi bu düşüncenin gerçekte var olup olmadığının belirsizliği, ikincisi düşüncenin varlığı ancak henüz icrasına başlanmadığı, üçüncüsü ise I. Abdülhamid'i tahttan indirecek darbe için adımların atıldığı iddiasıdır. Uzunçarşılı'nın tercihinin, darbenin olgunlaşmadan fark edildiği yönünde olduğu anlaşılmaktadır.

---

5 Savaş iktidar oyunlarını gizliyor, Abdullah Muradoğlu, Yarın, Kasım 2002, sayı 2, s. 34-35.

Levent Şahverdi Arşivi

Ahmet Cevdet Paşa ise.sadrazam Halil Hamit Paşa'nın idamına giden aniden görevden uzaklaştırılma sebebini, öncelikle Yeniçeri Ocağı'ndaki isyan izlerine bağlamaktadır.

Halil Hamit Paşa'nın Sultan I. Abdülhamid'i Cehaletle Suçladığı Tezkire

Halil Hamit Paşa'nın ağzından şeyhülislama verilmek üzere düzenlenen ve Sultan I. Abdülhamid'in "cehalet ve bela-hatini" ifade eden tezkire padişaha haber verilir.

Sırkatibinin Ruzname'sinde buna dair deliller arayan Ebülula Mardin, Kaptan Paşa'nın Halil Hamit Paşa'nın azlinden sonraki saray ziyaretinin ertesinde sırkatibinin tevliyet almasını bu yönde değerlendirir. Huzur Dersleri'nde nelerin okunmasına-anlatılmasına dair sadrazamdan şeyhülislama yazılan ve düzenlendiğini söylediği (tasnî) tezkire gerçekten Sultan I.Abdülhamid'i küçük düşürücü ifadeler taşımaktadır.

Padişahla Sadrazam Arasındaki Diğer Problemler

Padişah I. Abdülhamid'le Sadrazam Halil Hamit Paşa arasında problemlerin başlangıcında bir okulla ilgili bakış açısı farkı vardır. Okulun masrafları için bir malikanenin faizinin bağlanmasına yönelik izin isteğine, padişah olumsuz ve hayli sert sözlerle cevap verir.

Diğer bir problem, Azimzadelerle ilgili bir borcun tahsilatı ile ilgilidir: "Azim-zâdeler'in taahhütleri hemen bir lafz kabilinden olup verdikleri temessükler emanet gibi bir mana olduğu vallâhü'l-aliyyi'l-alâ Halil Paşa'ya bin kere yazmıştım. Ahırkar vezâret dahi verilmesine sebep oldu" (A. 1048) "Azim-zade'nin emvâli içün benim tahrîrâtım kalmadı. Allahu Tealâ yevm-i ahirette azâb-ı elîm ile cezalandursun. Halil Paşa hain-i devlet sebep oldu. Tahsili gayrı adi-

Levent Şahverdi Arşivi

mü'l-imkân. Ben sana ihâle eyledim. Ne-gûne tahsîl ettirirsiz, siz bilürsüz" (H. 826/A); "Böyle kizb ile Devlet-i Aliyye'nin şân-ı şevketine halel getürenlerden biri Halil Paşa idi. Cezasını buldu Ona muadil dahi var ise Allah kahreyleye, amin." (H. 826)

Halil Hamit Paşa'nın Fransız İşbirlikçiliği Örnekleri

Halil Hamit Paşa, Fransa'nın askeri yardım yapmadaki ısrarıyla yeni bir kalkınma yolunun açılacağı sanısıyla kabul etmişti.

Tabii Osmanlı devleti ihtiyaçları ne yönde olursa olsun Fransa, yardımı kendi çıkarlarını sağlayacak yönde yapmak istiyordu.[6]

Fransa'nın Osmanlı ordusunu ıslah etmek ve yetiştirmek üzere bir askeri misyon gönderilmesi teklifi Osmanlı yönetimi tarafından reddedilince, Fransa kendiliğinden harekete geçti. Birçok Fransız subayları, haritacıları, mühendisleri, top ve mermi yapımı uzmanları, coğrafyacıları Osmanlı sınırları içine akın akın gelmeye başladı.[7]

Halil Hamit Paşa'nın Fransız yardımından yana tavrı, Gazi Hasan Paşa'nın, "dış yardımcı Fransızların amansız bir düşmanı olmasına" yol açtı.[8]

Halil Hamit Paşa, Türk ordusunun modernizasyonu için Fransızlarla görüşüyordu. Bu görüşmeler sırasında Fransızlar, Girit veya Rodos'a 1200 kişilik bir kuvvetle yerleşerek, Osmanlı ordusunu eğitmeyi öneriyordu. Paşa'ya sıcak gelen bu Fransız teklifi, devlet erkanı tarafından tehlikeli bir strateji olarak yorumlanıyordu.

---

6 Türkiye'de Çağdaşlaşma, Niyazi Berkes, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul, b. tarih, s. 78

7 a.g.e., s. 79

8 a.g.e., s. 79

Levent Şahverdi Arşivi

Ayrıca İsveç İşbirlikçiliği

Sadrazam Halil Hamit Paşa'ya diğer öneriler gibi donanmanın iyileştirilmesi ve buna ağırlık verilmesi tavsiyelerini, İsveç elçiliği tercümanı D'Ohsson ve peşi sıra görev yapan Fransa elçileri Saint Priest ve Choiseul-Gouffier yapmaktadır. D'Ohsson'un dönem içindeki misyonu için bölüm sonundaki okuma parçasına bakınız.

Halil Hamit Paşa'nın siyasi rakibi ve muhalifi Cezayirli Hasan Paşa ise onun icraatını "gösteriş için" ve "hazineyi telef" etmek şeklinde değerlendirir.[9]

Fransız Ajanı Chevalier Truguet'in Kölemen Kumpası

Gazi Hasan Paşa'nın Fransızların faaliyetleri ve sadrazamın bunların bir oyuncağı haline geldiği hakkındaki şüphelerini bir inanç haline getiren olay, Fransız Bahriyesi'nin önemli bir subayı olan ve tersanedeki mühendishanede sözde öğretmen olan Chevalier Truguet'in 1784'te İstanbul'da elçiliğe bağlı bir gemi ile gizlice Boğaz'dan çıkıp gitmesi oldu. Bir hafta sonra, İngiliz Elçisi Sir Robert Ainslie, Mısır'daki ajanlarından geminin Mısır'a gittiğini ve Kölemen beylerinden Murad ve İbrahim ile müzakerelere girişiğini haber alarak Gazi Hasan Paşa'ya bildirdi.[10]

İshak Bey'le Fransa'ya Biat Etmek

Şehzade Selim, amcası olan padişah I. Abdülhamid'den gizlice ve Fransız elçiliğinin Fransa'ya 'tahsile' gönderdiği **İshak Bey** adlı biri aracılığı ile Fransa Kralı 16. Loois ile mektuplaşmaya kalkmıştı...

---

9 Kendi Kaleminden Bir Padişahın Portresi Sultan I.Abdülhamid, Fikret Sarıcaoğlu, Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001.

10 Niyazi Berkes, a.g.e., s. 80-81

Levent Şahverdi Arşivi

Yorum

"İshak" ismi, bizi ister istemez Yalçın Küçük Bey'in isimbilim tezlerine götürüyor... Anlaşılıyor ki, isimbilimi, bir veri tabanı olarak yabana atmamamız gerekiyor.

Halil Hamit Paşa'nın Dışarıdan Destekli Darbe Teşebbüsü

Halil Hamit Paşa'nın çok cahil ve reformlar karşısında bir engel olarak gördüğü I. Abdülhamid'i devirip veliaht Şehzade Selim'i (III Selim) tahta çıkarmak amacıyla bir darbe hazırlığı içinde olduğu öğrenilmiş ve derhal harekete geçilerek sorumlular cezalandırılmıştır. Bu teşebbüs, Halil Hamit Paşa'nın önce azline, daha sonra idamına ve bütün mallarının müsaderesine sebep olmuştur.

Sadrazam Halil Hamit Paşa'nın askeri ıslahat teşebbüslerinde Fransa Elçisi Gouiffier ile işbirliği yapar. Gouiffier'in ona, tasarlanan darbe öncesi getirilen Fransız askerî uzmanların, teknisyenlerin ve mühendislerin getirilmesinde yardımları olmuştur.

Böylece Osmanlı Devleti için ilk defa dışarıdan destekli bir darbeyle ilgili eylemlerin meydana geldiği ifade edilebilir.

C.Görevden Alınması

On altı gün sonra da sadrazam Halil Hamit Paşa görevinden alınır. I. Abdülhamid'in Halil Hamit Paşa'ya gönderdiği son hatt-ı humayunlarından biri, Cezayirli Gazi Hasan Paşa ile Divanhane'de görüştükten sonra kaleme alınmıştır ve teamüllere dikkat etmesine dairdir.

"Din Ve Devlet Haini" Halil Hamit Paşa

Fakat asıl son bir olay her şeyi alt üst etti ve Halil Hamit Paşa'nın 1785'te azli ve sonra idamı, boynuna 'din ve devlet haini' yaftasının takılması ile sonuçlandı.

Levent Şahverdi Arşivi

D.Halil Hamit Paşa'nın Ardından

Halil Hamit Paşa'nın Eşlerinden Nevres Kadın: "Bir Tarikle Sözüm Geçmedi"

Halil Hamit Paşa'nın eşlerinden Nevres Kadın'ın, padişahın tahttan uzaklaştırılması yönünde hissedilen hazırlıklarına dair "bir tarîkle sözüm geçmedi" ifadesiyle belirttiği uyarılar, I. Abdülhamid'e Esma Sultan aracılığıyla duyurulmuştu.

Damadı Darbhane Emîni Mehmed Görevden Alınır

Halil Hamit Paşa, görevden uzaklaştırıldıktan sonra Darbhane Emini olan damadı Mehmed görevden alınır. Onun azliyle başlayan yoğun tasfiye hareketi, eski sadrazamın ekibini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır. Tehhîsci, hademe-i Bâb-ı Âsafî'nin beş üyesi, topçubaşı, başbâkıkulu ve sâir görevlileri içine alan görevden almalara vezirler de dahildir.

Halil Hamit Paşa'nın Küçük Oğlu Galata Mollası Nuri Bey

"Maktul Halil Hamit Paşa'nın küçük oğlu Galata Mollası Nuri Bey kendi halinde olmayıp daima işret ü zina vesair irtikab-ı menahi ve fısk ü fücur üzere olduğunu şevketlü Padişahımız Sultan Mahmud'a zabit taifesi haber verüp, ve bazı efal-i kabiha ve fi'l-i şenilerini bizzat Sultan Mahmud efendimiz rü'yet ettiklerine binaen, Kaimmakam Ahmed Paşa'ya hatt-ı şerif sudur edüp, mezburun mevleviyyeti ref ve tarik-i ulemadan ihraç olunup, kendüye katle bedel bir tuğ ile Edirne Muhafızı olup ve Astane'den azm-i rah olduğu işbu cerideye kayd olunmuştur." Fi Ş. Sene 1226 (27.8.1811)[11]

11 Osmanlı Döneminde İmamlar ve Bir İmamın Günlüğü, Kemal Beydilli, Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s. 145.

Levent Şahverdi Arşivi

İmam'ın Diline Düşen Halil Hamit Paşa

Sadrazam Halil Hamit Paşa'nın görevden alınması ve bilahare idamı o dönemde günlük tutan bir imam efendinin satırlarına da şöyle yansır: "Vezir Hamid Halil Paşa azlolunup, Şeyhülislam Taif'e nefyolunup, Halil Paşa Bozcaada'ya nefyolunup, badehu mezbur Halil Paşa katline emr-i ali sadır olup, mezburu mahallinde katledüp, ser-i maktu'u Bab-ı Hümayun'a vaz olunduğu kay şüd." Fi 22 C. Sene 1199 (2.5 1785)[12]

Halil Hamit Paşa Mason Mu? Osmanlı Toplumunu "İhtilal Ve Perişanlık"a Sevkeden Farmasonluk

Halil Hamit Paşa hakkındaki en önemli iddialardan biri "farmasonluk" iddiasıdır. Bu gizli teşkilatlanmanın İstanbul'a 1771 tarihinde girdiği sanılıyor. Bu tarihte, "ol-vakit ricâlinden Re'îsü'l-küttâb Râif İsmail Bey ve Yenişehirli Nişâncı es-Seyyid Osman Efendi ve anların emsali farmason oldu deyü meşhur oldu" diye kayıt bulunmaktadır.

Sadrazam Halil Hamit Paşa'nın idamından sonra onun hakkında dilde dolaşan anonim bir dörtlüğün ilk dizesi günümüze ulaşır: "**kâtib-i İsvirâki farmason-ı bed-neseb.**" Mısrada bir yandan Halil Hamit Paşa'nın masonluğu işaret edilirken, diğer taraftan Eflâk Kapı Kethudâsı İstivrâki'nin bir süre kâtipliğinde bulunmasına telmih vardır.

Devrin yazışmalarından masonluğun Osmanlı toplumunu "ihtilâl ve perişanlık"a sevk ettiği kanaatine ulaşırız. Zaten masonluk "Françelü'nün" marifetidir.

12 a.g.e, s. 204

Levent Şahverdi Arşivi

Merkum Kime Denir?

Sultan I. Abdülhamid, Halil Hamit Paşa'nın vefatı sırasında Bozcaada'da yanında bulunan mal ve eşyasının Topkapı'ya naklini ıster. Ve ondan "**müteveffâ merkûm**" olarak bahseder. İslam literatüründe 'merhum' Müslüman ölüler için hitap şekli olarak kullanılırken, gayrımüslimlere 'merkum' denir. Padişahın, ölümünden sonra Halil Hamıt Paşa'ya özellikle 'merkum' demesi ilginçtir.

Devlet-i Aliyye'nin Şân-ı Şevketine Halel Getürenlerden Biri İdi

Sultan I. Abdülhamid, Halil Hamit Paşa'nın eşyalarını "ıyâl u evlâdlarına ihsân" ederken, vârisler arasında malların adaletle dağıtımını izler. Aradan geçen zamana rağmen Abdülhamid sadrazamla ilgili düşüncelerini değiştirmemiş, Şam'daki Azmzâdelerin Darbhane'ye olan taahhütlerini yerine getirmemeleri dolayısıyla onu "böyle kizb ile Devlet-i Aliyye'nin şân-ı şevketine halel getürenlerden biri Halîl Paşa idi. Cezâsını buldu. Âna mu'âdil dahi var ise Allah kahr eyleye" ve "Halîl Paşa hâ'ini-i devlet sebep oldu" şeklindeki sözlerle anmıştı.

"Nerde Yaramaz Makûlesi Var İse..."

Padişah I. Abdülhamid "rehâvet-i tab'ından" azledildiğini yazdığı Sadrazam Halil Hamit Paşa'nın, "**nerde yaramaz makûlesi var ise onlara rağbet ettiğini**" belirtir.[13]

Halil Hamit Paşacı III.Selim'in Karşı Hamlesi

I. Abdülhamid Sultan III. Selim'in padişah olmasının hemen ardından Hacı Selim Ağa'yı ve daha sonra Damat Ahmed Nazif'i 'Ka-

13 Kendi Kaleminden Bir Padişahın Portresi Sultan I.Abdülhamid, Fikret Sarıcaoğlu, Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

dir Gecesi' öldürtmesi, bir yönüyle onların Halil Hamit Paşa'nın engellenmesinde oynadıkları rollerle ilgilidir. Bir yönüyle onun intikamını alma çabasıdır.

Halil Hamit Paşa 1791'de bir kanun hazırladı. Gerçekte bu, bir reform kanunu olmaktan ziyade Halil Hamit Paşa zamanında yapılması düşünülen reformların uygulanmasını sağlayacak cezai müeyyideler koyan bir çeşit ceza kanunu olmuştur.[14]

Halil Hamit Paşa'dan Tanzimat'a Uzanan Yabancılaşma Çizgisi

Sivil bürokraside Halil Hamit Paşa, kellesini kaybeder ama reisülküttap Ebubekir Ratip Efendi adlı genci yetiştirir. Ebubekir Ratip Efendi, reformcuların gizli lideri olur. Onun ölümünden sonra onun yetiştirmesi Sadrazam Galip Paşa, sonra onun yetiştirmesi Pertev Paşa, sonra onun yetiştirmesi Mustafa Reşit Paşa yabancılaşma hareketinin lideri olurlar. Yılmaz Öztuna bu konuda şu yorumu yapar: "Bu gelişmeyi takip etmeyen tarihçiler, Tanzimat hareketinin birden ortaya çıktığını sanmışlardır."[15]

Dede Halil Hamit Paşa'dan Torun Kemal Derviş'e

Derviş'in Programıyla Dedesinin Programının Benzerliği

Murat Bardakçı, Kemal Derviş'in programıyla dedesi Halil Hamit Paşa'nın programı arasındaki benzerliği şöyle yorumlar: "Ben, Paşa'nın aldığı kararlarla neslinden gelen Kemal Derviş'in programını yan yana koyup özellikle mali alanlardaki benzerliklerini farkedince kendi kendime 'Acaba ortada genetik bakımdan bir soya çe-

14 Türkiye'de Çağdaşlaşma, Niyazi Berkes, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul, b. tarih, s.103.

15 Devletler ve Hanedanlar, Yılmaz Öztuna, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996, c.II., s. 679.

Levent Şahverdi Arşivi

kim mi sözkonusu, yoksa Türkiye'de yüzyıllardan beri hiçbir şey değişmedi mi?' diye sormadan edemedim."[16]

Dededen Toruna Toprak Düzeni

1782'de sadrazam olan Halil Hamit Paşa'nın tımar-zeamet örgütlerinin ıslahı girişiminden sonuç çıkmamıştır.[17] Torun Kemal Derviş'in ekonomiden sorumlu devlet bakanlığı görevine başladığı zaman şart koştuğu '15 günde 15 kanun' dayatması içinde tarımla ilgili yasaların olması, dededen toruna bir yaklaşım beraberliği olduğunu bize göstermektedir.

Okuma Parçası

Halil Hamit Paşa'nın Dostu İsveç Büyükelçisi Muradcan Tosunyan Ya Da Mouradgea d'Ohsson

Ignatius Mouradgea d'Ohsson, 1740'ta zengin bir Ermeni Katolik ailenin oğlu olarak İstanbul'da doğmuştu. Adı Ermenice'de Muradcan Tosunyan... *(d'Ohsson kulağa İsveç adı gibi gelmesine rağmen bu isim büyük bir ihtimalle Tosun'un Fransızca'sıdır.)*

Ailesi Mouradgealar, Roma Katoliği değil, uniyatestiler, yani Papa'nın otoritesini kabul eden Ermeni Apostolik Kilisesi'nin o zaman için henüz yeni olan bir kolu...

Mouradgea, İstanbul'daki Fransisken ve Dominiken okullara gitti. 1763'te İsveç temsilciliğinde tercüman olarak işe alındı, 1768'de Birinci Tercümanlığa terfi etti.

---

16 Büyük dedesi reform uğruna kelle vermişti, Murat Bardakçı, Hürriyet, 11 Mart 2001; Dedesi tasarrufa ithal elbiseyi yasak etmekle başlamıştı, Murat Bardakçı, Hürriyet, 15 Nisan 2001.

17 Türkiye'de Çağdaşlaşma, Niyazi Berkes, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul, b. tarih, s. 78.

Levent Şahverdi Arşivi

Mouradgea bu görevlere aşinaydı... Çünkü babası Ohannes, İzmir'de İsveç Konsolosluğu'nda Hackson'ın tercümanı olarak çalışmıştı.

Casusluk Ve Asalet Ünvanı

Mouradgea'nın annesi Claire Pagy de İzmir'de bir Fransız konsolosluk katibinin kızıydı. Mouradgea 1775'te Kral III. Gustav'ın İsveç temsilciliğindeki özel sekreteri oldu. (Yerel işverenleri İstanbul'daki İsveç elçileri hakkında casusluk etmek amacıyla) Ve aynı yıl kendisine kral tarafından asalet ünvanı verildi.

Yirmi bir yıl sonra İsveç sarayına takdim edildi ve amcasının adı d'Ohsson'u kullanmasına izin verildi.

Levent Şahverdi Arşivi

Mouradgea, 1784-1791 tarihleri arasında Paris'te yaşadı. Sonra iki yıl Viyana'da kaldı. Bunun ardından da 1792'de İstanbul'daki İsveç temsilciliğinin danışmanı oldu. 1795'ten 1799'a kadar tam yetkili elçi ve İsveç elçiliğinin başkanlığını muhafaza etti.

1787'de, yirmi iki yıllık çalışmanın ürünü olan anıtsal kitabı *Tableau general de l'Empire Othoman'ın* birinci ve ikinci ciltleri Paris'te yayınlandı. Üçüncü cilt ise, 1820'de, Mouradgea'nın ölümünden on dört yıl sonra basıldı.

Çok güzel illüstrasyonları olan bu kitap Almanca, İngilizce ve Rusça'ya çevrildi. Eser, bugün de Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal tarihi konusundaki en önemli kaynaklardan biridir.

Mouradgea'nin Türkçe ve Arapça bilgisi ve Türk yetkililerle olan, çoğu dostluk derecesine varan yakın ilişkileri, onun birçok Müslüman kaynağa kolaylıkla ulaşmasını sağladı. Bu sayede Osmanlı toplumunun ve uygarlığının, özellikle de hukuk sistemlerinin canlı bir tasvirini sunmayı başardı. Mouradgea eski harem sakinlerinin kocalarıyla söyleşiler yaptı. İmparatorluk haremi hakkında bilgi edinmenin ona imparatorluğun geri kalanından daha fazla para ve çabaya mâl olduğunu söyledi.

Mouradgea, Yeni Bir Muhteşem Süleyman Arayışındaydı

Mouradgea, hem Avrupa'da Doğu hakkındaki yaygın önyargıları azaltmayı, hem de Doğu'ya Batı ilmini getirmeyi umut ediyordu. "Avrupalılarla daha yakın ilişkiler sürdürecek, onların taktiklerini benimseyecek, aslında resmen imparatorluğun çehresini değiştirecek" yeni bir Muhteşem Süleyman arayışındaydı. Eserinin nüshaları, bu işten çok hoşnut kalan III. Selim'e takdim edildi.

Fransız devrimi konusunda coşkulu olan Mouradgea, sultana orduda radikal reformları savunan bir anlaşma taslağı da sundu.

Levent Şahverdi Arşivi

Tercümanların En İyisi, Elçilerin En Kötüsü Oldu

Mouradgea, 1744'te İstanbul'un en zengin adamı Ermeni banker Abraham Kuleli'nin kızı Eve Kuleli'yle (1754-1782) evlendi. Böylece de kitabı *Tableau General*'in yayımlanmasını garantiye aldı.

Kızları Claire Lucie, İstanbul'daki İsveç Elçisi (1805-1824) Nils Gustaf af Palin'le evlendi. Moradgea, oğlu Abraham Constantin'i (1779-1851) İsveç'te büyüttü ve eğitti. Constantin, İsveç Dışişleri'ne girdi ve Lahey, Dresden ve Berlin'de elçilik yaptı.

Ama aslında Constantin, babasının *Tableau General'inin* üçüncü bölümünü tamamlamasıyla, bir şarkiyatçı ve anıtsal *Histoire des Mongols'un* (Moğolların Tarihi, 1824) yazarı olarak bilinir.

1795'ten İtibaren İsveç'in İstanbul Elçisi Oldu

Birinci eşini kaybeden Mouradgea, 1789'da Amelie Beillard de Vaubicourt'la ikinci bir evlilik yaptı. Mouradgea'nın İstanbul'daki durumu 1795'ten itibaren elçi olduğu halde hep nazikti. Çağdaş bir kaynaktan alıntı yapmak gerekirse, "**Tercümanların en iyisi, elçilerin en kötüsü oldu**" ve Bab-ı Âli ona hep bir Osmanlı uyruğu gözüyle baktı. Bu dönemin resmi Osmanlı belgeleri İsveç elçisine genellikle "**köleniz, Mouradgea**" diye atıfta bulunur.

Mouradgea, daha sonra haleflerinden biri olan von Heidenstam ve İsveç temsilciliğinde tercüman olan bankeri Antoine de Murat'la yasal bir konuda anlaşmazlığa düşerek konumunu büsbütün zayıflattı.

Fazlasıyla Fransız Devrimi yanlısı sayıldığı için (Fransız Elçisi General Aubert du Bayet, onun bir "iyi bir Fransız" olduğunu bildirmişti!), Rus ve İngiliz elçiler onun değiştirilmesini savunmuştu.

Levent Şahverdi Arşivi

Osmanlı Tarihinde İstenmeyen Kişi İlan Edilen İlk Kişi

Mouradgea, böylece Osmanlı tarihinde fiilen istenmeyen kişi (persona non grata) ilan edilen ilk kişi oldu.

Mouradgea, 1799'da Fransa'ya gitmek için İstanbul'dan ayrıldı. 1804'te bozulan İsveç-Fransa ilişkilerinin 1805'te savaşa varmasıyla da Paris'ten ayrılmak zorunda kaldı.

27 Ağustos 1807'de, Paris yakınlarındaki Bievre Sarayı'nda öldü.[18]

Halil Hamit Paşa'nın Çocukları

1.Ubeyde Hanım

Halil Hamit Paşa'nın Çocukları

2.Zeynep Hanım

Halil Hamit Paşa'nın Çocukları

3.Fatma Hanım

Halil Hamit Paşa'nın kızı Fatma Hanım, Seyyit Mehmet Bey ile evlenmiştir. Medrese hocası olan Seyyit Mehmet Bey, 1812 yılının Eylül ayı içinde vefat etmiştir... Seyyit Mehmet Bey, Haydarpaşa'da eşiyle yan yana aynı kabristanda medfundur.

Çocukları

3.a.Mehmet İffet Bey

Mehmet İffet Bey, Enderun'da okumuştur.

---

18 İstanbul'da Bir İsveç Sarayı, Stuve Theolin, Çev. Sevin Okyay, YKY, İstanbul, 2001, s. 80-84.

Levent Şahverdi Arşivi

Halil Hamit Paşa'nın Çocukları

4.Zübeyde Hanım

Halil Hamit Paşa'nın kızı Zübeyde Hanım, Mehmet İzzet Paşa ile evlidir. Mehmet İzzet Paşa, 1743 yılında Safranbolu'da doğdu. İbrahim Ağa'nın torunu, Ali Ağa'nın oğludur. 1759'da İstanbul'a geldi. 1774'te baltacı, 1779'da Şah Sultan kethudası, 1786 Temmuz ayında vezir, 1791-1793 Mısır, Anadolu beylerbeyi, 19 Ekim 1794 ile 30 Ağustos 1789 arasında sadrazamlık yaptı. Napolyon'un Mısır istilasını önleyemediği için önce Sakız Adası'na sonra Manisa'ya sürüldü. 14 yıl sürgünde kaldı. 19 Eylül 1812 tarihinde 69 yaşında öldü.

Çocukları

Zübeyde Hanım ile Mehmed İzzet Paşa'nın iki kız çocuğu oldu. Çocuklarının biri İstanbul'a, diğeri Safranbolu'ya yerleşti.

Halil Hamit Paşa'nın Çocukları

5.ALİ BEY

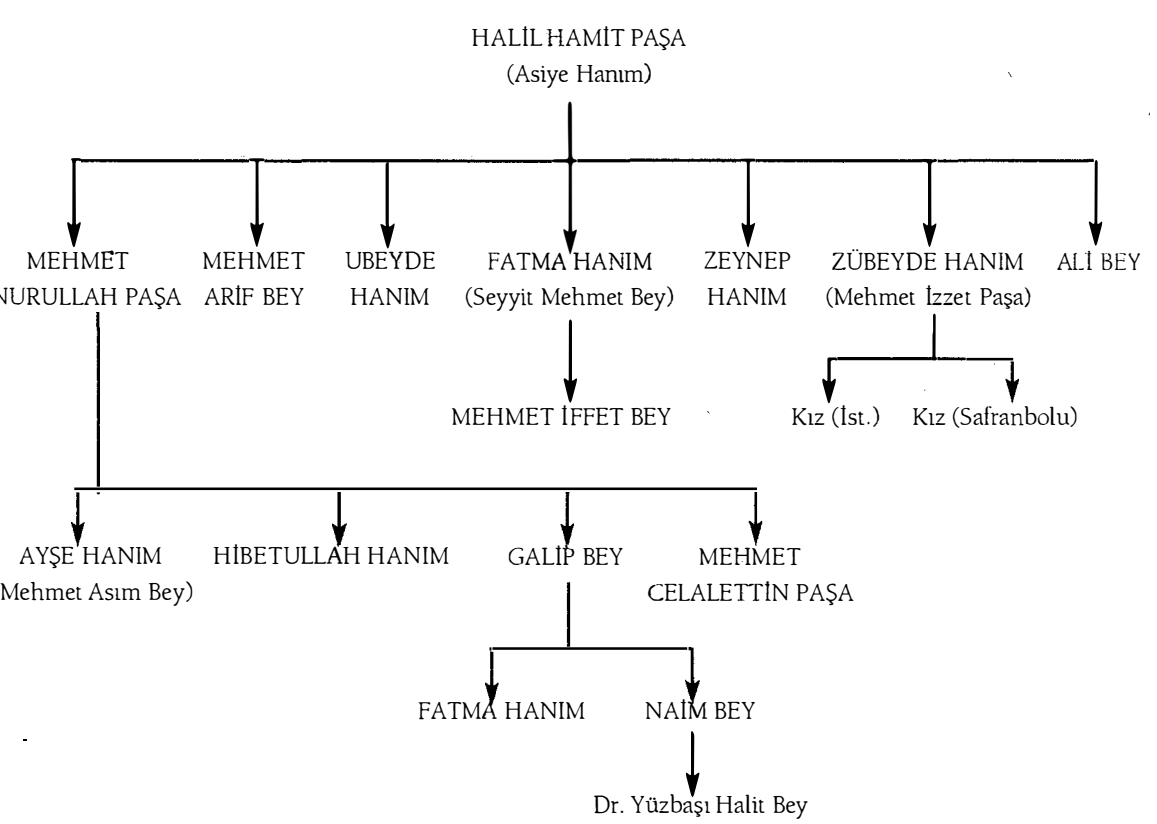
Halil Hamit Paşa'nın Çocukları

6.Mehmet Nurullah Paşa

Mehmet Nurullah Paşa, 1775 yılında doğdu. Babasının ölümünde 10 yaşında idi. Medresenin yüksek kısmını bitirip müderris oldu. 1800 tarihinde Galata kadısı oldu. 1810'da ilmiye sınıfından çıkıp 1813'te beylerbeyi (paşa) payesi ile Karesi mutasarrıfı, 1823 Eylül ayında vezir oldu. 1829 tarihinde emekli oldu. Akıntıburnu'nda yalısı vardı. Babasının yanında medfundur.

Nurullah Paşa rind ve çapkın meşrep olduğundan ilmiye rütbe-

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

si Emirü'l-Umeralığa tahvil edilerek bir müddet zorunlu olarak Edirne'de oturtuldu, daha sonra affolunarak vezirlik ve valiliklerde bulundu. Adana valiliği de yapan Nurullah Paşa, Rus seferine de katıldı. 1841'de vefat ederek babasının yanına defnedildi.

Mehmet Nurullah Paşa'nın Çocukları

6.a.Galip Bey

6.a.a.Galip Bey'in oğlu Naim Bey

Naim Bey, 1895 yılında vefat etti.

6.a.a.a. Dr. Yüzbaşı Kaymakam Halit Bey

Naim Bey'in oğlu Darülaceze'de doktorluk yapan Dr. Yüzbaşı Kaymakam Halit Bey'dir. Halit Bey, büyük büyük dedesi Halil Hamit Paşa ile ilgili olarak müstakil bir eser yazan tarihçi İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya 1935 yılında aile şeceresini veren kişidir.

Mehmet Nurullah Paşa'nın Çocukları

6.b. Mehmet Cemalettin Paşa

Mehmet Cemalettin Paşa'nın Çocukları

6.b.a.Halil Paşa

6.b.b.Cemil Bey

6.b.c.Muhittin Bey

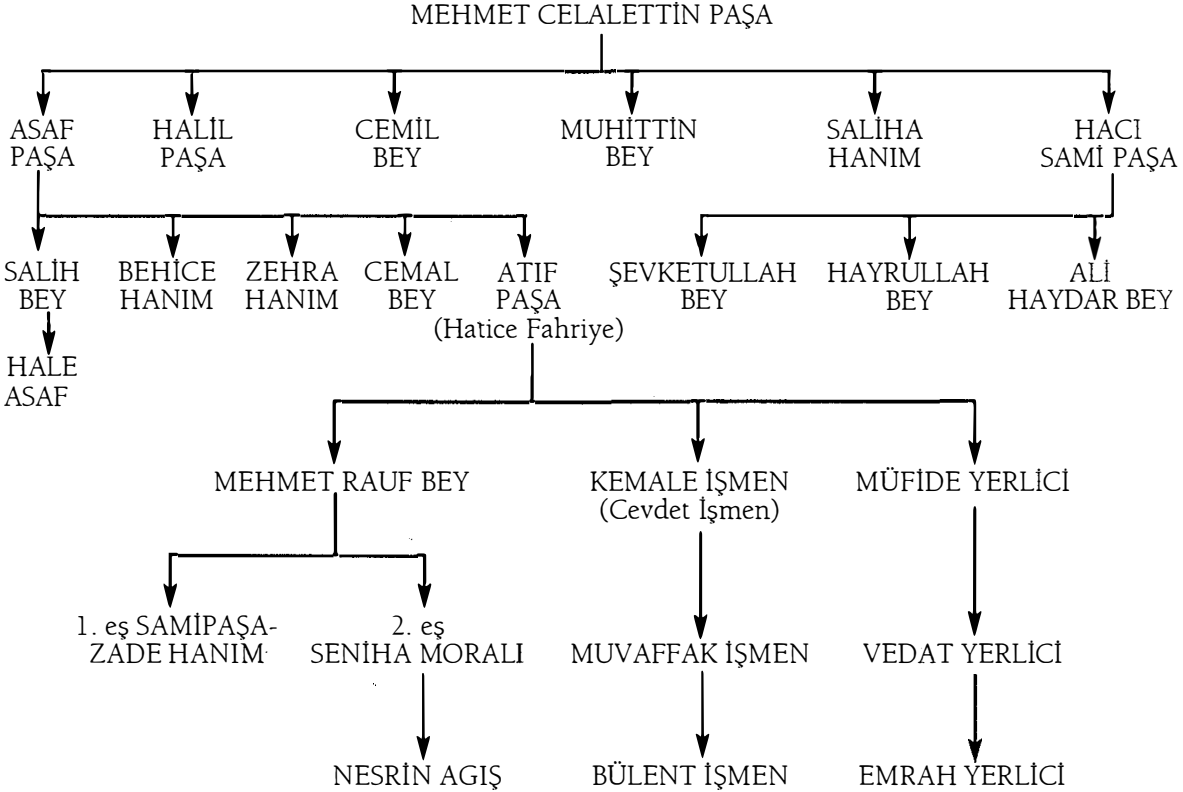
6.b.ç.Saliha Hanım

6.b.d.Hacı Sami Paşa

Hacı Sami Paşa'nın Çocukları

6.b.d.a.Şükrullah Bey

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

6.b.d.b.Hayrullah Bey

6.b.d.c.Ali Haydar Bey

Mehmet Cemalettin Paşa'nın Çocukları

6.b.e.Asaf Paşa

Asaf Paşa'nın Çocukları

6.b.e.a.Salih Bey

Kızı ressam Hale Asaf'ın fırçasından babası Salih Bey

Levent Şahverdi Arşivi

Salih Bey'in Kızı

6.b.e.a.a.Ressam Hale Asaf

Kendi çizgileriyle Hale Asaf

Asaf Paşa'nın Çocukları

6.b.e.b.Behire Hanım

6.b.e.c.Zehra Hanım

6.b.e.ç.Cemal Bey

6.b.e.d.Atıf Paşa

Atıf Paşa, Hatice Fahriye Hanım'la evlendi.

Levent Şahverdi Arşivi

Halil Hamit Paşa'nın Çocukları

7.Mehmet Arif Efendi

Mehmet Arif Efendi, 1771 yılında İstanbul'da doğdu. Babasının ölümünde 14 yaşında idi. Babasının yandaşları tarafından medrese tahsili yaptırıldı. Medresenin yüksek kısmını bitirdi müderris oldu. Eyüp, Medine, İstanbul kadısı, Rumeli kazaskeri ve reisülulema oldu. 31 Temmuz 1839 yılında 68 yaşında öldü.

Mehmet Arif Efendi Bektaşi mi?

Cahit Kayra, 'II. Mahmut Zamanında İstanbul' adlı kitabında, Mehmet Arif Efendi'nin Bektaşi olduğunu yazar. Mehmet Arif Efendi, Yeniçeri Ocağı'nın kapatılmasından sonra yapılan bir operasyonla Manisa'ya sürülmüştür.

Mehmet Arif Efendi'nin Çocukları

7a.Fatma Zehra Hanım

Fatma Zehra Hanım, Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İsmail Paşa ile evlendi. Mayıs 1858 tarihinde öldü. Mezarı babası Mehmed Arif Efendi'nin yanındadır.

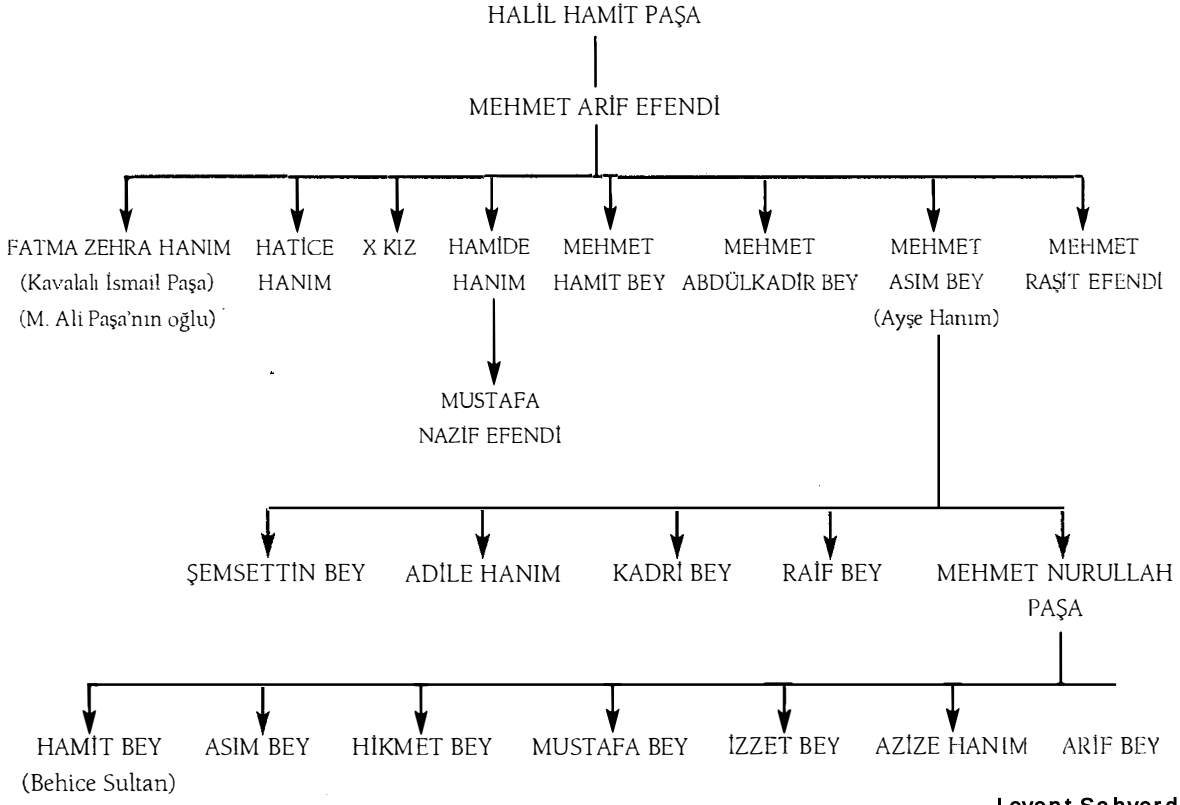
İstanbul'da 'Mısırlı Hanım', Mısır'da ise 'Gelin Hanım' diye bilinir.

Kavalalı Mehmet Ali Paşa ile Osmanlı Devleti arasında sulh olduğunda Fatma Hanım, Bezmi isminde Çerkez asıllı evlatlığıyla İstanbul'a döner. Arnavutköy'de Akıntıburnu'ndaki Halil Hamit Paşa Sahilhanesi'ne yerleşir. Güzelliği dillere destan olan Bezmi Hanım ise Sultan Abdülmecid ile nikahlanır.

7b.Hatice Hanım

7c.x Hanım

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

7.ç.Hamide Hanım

7.ç.a.Çocuğu Mustafa Nazif Efendi

Mustafa Nazif Efendi, Mekke ve İstanbul kazaskeri oldu. 1864 yılında öldü. Mezarı Haydarpaşa'dadır.

Mehmet Arif Bey'in kızı Hamide Hanım'ın oğlu Nazif Mustafa Bey ise müderrislik, Sofya mollalığı, Şam ve İstanbul kadılığı ile Meclis-i Maarif azalığı yaptı.[19] 1864 yılında ölen Nazif Mustafa Bey aynı zamanda 'Binbir Gece Masalları'nın ilk mütercimleri arasında yer alıyor.

7.d.Mehmet Hamit Bey

Mehmet Arif Efendi'nin oğlu Mehmet Hamit Bey Hacegandan. 1822 yılında öldü.

7.e.Mehmet Abdülkadir Efendi

Mehmet Abdülkadir Efendi, 1848 yılında Eyüp Kadısı oldu. 1851 yılında öldü.

7.f.Mehmet Asım Bey

Mehmet Asım Bey, 1803 yılında doğdu. Amcası Mehmet Nurullah Paşa'nın kızı Ayşe Hanım ile evlendi. Ayşe Hanım 1808'de doğdu, 1836 yılında 28 yaşında öldü. Elvine mutasarrıfı oldu. 1835 yılında 32 yaşında öldü. Kabri Üsküdar'da.

Mehmet Asım Bey'in Çocukları

7.f.a.Şemsettin Bey

19 Sicilli Osmani cilt IV, Mehmed Süreyya, Sebil Yayınları, İstanbul, 1995, s. 158.

Levent Şahverdi Arşivi

7.f b.Adile Hanım

7.f.c.Kadri Bey

7.f.ç.Raif Bey

7.f.d.Mehmet Neşet Nurullah Bey

Mehmet Neşet Nurullah Bey, 1825 yılında doğdu. İlmiye mensubu. Meclis-i Vala üyesi. 1896 yılında 71 yaşında öldü.

Mehmet Neşet Nurullah Bey'in Çocukları

7.f.d.a.Hikmet Bey

7.f.d.b.Mustafa Bey

7.f.d.c.İzzet Bey

7.f.d.ç.Azize Hanım

7.f.d.d.Arif Bey

7.f.d.e.Hamit Bey

Hamit Bey, 1854 yılında doğdu. Sultan Abdülmecid'in kızı Behice Sultan'la 1876 yılında evlendi, saraya damat oldu. Ancak Behice Sultan evliliğinin onbeşinci gününe varmadan vefat etti. Hamit Bey de 1896 yılında 42 yaşında öldü.

7.f.d.f.Asım Bey

Asım Bey, 1847 yılında doğdu. 1916 yılında 69 yaşında öldü.

8.Mehmet Raşit Efendi

Eyüp ve Mısır kadısı.

Mehmet Raşit Efendi'nin Çocukları

8.a.Nebil Bey

Levent Şahverdi Arşivi

8.b.Feride Hanım

8.c.Saide Hanım

8.ç.Mehmet Şefik Bey

Mehmet Şefik Bey'in Çocukları

8.ç.a.İrfan Bey

8.ç.b.Hasibe Hanım

8.ç.c.Meveddet Hanım

8.ç.ç.Talat Bey

Mehmet Raşit Efendi'nin Çocukları

8.d.Ziya Bey

Ziya Bey'in Çocukları

8.d.a.Memduh Bey

8.d.b.Mekkiye Hanım

8.d.c.Behire Hanım

8.d.ç.Fahriye Hanım

Mehmet Raşit Efendi'nin Çocukları

8.e.Yüzbaşı Baha Bey

Yüzbaşı Baha Bey'in Çocukları

8.e.a.X Özdemir

8.e.a.a.Mufahham Özdemir

Mehmet Raşit Efendi'nin Çocukları

8.f.Adviye Sarpel

Levent Şahverdi Arşivi

VEFAT

Sadrâzam Halil Hamit Paşa torunlarından, merhum Kaymakam Bahaettin Beyin kızı, merhum Bakteriyolog Binbaşı Refik Beyin refikası, Yüksek Mühendis Nebil Sarpel'in annesi, merhum Eczacı Asaf Bahaettin Güzelce'nin ablası, Nusret ve Bahaettin Güzelce'nin halaları, Mufahham Özdemir'in teyzesi: Aziz, Makbule, Canan, Refik, Asaf Güzelce'nin büyük halaları:

ADVİYE SARPEL HANIMEFENDİ

ebediyete intikal etmiştir. Merhume ve mağfurenin cenazesi (bugün) 25 Eylül 959 cuma günü öğle namazını

Adviye Sarpel, Dr. Binbaşı Refik Bey ile evlendi. 23 Eylül 1959 tarihinde öldü.

Adviye ve Refik Sarpel'in Çocukları

8.f.a.Nebil Sarpel

Mehmet Raşit Efendi'nin Çocukları

8.g.Eczacı Asaf Güzelce

Asaf Güzelce'nin Çocukları

8.g.a.Nusret Güzelce

8.g.b.Bahattin Güzelce

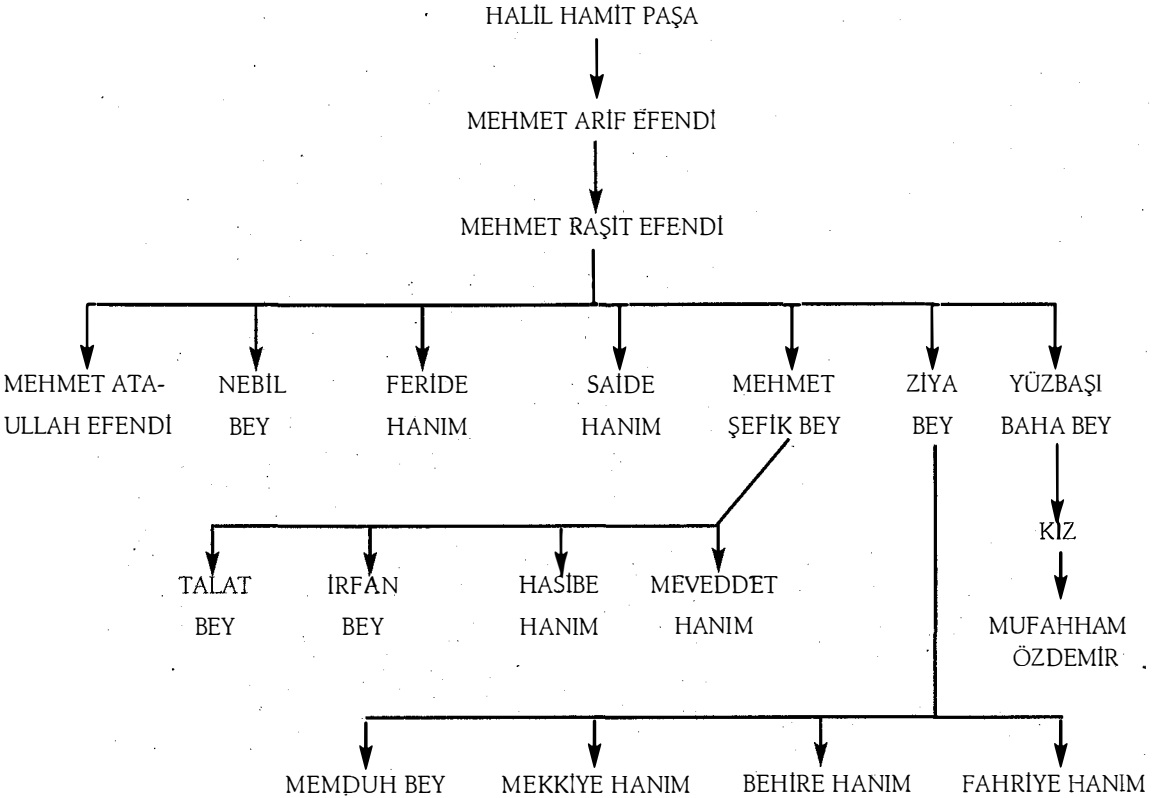
İki kardeşin Çocukları

Aziz Güzelce

Makbule Güzelce

Canan Güzelce

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

Refik Güzelce

Asaf Güzelce

Mehmet Raşit Efendi'nin Çocukları

8.h.Mehmet Ataullah Efendi

Mehmet Ataullah Efendi, 1809 yılında doğdu. 29 Ekim 1851 yılında 42 yaşında öldü. Mısır, Mekke ve İstanbul kadısı oldu. 1849 yılı Aralık ayında kazasker oldu. Şairdir. Arapzade Mehmet Hamdullah Efendi'nin kızı ile evlendi.

Mehmet Ataullah Efendi'nin Çocukları

8.h.a.Arif Bey

8.h.b.Behçet Bey

8.h.c.Atıf Paşa

8.h.ç.Fitnat Hanım

8.h.d.Rıfat Bey

8.h.e.Mehmet Rıza Efendi

Mehmet Rıza Efendi, İstanbul kadısı ve hattattır. Seyyit Nurettin Dergahı haziresinde medfundur.

Mehmet Rıza Efendi, Kemal Derviş'in dedesi Derviş Paşa'nın da kardeşi oluyor.

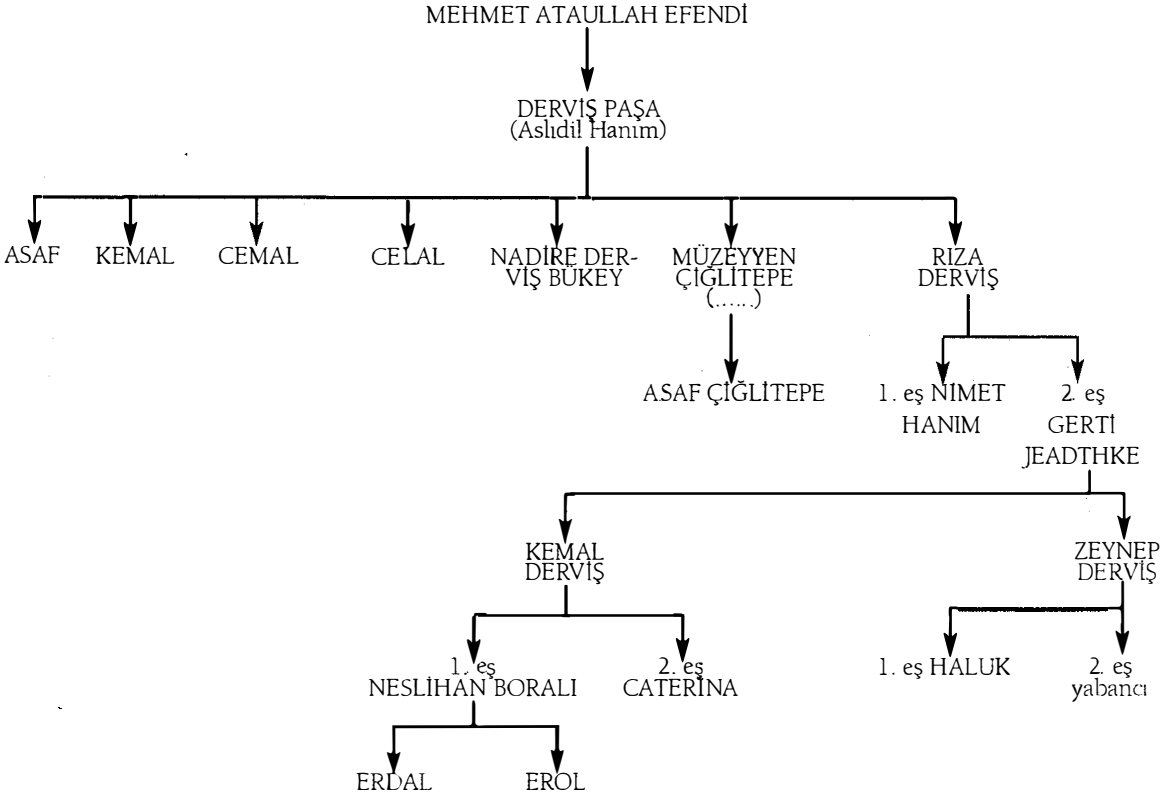
Kemal Derviş'in babasının ismi de ondan geliyor.

Mehmed Rıza Efendi'nin Kızı

8.h.e.a.Hatice Fahriye Hanım

Hatice Fahriye Hanım, roman, hikaye ve şiirler yazmıştır. Akrabalarından Erkan-ı Harbiye feriki Atıf Paşa ile 1880 tarihinde evlenmiştir.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

Hatice Fahriye Hanım İle Atıf Paşa'nın Çocukları

Büyük dede Halil Hamit Paşa'dan Hatice Fahriye Hanım'a soy şöyle uzanıyor...

Halil Hamit Paşa'nın oğlu Mehmet Arif Bey...

Onun oğlu Mehmet Raşit Bey...

Onun büyük oğlu Mehmet Ataullah Bey...

Onun oğlu Mehmet Rıza Efendi...

Onun kızı romancı, hikayeci ve şaire Hatice Fahriye Hanım...

Hatice Fahriye Hanım, amcasının oğlu Atıf Paşa ile evleniyor.

Hatice Fahriye Hanım, Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş'in halasının kızı oluyor.

Hatice Fahriye Hanım İle Atıf Paşa'nın Çocukları

8.h.e.a.a.Kemale Hanım

Kemale Hanım, Savcı Cevdet İşmen ile evlendi.

Kemale Hanım İle Cevdet İşmen'in Çocukları

8.h.e.a.a.a.Muvaffak İşmen

Muvaffak İşmen, Demokrat Parti döneminde, 1951-1954 yılları arasında İş Bankası genel müdürlüğü yaptı. Muvaffak İşmen, İş Bankası'nın 6. genel müdürüydü. 1940'lı yıllarda sosyetenin kumar oynadığı yerlerin başında Moda Deniz Kulübü vardır. Muvaffak İşmen'in de yönetimde olduğu kulüp, kumar oynatmakta muvaffak olmuştur....

Oğlu Bülent İşmen, gazetecidir...

Levent Şahverdi Arşivi

Kemale Hanım İle Cevdet İşmen'in Çocukları

8.h.e.a.a.b.Müeyyed İşmen

8.h.e.a.a.b.a.Kızı Şehrazat

İşmenler'den Fatma Hikmet İşmen TİP Senatörü

Yalçın Küçük, Aybar-Boran ikilisinin listelerine TİP üyeleri dışından milletvekili alacakları zaman Çetin Altan'ı, senatör yapacakları zaman Kemal Derviş'in akrabası Fatma Hikmet İşmen'i buldukları tespitini yapar ki, düşünülmesi gereken bir durumdur.

8.h.e.a.a.c.Müfide İşmen Yerlici

Fahriye Müfide İşmen Hanım, Asım Feridun Bey ile evleniyor. Müfide Hanım'ın oğlu Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapan ünlü profesörlerden Vedat Yerlici'dir.

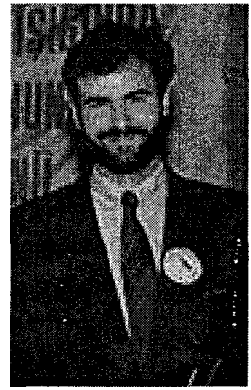
8.h.e.a.a.c.a.Oğlu Yüksek Mühendis Vedat Yerlici

Prof. Vedat Yerlici. Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi. 1929'da Ankara'da doğdu. Köprü Proje Mühendisi olan Vedat Bey, Illinois Eyaleti Köprüler Dairesi'nde çalıştı. Türkiye'de Karayolları Genel Müdürlüğü'nde üst düzey bürokrat olarak da çalışan Yerlici, ABD Leigh Üniversitesi Robert Kolej'de öğretim üyeliği yaptı. Florida International Üniversitesi'nde konuk profesör olarak görev yapan Yerlici'nin Yapı İstatiği alanında kitapları ve çalışmaları bulunuyor.

8.h.e.a.a.c.a.a. Muvaffak Yerlici

Prof. Yerlici'nin Mustafa Emre ve Muvaffak isimli iki oğlu bulunuyor.

Levent Şahverdi Arşivi

8.h.e.a.a.c.a.b. Rallici Emre Yerlici

1957'de doğan Emre Yerlici, Türkiye'nin ünlü rallicileri arasında yer alıyor. 1985 Ralli Kros Şampiyonluğu ve Balkan Ralli Yarışmasında ikinciliği bulunuyor.

Hatice Fahriye Hanım İle Atıf Paşa'nın Çocukları

8.h.e.a.a.ç.Mehmet Rauf Bey

Mehmet Rauf Bey, iki evlilik yapmıştır. Birinci eşinin ismini bilmiyoruz. Ancak Samipaşazadeler'den olduğunu biliyoruz. İkinci eşi Seniha Moralı. Mehmet Rauf Bey ile Seniha Moralı'nın evliliğinden Nesrin Ağış dünyaya gelir.

8.h.e.a.a.ç.a.Nesrin Ağış

Diğer Halil Hamit

Mehmet Ataullah Efendi'nin Çocukları

8.h.f.Derviş Paşa

Derviş Paşa 1840 yılında doğdu. 1907 yılında 67 yaşında öldü.

Levent Şahverdi Arşivi

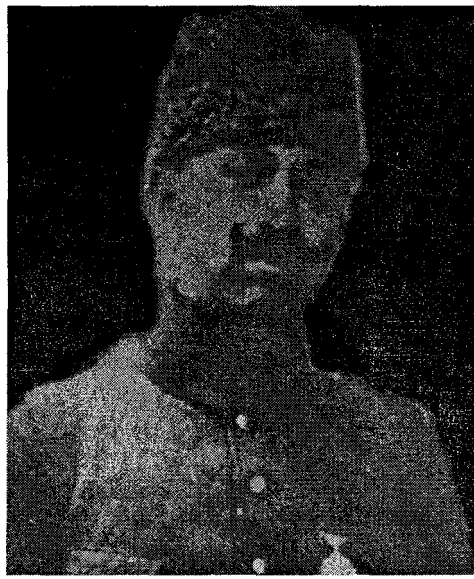
Bağlaç

Tuğgeneral Derviş Paşa'nın eşi Aslıdil Hanım, Tepedelenli Ali Paşa ailesindendir... Tepedelenli Ailesi ile Halil Hamit Paşa Ailesi'nin bağlantısı bu evlilikle kurulur.

Mirliva yani Tuğgeneral Derviş Paşa, Yozgat kumandanlığından emekli olmuş, 1907 yılında vefat etmiştir. Aslıdil Hanım'la evlenmiştir. **Yüzbaşı Kemal, Asaf Derviş ve Rıza kardeşlerin annesi Aslıdil Hanım, Tepedelenli Ailesindendir.**[20]

Derviş Paşa'nın Çocukları

1.Derviş Paşa'nın Oğlu Yüzbaşı Kemal

20 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul 2001, s. 92.

Levent Şahverdi Arşivi

Derviş Paşa'nın oğlu Kurmay Yüzbaşı Kemal Bey, 1889 yılında Silifke'de doğar. İlk tahsilini Tokat, Erbaa ve Ankara'da yaptıktan sonra 1898'de İstanbul'da Kuruçeşme Askeri Ortaokulu'na girer. Kemal Bey, 1908'de Kara Mühendis Okulu'nun istihkam şubesini bitirerek teğmen olur. Meşrutiyet'in ilanından sonra Harp Akademisi'ni bitiren Kemal Bey, kurmay olarak Trablus ve Çatalca savaşlarında kahramanlığıyla öne çıkar. Kemal Bey, Salim Bey'le beraber Marmara Denizi'ni aşan ilk pilotlardan biri olarak tarihe geçer.

İstanbul-İskenderiye Seferi

1914 yılı Şubat ayı... İttihat ve Terakki Hükümeti, uçakla İstanbul-İskenderiye seferinin yapılması için karar alır.

Bu ilk uzun mesafe uçuşu için Fethi ve Sadık Bey ile Nuri ve İsmail Hakkı Bey'den oluşan iki ekip görevlendirilir. İki uçak 8 Şubat'ta büyük sevgiyle İstanbul'dan uğurlanır. İki uçaktan biri Şam'da ve diğeri Yafa'da düşer. Moraller bozulsa da projeden vazgeçilmez.

İkinci teşebbüs için Kemal ve Salim adında iki pilot görevlendirilir. İki pilot yolculuğu başarıyla tamamlar, 16 Mayıs 1914'te İskenderiye'ye inerler.

Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş'e 'Altın Kanat Kemal' bakar.

Yüzbaşı Kemal Bey, Balkan ve Ortadoğu savaşlarında da yer alır. Mısır'da esir düşer, 3 aylık esaretten kaçarak kurtulur.

Yüzbaşı Altın Kanat Kemal, İsmet İnönü'nün Emir Subayı

Kemal Bey, Yemen'de İnönü'nün emir subaylığını yapar. Parlak askeri geçmişinin yanı sıra iyiliksever yönüyle de dikkat çeken Yüzbaşı Kemal Bey, Bakan Kemal Derviş'in dedesi olan kardeşi ölünce yeğenlerine de sahip çıkarak tüm geçimini üstlenir. Bakan Derviş'in

Levent Şahverdi Arşivi

babası Rıza Derviş, amcasının bu iyiliğini ömür boyu unutmaz, oğlu olunca adını amcasına izafeten 'Kemal' koyar.[21]

Kemal Bey, İskenderiye başarısının üzerinden bir yıl geçtikten sonra 8 Temmuz 1915'te Çanakkale Savaşı'nda şehit düşer.

Olay, Tasvir-i Efkar gazetesinde şöyle yer alır: "Genç ve güzide erkan-ı harplerimizden hüsnü ahlak ve cesaretle mümtaz Yüzbaşı Kemal Bey'in, Çanakkale darülharbinde vatanın alayı şan ve şerefi fedakarane çalıştığı bir sırada ihrazı şehadet eylediğini duyuyoruz."

Ve Bir Aşk Hikayesi

Yüzbaşı Kemal, İstanbul'dan Kahire'ye gerçekleştirilen uçak seferi sonrasında dönüş yolculuğu için Kahire'de konaklamak zorunda kalır... Bekar olan Yüzbaşı Kemal bu süre içinde, Mısır'daki Kavalalı Hanedanı'ndan Nesrin isimli bir genç kadınla tanışır ve ona aşık olur. Yüzbaşı Kemal ile Nesrin arasında büyük bir aşk yaşanır, nişanlanırlar. İkili, savaş bulutlarının dağıldığı uygun bir zaman bulunduğunda evlenmek üzere sözleşir. Yüzbaşı Kemal, Çanakkale Savaşı'nda şehit düşünce nişanlı çiftin evliliği gerçekleşmez.[22]

Bağlaç

Halil Hamit Paşa Ailesi'nin Kavalalı Ailesi ile ilişkisi eskidir. Halil Hamit Paşazadelerden Mehmet Arif Efendi'nin çocuklarından Fatma Zehra Hanım, Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İsmail Paşa ile evlenmiştir.

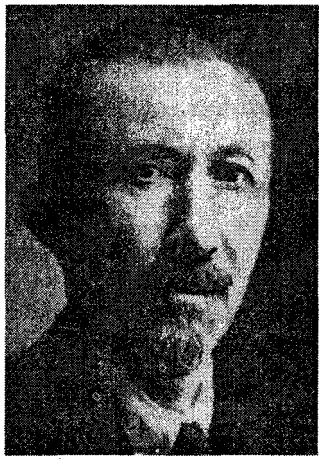
21 Altın Kanat Kemal'in Bayrağını Derviş Aldı, Sabah, 17 Mayıs 2001.

22 Krizden Çıkış ve Çağdaş Sosyal Demokrasi, Kemal Derviş, Serhan Asker, Yusuf Işık, Doğan Kitap, İstanbul, 2006, s. 31-32.

Levent Şahverdi Arşivi

Derviş Paşa'nın Çocukları

2. Derviş Paşa'nın Oğlu Doktor Asaf Derviş Paşa

Derviş Paşa'nın ikinci çocuğu Doktor Asaf Derviş Paşa, 1868 yılında İstanbul'da doğar. 1893 yılında Askeri Tıbbiye'den hekim yüzbaşı olarak mezun olur. Bir süre Trablusgarp'ta bulunur. Tıbbiye'de muallim muaviniyken Berlin'e tahsil için gönderilir. Almanya'da beş sene bulunduktan sonra Gülhane'de muallim olur. Balkan Harbi ve Birinci Dünya Savaşı'nda askeri hekimlik hizmetlerinde bulunur. Uzun süre Tıp Fakültesinde profesörlük yapar. Dr. Asaf Derviş Paşa, Kadın Hastalıkları şubesini yenileştirmiş ve birçok mütehassıslar yetiştirmiştir. 'Kadın Hastalıkları' adlı üç ciltlik eseri varsa da bir cildi yayınlanmıştır. İkinci ciltten 25 forma basılarak noksan kalmıştır.[23]

Jinekoloji Profesörü Asaf Derviş, 1928'de İstanbul Kadıköy'de

23 Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, Altın Kitaplar Yayınları İstanbul, 1958, s. 45; Türk Meşhurları, İbrahim Alaaddin Gövsa, Yedigün Neşriyat, b.t., s. 46.

Levent Şahverdi Arşivi

Moda'daki evinde vefat eder. Daha önce görev yaptığı Askeri Gülhane Hastanesi'ne götürülen Asaf Derviş, halkın büyük bir katılımıyla gerçekleşen cenaze törenin ardından Eyüpsultan'da toprağa verilir.[24]

Asaf Derviş De On İkiler İçtimaı'na Katılır

İttihat ve Terakki'nin kuruluşunda 'Oni İkiler İçtimaı' olarak nitelendirilen ve son derece gizli olarak yapılan bir toplantıya Asaf Derviş de katılır. Asaf Derviş, İttihat ve Terakki'nin ilk kurucuları arasında yer almasına rağmen, sonraki yıllarda aktif olarak siyasetle ilgilenmez ve daha çok tıp alanındaki çalışmalara yoğunlaşır.[25]

Asaf Derviş Paşa'nın Torunu Demir Bükey

Kemal Derviş'in amcası Dr. Asaf Derviş'in torunları bugün hayatta... İki kızı ve bir oğlu olan Asaf Derviş'in torunları arasında İleri Sürücülük Teknikleri Uzmanı Demir Bükey de bulunuyor.

Büyükbabası Prof. Dr. Asaf Derviş Paşa ile Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş'in kardeş olduğunu söyleyen Demir Bükey, kuzeniyle soyadlarının neden farklı olduğunu şöyle özetler, "Soyadı kanunundan sonra ailede kimisi Bükey, kimisi Derviş ve kimisi ise Derviş Bükey soyadını aldı. Bu nedenle Kemal'le soyadlarımız aynı değil."[26]

Kerem Bükey

1939 yılında Tenis Federasyonu Başkanlığı yapan Kerem Bükey de Kemal Derviş'in akrabasıdır.[27]

---

24 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 92.

25 a.g.e., s. 104

26 Kemal Çok İnatçıdır, Önay Yılmaz, Milliyet, 7 Haziran 2001.

27 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Sanayici Celalettin Derviş Bükey

Kemal Derviş'in baba tarafından en yakın akrabaları arasında Ankara'nın ünlü sanayicilerinden Celalettin Derviş Bükey de var... Sanayici Erol Derviş Bükey ise Celalettin Derviş ile Münire Gökçe Hanım'ın oğlu. 1926 yılında İstanbul'da doğan Erol Derviş Bükey'in üç çocuğu bulunuyor.

Erol Derviş Bükey'in çocuklarından biri Deniz Yetik. Diğeri ise Müge Derviş Bükey... Müge Hanım, Ankara'nın seçkin lokantalarından Esperanto Cafe'nin sahibi Halil Kuyaş ile evlidir. Kemal Derviş, Ankara'daki Kennedy Caddesi'nde oturan akrabaları Müge ve Halil Kuyaş çiftini ziyaret ederek, birlikte yemek yer.[28] Yemekte Kemal Derviş ve akrabalarının tavuk kanadı ve pizza yemesi, onların batılı damak zevkleriyle yerli tatları sentezleme eğiliminde olduğunu bize gösteriyor.

Erol Derviş Bükey'in Cenaze Töreni

Kemal Derviş'in amcasının oğlu Erol Derviş Bükey, 12 Şubat 2002 tarihinde, böbrek ve kalp yetmezliği rahatsızlıklarına bağlı hastalığı sebebiyle Almanya'da vefat eder. Bükey'in cenazesi, Kocatepe Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından, Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilir. Kocatepe Camii'nde cuma namazını müteakip kılınan cenaze namazında, Kemal Derviş'in yanı sıra dönemin Orman Bakanı Nami Çağan, Bükey'in damadı Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Celal Göle, Hazine Müsteşarı Faik Öztrak, akrabalarından Asaf Savaş Akat ve Bükey ailesinin yakınları hazır bulunur. Cenazede hariçten gazel okuyan tek kişi İlhan Kesici'dir... O da gelmiş cenaze namazına...

---

28 Agassi Derviş, Taki Doğan, Sabah, 2 Nisan 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Bu arada cenaze törenine başörtüsü ile gelen Bakan Derviş'in eşi Katrine Derviş'in, bir ara gözyaşlarını tutamadığı görülür.[29]

Yakın Plan Erol Derviş Bükey De Kim?

Melih Gürsoy anlatıyor: "Erol'un annesinden dinlediğime göre Erol'un babası Celalettin Bükey Atatürk'ün lisan bilen genç yaverleri arasındaydı ve Atatürk'ün teşvikiyle genç yaşta askerlikten ayrılarak serbest iş hayatına atılmıştı. Lisan bilen Türklerin nispeten az olduğu o yıllarda Celal Bey, birçok firmanın Türkiye temsilciliğini almış ve bunları oğluna devretme imkanı bulmuştu.

Uzaktan Akraba Destine Masar İle Evlendi

Erol İstanbul'daki İngiliz High School'u bitirdikten sonra... (...) Erol 1951 yılında Destine Masar ile evlendi. Destine Erol'un uzaktan akrabası oluyordu, babası New York'ta Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nda çalışıyor ve aile New York'ta oturuyordu. (...)

Destine'yle Erol'un birleşmesinden Müge, İnci ve Deniz doğmuştu. Müge Paris'te diplomasi okuyan Halil Kuyaş'la evlendi.[30]

Yakın Dostları Koç'un Damadı Nusret Arsel

Bu ikilinin üçüncü bir yakın dostları daha var: Nusret Arsel... Nusret Arsel, Vehbi Koç'un kızının eşi. Melih Gürsoy, kısa bir dönem Ankara'da teyzesinin kızının evinde kalıyor ve teyzesinin kızı da Şahap Kocatopçu ile evli zaten: "Ankara'da gittiğimiz en güzel yerlerden birisi de Tenis Kulübü'ydü. (...) Bu grubun içinde Kadıköy'de çocukluk arkadaşım olan Metin Toker ve İnönü'nün kızı olan eşi de vardı. Sonradan Nusret Arsel de bize katıldı."

---

29 Derviş ailesi kuzenlerinin ölümüne ağlıyor, Zaman, 16 Şubat 2002.

30 İzmir Mozaiğinde Belirgin Taşlar, Melih Gürsoy, İzmir 1999, s. 83-84.

Levent Şahverdi Arşivi

Hikaye uzun, bu üç arkadaş adlarının baş harflerinden oluşan bir şirket kurmaya kalkıyorlar ve ismini de MEN olarak kararlaştırıyorlar.

Demir Bükey, Rıza Amcasını Anlatıyor

Kemal Derviş'in kuzeni Demir Bükey anlatıyor, "Ailede kardeşler arasında en varlıklı olan Kemal'in babası Rıza Amca'ydı. Siemens'in mümessiliydi. Ancak buna rağmen Kemal, hiç lükse merak salmadı. Zenginliklerine rağmen ne bir sürat teknesine, ne bir yata, ne de bir spor arabaya merak duymadı. Bildiğimiz zengin çocukları gibi tutkuları olmadı. Bir aracı gösterin, markasını bilmez..."[31]

İnci Derviş Bükey-Prof. Celal Göle

Erol Derviş Bükey'in diğer kızı İnci Derviş Bükey ise Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Celal Göle ile evlidir. Celal Göle, Nilüfer Göle'nin de ağabeyi. Prof. Asaf Savaş Akat da Celal Göle'nin enişteşi.[32]

İnci Göle halen babasının Celalettin Derviş Bükey firmasını yönetiyor.

Celal Göle İle İnci Bükey'in Düğünü

Turgut ve Sevim Göle'nin oğulları Celal Göle ile Erol ve Destine Bükey'in kızı İnci, Ankara Golf Kulübü'nün bahçesinde verilen 600 kişilik bir kokteylle evlenirler. Yeni evliler Celal Göle ve İnci Bükey Göle, İzmir, Marmaris ve Bodrum'a balayına çıkarlar. Simokinli damat Celal Göle o zamanlar Hukuk Fakültesi'nde asistandır.

---

31 Kemal Çok İnatçıdır, Önay Yılmaz, Milliyet, 7 Haziran 2001.

32 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Düğünde ikinci cumhurbaşkanımız İsmet İnönü ve Güven Partisi Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu da vardır. Celal Göle'nin nikah şahidi İsmet İnönü'dür. Onun nikah şahitliği sıradan bir olay değil, yorumlanması gereken sembolik anlamlarla yüklü bir olaydır.

Düğünün diğer davetlileri İlhan ve Gülmen Öztrak, Adnan Öztrak, Orhan ve Ayten Öztrak, Metin ve Ülker Başkut, Hikmet ve Türkan Pirinççioğlu... Tijen Baran'ın düğün hakkındaki yorumu ilginçtir; "**İki tarafın da ahbapları müşterek olduğundan samimi, neşeli ve canlı bir düğündü.**" Saat 20:00'da bitmesi gereken düğün Golf Kulübü'nün iç kısımlarında ve Ankara Oteli salonlarında 22:30'a kadar devam eder...[33]

Turgut Göle'nin Oğlu Celal Göle

ACI KAYBIMIZ

Merhum Celal-Feryal Göle'nin oğlu, merhum Nedime Göle ve merhum Nermin Kaşan'la kardeşleri, merhum Mimar Hikmet Göle ve merhum Ahmet Kaşan'ın kayınbiraderleri, merhum Feyza-Zühtü Bozer'in damadı, Cem-Mübecel Göle, merhum Bahri-Gencil Göle, Gürgün-Zeynep Göle, Pelkan-Ethel Göle, Ayhan-Alle Kaşan, Sevinç merhum Ekrem Burkay'ın eşleri, Prof. Dr. Ali-Nermin Bozer ve Prof. Dr. A. Yüksel-Feyhan Bozer'in yeğenleri, Kemal Göle ve Sanna Kaşan'ın amcaoğlu, Erol-Derviş Bülent ve merhum Sevim-Adalet Akarca'nın dünürü Göle, Bozer, Kaşan, Akça ailelerinin değerli varlığı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Celal-Erol Göle ile Prof. Dr. Aral Sosyal Akarca'nın sevi bahaları, birçok tanıdık Zeynep Göle-Gürgün Yeniliğin büyükbabası,

merhum Sevim Göle'nin sevgili eşi,
1954-1969 yılları arasında Kars Milletvekili,
Kurucu Meclis Üyesi ve Senatörü

TURGUT GÖLE

31 Ocak 2002 günü vefat etmiştir
Ateş nasır 2 Şubat 2002 Cumartesi günü saat 11.00'de T.B.M.M. de yapılacak törenî takiben Kocatepe Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilecektir.
Allah'ın rahmeti üzerinde olsun.

AİLESİ

Yakın akrabalarından Celal Göle, Kemal Derviş'in Ankara'daki tenis ekibindendir... Ankara Tenis Kulübü'nde iki maç yaparlar. İlk

33 Golf Kulübünün bahçesinde Düğün, Tijen Baran, Sosyete 13, 13 Haziran 1973, Sayı 68, s. 6.

Levent Şahverdi Arşivi

maçta BOTAŞ Genel Müdürlüğü Finansman ve Krediler Şube Müdürü olan Cengiz Ediger ile eşleşir ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) Dekanı Prof. Celal Göle ile Başkent Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Selami Sargut'a karşı oynar. Derviş ve Ediger ikilisi 6-1 ve 6-2'lik setlerle ilk maçı kazanır. Böylece her iki maçın da tek galibi Derviş olur. Derviş sayı kazandıktan sonra raketi havaya kaldırıp 'iyi sayı' diyerek kendini tebrik eder.

Derviş, Göle ve Ediger 70'li yıllardan beri birlikte tenis oynar, Prof. Selami Sargut ise takıma yeni katılır. Maçtan sonra Derviş'in tenis performansını değerlendiren rakipleri "Süpermen gibi. Çok keyifli bir maç yaptık. Yorgunluğunu atmış oldu" derler.[34]

Yalçın Küçük, Kemal Derviş'in tenis takımına Sabetaycı olmayanın giremediğini söyler ki, üzerinde durulması gereken bir önermedir.

34 Agassi Derviş, Taki Doğan, Sabah, 2 Nisan 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Göle Notları

* Celal Göle'nin kurucuları arasında bulunduğu TOSAV (Toplumsal Sorunları Araştırma Vakfı)'nın bir görüşü ilginçtir: "**Tek kökene indirgenen ulus kavramının ve merkezi devlet yapısının sorunların temel kaynağı olduğu**..."

* Celal Göle'nin rektörü bulunduğu Ankara Üniversitesi S-BF'nin sitesinde ülkemizin meşru siyasi hareketlerinden Ülkücü Hareket ve onun doğal örgütlenmesi MHP, suç örgütü gibi saldırıya uğramaktadır. Göle'nin bu tavrı, üzerinde özellikle durulması gereken ve bir şekilde ifadelendirilmesi gereken bir durumdur.

Göle'den Bozer'e

Beki Bahar'ın 'Ankara Yahudileri' adlı kitabındaki bir evlilik fo-

Levent Şahverdi Arşivi

toğrafının altında, "Beki Bahar, ilk evlenen arkadaşı Sevim Bozer-Turgut Göle ve arkadaşlarıyla, 1946" işaretini görüyoruz.

Yalçın Küçük, "bu işaretlere bakınca Derviş'in akrabası Göle'nin ömür boyu Siyasal Bilgiler Fakültesi dekanı olarak kalacağına hükmedebiliyoruz" der.

Dışişleri Bakanı Ali Bozer

Yalçın Küçük okumaya devam ediyoruz: "Ankara Yahudileri kitabında evlilik resmine rastladığımız Sevim Bozer, Celal Göle'nin annesi, Dışişleri Eski Bakanı Ali Bozer'in de kardeşidir. O halde Ali Bozer'in özel hukuk profesörlüğünden dışişleri bakanlığı koltuğuna konması, çıkarmış olduğum yasalara uygundur; kız kardeşinin resmi de uygun kitaplarda yer almaktadır."[35]

35 Putları Kırıyorum, Yalçın Küçük, İthaki Yayınları, İstanbul, 2004, s. 180-181.

Levent Şahverdi Arşivi

Ali Bozer'in Oğlu Gerilla Ahmet

Ali Bozer'in oğlu Ahmet Bozer'in Coca Cola'nın Avrasya Bölümü Başkanı olduğunu da öğrenince yap-boz'un kareleri tamamlanır. Ahmet Bozer, Coca Cola müdürü olarak işkolik bir ceo olarak karşımıza çıkmaz...

O yaptığı işi ideolojik olarak benimsemiştir! Anlatıyor Ahmet Bozer: "Piyasaya yakın, dinamik, tüketici ihtiyaçlarını çok iyi gözlemleyebilen, güçlendirilmiş ve yetkilendirilmiş bir teşkilat yaratmak istiyorum. Yani gerilla pazarlaması. Gerilla savaşta nasıldır? Kimse şunu yap, bunu yap demez. Gerilla tehlikeyi sezer. Kendisi karar verir ve uygular."[36]

Ali Bozer'in Kardeşi Kızılaycı Yüksel Bozer

Ali Bozer'in kardeşi Yüksel Bozer de Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü yapmış ve bilahare de Kızılay Genel Başkanlığı'na geti-

36 Coca-Cola daha fazla satış için gerilla planına geçiyor, Nurten Erk, Hürriyet, 15 Mart 2000.

Levent Şahverdi Arşivi

rilmiştir. Yüksel Bozer'in gerek rektörlük gerekse Kızılay Başkanlığı dönemleriyle ilgili yolsuzluk iddiaları vardır.[37]

Göleler'den Nilüfer Göle: Derviş Ağabeyimin Eşinin Kuzeni

Nilüfer Göle, Kemal Derviş'le ilgili olarak sorulan, "Siz ne kadar yakından tanıyorsunuz?" sorusunu şöyle cevaplar, "Ben 16 yaşından beri tanıyorum. ODTÜ'de de hocamdı. Ekonomi dersinde en zor, en karmaşık sorunları en açık, anlaşılır hale getirirdi. Ecevit'in yükseliş dönemi olan o 70'li yıllarda ben biraz asi, biraz radikal görüşlüydüm, Kemal Derviş sosyal demokrattı ve bizi ikna etmeye çalışırdı. Aynı zamanda aile ferdiydi, ağabeyimin eşinin kuzeniydi ve ağabeyimin de çok yakınıydı."[38]

Nilüfer Göle'nin Kocası Asaf Savaş Akat

Yalçın Küçük anlatıyor; "Nilüfer Göle'nin kocası Asaf Savaş Akat, halkımız tarafından 'televole profesörü' tesmiye edilmektedir. Bilgi Üniversitesi'nde rektörlük yapmıştır. Demek ki, Bozerler, Gö-

37 Hapisten zaman aşımı kurtarmış, Kamuran Zeren, Hürriyet, 10 Ekim 1999.

38 Kriz önce Beyaz Türk'ü vurdu, Haşim Akman, Aktüel, 26 Nisan 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

leler ve Akatlar, birbirinden kız alıp verme yollarıyla yakınlık kurmuşlar ve profesör, dekan ve rektör olmak üzere seçilmişlerdir. Dervish Ailesi'yle de akrabalık tesis etmişlerdir. Demek, seçilmiş bir geniş aile ile karşı karşıya gelmiş vaziyetteyiz."[39]

Bu sefer Asaf Savaş Akat'ın eşi ve Kemal Derviş'in akrabası Nilüfer Göle'yi dinliyoruz; "...Sonra gel zaman git zaman ilişkimiz hiç kopmadı ve Asaf'la da yakınlığı nedeniyle, hep hayatımızın içindeydi. Ama bizden de her zaman farklıydı. Bir kere sakin, uzlaştırıcı ama bir o kadar da kararlıdır. Kemal Derviş hakkında kişisel olarak konuşmaktan biraz utanıyorum, çünkü o artık topluma mâl oldu, toplum onu zaten tanıyor, tanıtmaya gerek yok."[40]

Diğer Halil Hamit Paşazadeler
Otelci Kuzen

Kemal Derviş görüşmeler için gittiği Antalya'da kuzeninin yöneticiliğini yaptığı Dedeman Oteli'nde kalır.[41] Bu kuzenin ismini şimdilik bilmiyoruz.

---

39 Putları Kınyorum, Yalçın Küçük, İthaki Yayınları, İstanbul, 2004, s. 180-181.

40 Kriz önce Beyaz Türk'ü vurdu, Haşim Akman, Aktüel, 26 Nisan 2001.

41 Derviş: Çevreci duygusal ve gerçekçi, Şelale Kadak, Sabah, 25 Nisan 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

VEFAT

Sadrazam Halil Hamit Paşa ahvadından; Merhum Mashar Paşa ve Merhume Süreyya hanımın torunu;Merhum Diş hekimi Kazım Zeki ve Merhume Atiye Ağralı'nın kızı. Merhum Saffan ve Merhum Selman Ağralı'nın ablası, Nesrin, Esin, Ersin, Birsin, Gülsin'in anneleri, Zergül, Mehmet, Feyyaz, Güner, Nusret'in kayınvalidesi, Güleren, Hülya, Ayşin, Konuralp, Enis, Eren, Onurhan, Birgün, İlker'in büyükanneleri,Aygül, Aylin, Oğuzhan, Gökhan, Emre, Begüm, Gökalp, Murat'ın büyükanneanneleri,Berrin, Dürrin, Zerrin, Zeki, Perrin, Mashar, Nazan, Kent'in halaları, Emirgan'ın Saraylısı, Mahallenin Sevgili Kamuş'unu

KAMURAN BETÜL BİLGÜTAY'I

09 Nisan 2005 Cumartesi günü kaybettik.
Cenazesi 10 Nisan 2005 Pazar günü (Bugün) ikindi namazına müteakip
Emirgan Camii'nden kaldırılarak Emirgan Mezarlığındaki
Aile Kabristanına defnedilecektir.

AİLESİ

VEFAT

Halil Hamit Paşa Ailesinden merhum Emk. General Cemal Devris Bükey ve merhume Rasime Durusoy ve Dr. Esat Durusoy'un kızı, merhum Abdurrahman Necati ve merhume Müveddet Kipman'ın gelini, merhum Nejat Kipman, Nuriye ve Fatoş Kipman'ın yengesi, merhume Nadire, merhum Celalettin, Rıza Kemal Devriş Bükey'in ve merhume Müzeyyen Çiğiltepe'nin yeğeni, merhume Süheyla Bükey, Sevim Selman Yönder, Şirin Seçil Edin'in değerli ablaları, Ömer, Türkan, Orhan Ülfet Kipmen'in sevgili anneleri, Sinan, Elif, Murat, Emre, Aslıdil'ın ninesi, Yüksek Elkt. Müh. Emekli General Seytettin Kipmen'in 53 yıllık vefakâr eşi

LEYLA KİPMEN

19 Mayıs 1992 Salı günü Allah'ın rahmetine kavuşmuştur.
Merhumenin aziz naaşı 21 Mayıs 1992 Perşembe günü Bebek Camii'nde kılınacak öğlen namazına müteakip Yeniköy Mezarlığına defnedilecektir.

21.5.92

AİLESİ

NOT: Çelenk gönderilmemesi, arzu edenlerin TEV Vakfına bağışta bulunmaları rica olunur.

Levent Şahverdi Arşivi

Tiyatrocu Asaf Çiğiltepe

Türk Solu'nun sanat okullarından Ankara Sanat Tiyatrosu (AST)'nun genel yönetmenliğini uzun yıllar Asaf Çiğiltepe yapar... **Çiğiltepe'nin Kemal Derviş'le akrabalığını da PKK'lı Yaşar Kaya'dan öğreniriz, "Rıza Bey'in ünlü tiyatrocu yeğeni Asaf Çiğiltepe bu dedesinin adını almıştır."**[42]

42 Sahnede Siyaset, Yaşar Kaya, Özgür Politika, 26 Temmuz 2002.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

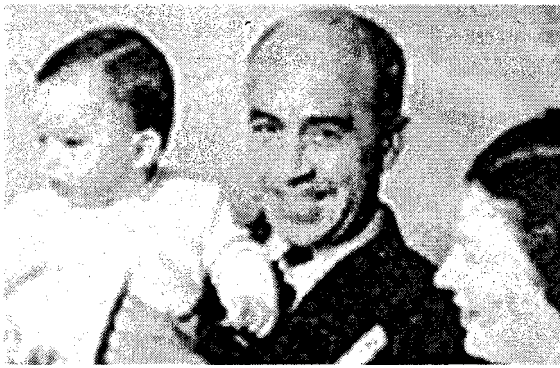
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KEMAL DERVİŞ'İN BABASI
RIZA DERVİŞ

Derviş Paşa'nın Çocukları

1.Yübaşı Kemal

2.Doktor Asaf Derviş

3.Rıza Derviş

Derviş Paşa, üçüncü oğluna, kardeşi Mehmet Rıza Bey'in ismini verir.[1]

1 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 119.

Levent Şahverdi Arşivi

Rıza Derviş, 13 Mart 1901 tarihinde dünyaya gelir. Rıza Derviş, Berlin Handelshochule'de, Teknik Okul'dan mezun olur. Ağabeyinin tıp profesörü olması dolayısıyla ilaç alanını seçen Rıza Bey, Cumhuriyet'in ilk yarısında ilaç ithalatı ile uğraşan sayılı işadamı arasında yer alır. Berlin'de okuduğu yıllarda ağabeyi Doktor Asaf Bey'in çevresinden de istifade eder.

Rıza Derviş, sık sık eşinin memleketi Almanya'ya gider ve uzun aralıklarla orada ikamet eder.[2]

İşadamı Rıza Derviş

Rıza Derviş, İkinci Dünya Harbi yıllarında Türkiye-Almanya arasındaki ticari ilişkilerden yararlanarak, tıp ve ilaç alanında önemli yatırımlarda bulunur. Derviş, çok uzun yıllar Birleşik Alman ilaç fabrikalarının (Knoll, Bayer, Schering) Türkiye temsilcisidir. Rıza Derviş'le ilgili biyografilerde onun Birleşik Alman İlaç Fabrikaları, Tarım Koruma ve Ambalaj Sanayii kurucularından olduğu, Siemens Tıbbi Cihazlar Fabrikası, Philips ve iki Alman ilaç fabrikasının da Türkiye mümessilliğini yaptığı belirtilir.

Tabii Almanların bu tercihinde, yukarıda işaret ettiğimiz gibi doktor ağabeyi yanında Alman eşi Gerti Jeadthke'nin de katkısı vardır.

Derviş'ten Önce Evliyazade

Siemens'in Türkiye kaynakları, Siemens Tıp Tekniği Bölümü'nün, Türkiye'de 1957 yılına kadar '**Evliyazade Nurettin ve Halefleri**' tarafından, daha sonra da sırasıyla 'Kimya ve Ecza Maddeleri Ltd.' ve 'Rıza Derviş Müesseseleri Ltd.' adı altında temsil edildiği be-

2 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

lirtilir. 1940'lı ve 1950'li yıllarda Rıza Derviş, Siemens'in Türkiye temsilcisidir. Siemens'in özellikle röntgen cihazlarında tekeli vardır.[3]

Netice itibariyle Rıza Derviş, 1970'lere kadar Siemens şirketinin birkaç ortakla birlikte Türkiye'deki temsilcisidir.[4] Bu temsilcilik, yetmiş beş yılına kadar sürer. Sonra Almanlar, bu şirketi Koç grubu içine alırlar.

Rıza Derviş, İş Bankası'nın Ortağı

Rıza Derviş, İş Bankası'nın da ortaklarındandır. Gayrimenkullerinin dışında servetinin önemli bir bölümünü devlet tahvillerinde değerlendirmiştir. Ayrıca o dönemin güçlü şirketlerinden olan Rabak ve Unireal'de de hisseleri vardır. Tahvil ve hisse senetlerinin takibini 'Banker Kastelli' olarak bilinen Abidin Cevher Özden yapar.

Derviş'in Babası Rüşvet Olarak Mercedes Verdi Mi?

Salih Binbay, Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş'le aynı sektörde faaliyet gösteren bir işadamı. Rıza Derviş üniversitede sağlık cihazları alımına karar veren iki profesöre hediye ettiği Mercedes ile üniversitede epeyce gürültü kopardığını ileri sürer. Binbay olayı, 'Sağlık Olsun' adlı kitabında şöyle anlatıyor: "Rıza Derviş Siemens'in temsilcisiydi ve röntgen cihazları, ameliyat masaları, lambalar vs. getiriyordu ve biz rekabet halindeydik... Rıza Bey o zamanlar memle-

---

3 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 119.

4 **Siemens'in Türkiye'deki Temsilci Şirketleri Türkiye'de Siemens MED simko.com.tr** Siemens Tıp Çözümleri Bölümü, Türkiye'de 1957 yılına kadar "Evliyazade Nurettin ve Halefleri", sonra sırasıyla "Kimya ve Ecza Maddeleri Ltd.", "Rıza Derviş Müesseseleri Ltd." ve "HATAŞ A.Ş." adı altında temsil edilmiştir. 1990 yılından beri SİMKO A.Ş. çatısı altında faaliyetlerini sürdürmüştür.

Levent Şahverdi Arşivi

ketin büyük zenginleri ve işadamları arasındaydı. Çok iyi para kazanırdı ve burada kazandıklarının hepsini yurtdışına transfer etti bence. Kemal Derviş'e de bunlar miras kalmış olmalı... Rıza Derviş, Prof. Dr. Muhterem Gökben ile Cihat Abaoğlu'na güzel bir Mercedes hediye etti. İkisi de gümrükten benim yardımımla çıktı. Cihat Bey'in Mercedes'ini gümrükçü Raif Önger çıkarttı, Cihat Bey'in değil benim ismimeydi araba... Kamufle etmek için böyle göndermişlerdi. Ve bu tıp fakültesinde, profesörler kurulunda çok büyük patırtılar çıkarttı. 68 model, 280 ve içi hep grese deri kaplı bir Mercedes... Yedek gresesini bile getirtti. Rıza Bey ile Cihat Bey zaman zaman kavga ederdi; bu kavgaların da usulen yapıldığını sonradan anladık."[5]

Rıza Derviş'in Sekreteri İmge Bütün

İmge Bütün, Rıza Derviş'in yıllarca Siemens'te sekreterliğini yapar. Heykeltıraş Ali Bütün'le evli olan İmge Bütün de Rıza Derviş'in eşi Getri Hanım gibi Alman asıllıdır. "Bugün her şeye rağmen Türkiye'yi çok seviyorum, ben bir Türküm" diyen İmge Bütün, Türklerin dostluğundan ve İstanbul'un büyüsünden çok etkilendiğini söyler.[6]

Rıza Derviş'in Evi Ya Da "Villa Rıza Derviş"

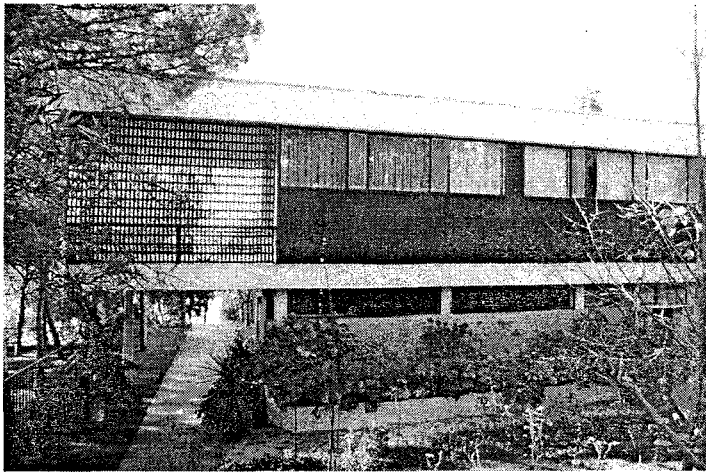
Rıza Derviş, İstanbul'un eski ailelerinin oturduğu Boğaziçi'nde ve Büyükada'da oturmuştur. O zamanlar İstanbul'un sayılı zenginlerinden biridir Rıza Derviş... Her yıl Büyükada'daki "Rıza Derviş Villası"nda seçkinlere bir resepsiyon verir. Bu davet, İstanbul sosyetesi arasında günlerce konuşulur. Köşk, tam deniz kenarında elemanlarından PKK'lı Yaşar Kaya'nın tarifiyle "dünya cenneti" bir yerdir.

---

5 Derviş Ailesinin 36 Yıllık Sırrı, Cengiz Erdinç, Sabah, 25 Temmuz 2004.

6 İlk ziyarette aşk, Şükran Pakkan, Milliyet Cumartesi, 27 Nisan 2002.

Levent Şahverdi Arşivi

Rıza Derviş Villası, 1956- 1957 yıllarında yaptırılmıştır. Villanın tasarımı, ünlü Mimar Sedad Hakkı Eldem'e aittir.[7] Evin adresi 'Villa Rıza Derviş', Nizam Caddesi Numara 14 Büyükada'dır.

Heybeliada manzaralı 'Villa Rıza Derviş', 15 odalı muhteşem malikane emlakçı gözüyle en az 3 milyon dolar değerindedir.[8]

Ada Sahillerinde Bekliyoruz

Kemal Derviş, ekonomiden sorumlu devlet bakanı olunca, dönemin Adalar Belediye Başkanı Coşkun Özden, Derviş'i Adalar'ın tanıtımı açısından büyük bir fırsat olarak görüp davet eder. Bakan Derviş'in doğup büyüdüğü Büyükada'daki evi ziyaret etmesi, çocukluğunun geçtiği yerleri gezmesi durumunda bütün gözlerin Adalar'a çevrileceğini söyler. Başkan Özden, "Onu takip eden objektifler sayesinde Adalar'ı bütün dünya tanır" der.[9]

---

7 http://www.mimarlikmuzesi.org.

8 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

9 Adaya Buyrun, Sabah, 24 Nisan 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Alman Ekolünden Bir Adam Rıza Derviş

Rıza Derviş, üyesi olduğu Büyük Klüp'e hanımıyla çok sık gelip gider. İstanbul'un en zengin insanları ile hoş sohbetler eder.

Genç yaşta Berlin'de okuyan Rıza Derviş, kişiliğinde Alman kültürünün izlerini taşıyan bir insandır.

Kemal Derviş ve kardeşi Zeynep, Alman medeniyetini öğretmekte kararlı bir anne ve otoriter bir babanın çocuğudur... Kemal Derviş'in kuzeni, sürücülük teknikleri uzmanı Demir Bükey amcasının disiplinli, detaylarda titiz kişiliğine dikkat çekiyor: "Gerti Teyze de amcam da çok disiplinliydiler. Ama amcamdan korkardık." Bükey, Kemal Derviş'in sabahın en erken saatlerinde mesaiye başlamasını, dakikliğini hep aileden gelen özellikler olarak görüyor.[10]

Rıza Derviş, Avrupa ile, özellikle de Almanya ile sıkı ilişkileri olan bir işadamıdır. Üstelik eşi Gerti Jeadthke kanalıyla Almanlarla akrabalık bağı vardır.

Rantiyeci Rıza Derviş

Rıza Derviş, oğlu Kemal Derviş'in ticaret yerine akademik kariyer yapmakta karar kılması üzerine, 1970'lerde işlerini tasfiye eder. Rıza Derviş, paraya dayalı alışverişler, hisse senedi ve devlet tahvilleri gibi rantiye işlerle uğraşmayı tercih eder. Rıza Derviş, Banker Kastelli'nin en iyi müşterileri arasındadır.[11]

Rıza Derviş, Oğlunu Dışişleri Bakanı Olarak Yetiştirdi

İşadamı Murat Taki, "Hayatım" adlı kitabında, Rıza Derviş'in, oğlunu küçüklüğünden itibaren "Hariciye" yani dışişleri bakanı ola-

10 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

11 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 130.

Levent Şahverdi Arşivi

rak yetiştirdiğini söyler, "Rıza, Kemal'i, Türkiye'nin gelecekteki hariciye bakanı olarak yetiştirdiğinden bahsederdi. Bu yüzden eğitimi hep ekonomi üzerinedir. Çünkü Rıza Derviş'e göre, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra hariciye bakanları ve sefirlerin iyi ekonomist olmaları şarttı. Nitekim Sayın Kemal Derviş babasının arzusunu fazlasıyla yerine getirerek dünyanın önde gelen ekonomistlerinden olmuştur. Sayın Derviş'in başlıca görevi, devletin ihmal edilmiş üçüncü ayağını, yani ekonomiyi yerine oturtmak ve gerekli önemi sağlamak için kanun ve kararnameleri çıkartmaktır."[12]

Tenis Deyince Rıza Derviş

Pek çok akrabası gibi Rıza Derviş de sporla yakından ilgilenen biridir. Çok iyi dans eder, tenis oynar. Batılı yaşam tarzını benimseyen Rıza Derviş, ağabeyi Asaf Derviş'in torunu Demir Bükey'in teyid ettiği gibi İstanbul'da tenis denilince ilk akla gelen isimler arasındadır.[13] Bu yüzden sonraki yıllarda, Rıza Derviş adına tenis turnuvaları düzenlenmektedir. Rıza Derviş, ayrıca "Tenis Eskrim Dağcılık Spor Kulübü Derneği" kurucularındandır.

Tenisi Biz Getirdik

Ailelerinde tenisin büyük yeri olduğunu vurgulayan yeğen Demir Bükey, bunun nedenini de şöyle anlatır, "Tenisi Türkiye'ye getiren aileyiz biz. Kemal'in babası Rıza Amca ve babam tenis kulüplerini, federasyonunu kuran insanlar. İstanbul'da tenis kulübünü ilk babam kurdu. Dolayısıyla bizim ailede gözünü açan herkesin yaptığı ilk spor tenistir."[14]

---

12 Derviş'in 'kaderi' çocukken çizildi, Pınar Aktaş, Milliyet, 23 Mayıs 2002.

13 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 131.

14 Kemal Çok İnatçıdır, Önay Yılmaz, Milliyet, 7 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Rıza Derviş Ve Hareket Gazetesi

İşadamı Rıza Derviş, gazete patronluğuna da bulaşmış, ancak bu teşebbüs uzun süreli olmamıştır. Rıza Derviş, 1950'lerin ilk yarısında "Hareket" isimli bir gazete çıkarmıştır. Hareket gazetesinin kadrosunda Suat Ulagay, Ahmet Emin Yalman, Orhan Birgit ve Özcan Ergüder vardır. Bu teşebbüs için ortaklarıyla İş Bankası'ndan kredi alırlar. Projenin arkasında Kazım Taşkent'in olduğu iddia edilmiştir.[15]

O zaman oğul Kemal Derviş, henüz 5 yaşındadır. Babasının bu teşebbüsünü Kemal Derviş, "Başarılı bir girişim değildi" diye anlatır. Rıza Derviş'in gazete teşebbüsü "Hareket"le sınırlı kalmaz. 1960'lı yıllarda yayınlanan "Hür Vatan" isimli gazetenin ortakları arasında da Rıza Derviş'in ismine rastlarız.[16]

"Nerede Hareket Orada Bereket"

Rıza Derviş'in aktiviteleri, gazete yayını ve dernek faaliyetleriyle

15 Ankara'daki izleme odaları, Ertuğrul Özkök, Hürriyet, 30 Mayıs 2001.

16 Derviş: Çevreci duygusal ve gerçekçi, Şelale Kadak, Sabah, 25 Nisan 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

sınırlı kalmaz. Rıza Derviş bir grup arkadaşıyla 1963 yılında "Nerede Hareket Orada Bereket" diye bir akım başlatırlar.[17]

Arnavut Bıyıkları

Rıza Derviş, Arnavut-Kafkas karışımı bir ailedendir. Rıza Bey, hayatının sonuna kadar uzun Arnavut bıyıklarından vazgeçemez. Bıyıkları, sadece Arnavut kökenli olmasından değil, dini konularda 'Bektaşi meşrep' olmasının da bir sonucudur.[18]

ACI KAYBIMIZ

Halil Hamit Paşa ve Tepedelenli Ali Paşa ahfadından merhum Derviş Paşa ve merhume Aslıdil Hanım'ın oğlu merhum Asaf, Kemal, Cemal, Celal ve Merhume Nadire Derviş Bükey'in ve Müzeyyen Çiğiltepe'nin kardeşi, Neslihan ve Haluk'un kayınpederi, Erol D. Bükey'in amcası, Erdal ve Erol'un büyükbabaları, Kemal ve Zeynep'in sevgili babaları, Gerti Derviş'in eşi ve hayat arkadaşı

RIZA DERVİŞ'i

kaybettik. Cenazesi Cenevre Büyük Camii'nden 5.8.1991 Pazartesi (bugün) kalkacaktır.

AİLESİ

Rıza Derviş'in Vefatı

Kemal Derviş, bakan olmak için TBMM'de yemin ettiğinde, tarih 13 Mart'ı gösterir. Çıkışta gazeteciler, "Şu anda ne düşünüyorsunuz, heyecanlandınız mı?" diye sorduğunda, "Babam da 13 Mart'ta

17 Yaza Kadar Dişinizi Sıkın, http://www.eso-es.com.tr/zen/haber/haber.asp?id=211

18 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 132.

Levent Şahverdi Arşivi

vefat etmişti ve yaşasa idi 100 yaşında olacaktı, aklımdan bunlar geçiyordu" cevabını verir.[19] Rıza Derviş, 1992'de Köln'de vefat eder.[20]

Rıza Derviş'in Evlilikleri

Rıza Derviş, "İşi Kararında Bırakmasını Bilen Bir Çapkın"

Gazeteci Leyla Umar, Büyükada'da düzenlenen partilerde sergilediği muhteşem dans figürleriyle kadınları kendine hayran bırakan Rıza Derviş'i, "İşi kararında bırakmasını bilen bir çapkın" olarak tanıyor. Derviş'in çok başarılı vals ve twist yaptığı söyleniyor...[21]

Rıza Derviş'in İlk Eşi Nimet Hanım

Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş, ilk evliliğini, Ragıp Paşa'nın torunlarından Nimet Hanım'la yapmıştır.[22]

Orhan Dirik'in anlattığına göre Rıza Derviş ve eşi Nimet Hanım, sık sık kavga etmeyi alışkanlık haline getirmişlerdir. Nimet Hanım, Suadiye'de muazzam bir köşk yaptırmış olan Ragıp Paşa'nın torunudur. Hukuk Profesörü Ragıp Sarıca ve piyanist Ayşegül Sarıca ise yakın akrabalıklarıdır. Çok zarif bir bayan olan Nimet Hanım'ın çok iyi dans ettiği söylenir.[23]

Rıza Derviş'in İkinci Eşi Gerti Jeadthke

Gerti Hanım ile Rıza Bey tanıştıktan sonra bir akşam davetinde

---

19 Ekonomide Başkanlık Sistemi, Harun Odabaşı-Birol Uzunay, Aksiyon, 17 Mart 2001, s. 328.

20 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001.

21 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

22 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 84.

23 a.g.e., s. 121

Levent Şahverdi Arşivi

bir araya gelirler. O sırada Türkiye'den ayrılmak için hazırlanan Gerti Hanım, Rıza Bey ile yaptıkları dansın ardından ona aşık olur. Türkiye'de kalmaya ve Rıza Derviş'le evlenmeye karar verir.[24]

Birinci eşi Nimet Hanım'la mutsuz bir evlilik yaşayan Rıza Derviş de gönlünü Von Papen'in güzel ve sarışın sekreteri Gerti Jeadthke'ye kaptırır.[25]

Gerti Hanım ile Rıza Bey, beş yıl boyunca fırtınalı bir aşk yaşarlar ve 1947 yılında evlenirler.[26]

Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş'in CHP'deki siyaset arkadaşla-

24 Kemal Derviş annesini yitirdi, 03 Aralık 2005 http://www.istanbulfm.com.tr/haber/?mview=makale&mid=8236

25 Ekonomide Başkanlık Sistemi, Harun Odabaşı-Birol Uzunay, Aksiyon, 17 Mart 2001, s. 328.

26 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

rından Orhan Birgit, Gerti Hanım'ın İsviçre Almanyası'ndan olduğunu söyler.[27] Gerti Jeadthke'nin ailesi, İsviçre'de Bern şehrinde otururlar.[28]

Alman Elçisi Von Papen'in Sekreteri

Rıza Derviş'in Alman eşi Getri Jeadthke, Hitler'in Ankara'daki büyükelçisi Franz Von Papen'in sekreteridir.[29] Getri Jeadthke'nin Alman dışişlerinde görev alan pek çok akrabası vardır. Gerti Jeadthke'nin aile bağları nedeniyle Von Papen gibi bir ara başbakanlık da yapmış olan önemli bir diplomatın sekreterliğine getirilmesi muhtemeldir.[30]

Kemal Derviş annesinin Von Papen'in sekreterliğini yaptığını reddetse de Orhan Birgit, Gerti Jeadthke'nin Alman Büyükelçiliği'nde sekreter olduğunu bilenlerdendir.[31]

Rıza Derviş, Getri Jeadthke Ve Von Papen Doğrulanamayan İddialar

Gerti Jeadthke ile Rıza Derviş'in karşılaşmaları ancak polisiye bir hikaye çevresinde olur. Rıza Derviş, Von Papen'e bir suikast düzenleneceğini haber alır. Von Papen'in güzel sekreteri Gerti Jeathke, Papen ile Derviş'i görüştürür.[32]

---

27 1978'deki raporuyla solu kızdırdı, Faruk Bildirici, Hürriyet, 25 Haziran 2001.

28 Derviş'in düğünü, http://www.sabah.com.tr/2004/07/26/cp/gnc120-20040725-102.html.

29 Büyük dedesi reform uğruna kelle vermişti, Murat Bardakçı, Hürriyet, 11 Mart 2001.

30 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 130

31 1978'deki raporuyla solu kızdırdı, Faruk Bildirici, Hürriyet, 25 Haziran 2001.

32 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001

Levent Şahverdi Arşivi

Bu arada Rıza Bey, Bayan Gerti ile görüşmeye devam eder. Rıza Bey, elçinin zarif sekreterine gönlünü kaptırır... İstanbul'da ilaç ticareti ile uğraşan Rıza Derviş'in Alman Büyükelçiliği'yle temas kurarak suikast ihbarında bulunmasından sonra, 24 Şubat 1942'de Von Papen'e Ankara'da Atatürk Bulvarı'nda bir suikast gerçekleştirilir. Anlaşılan Alman Sefiri Von Papen, Rıza Derviş'in uyarısını ciddiye almamıştır. MAH, olayı çok kısa bir sürede aydınlatır.[33]

Kemal Derviş, bu iddiaları yalanlar...

"Almanca Benim Ana Dilimdir, Annem Alman'dır"

Annesinin Alman asıllı oluşu, sonraki yıllarda Kemal Derviş'e artı bir katkı olur. 13 Mart 1975 tarihinde Başbakan Ecevit'le birlikte Almanya Başbakanı Helmut Schmidt ile görüşmesi sırasında bu durum gündeme gelir.

Bülent Ecevit, görüşmeye başlamadan önce yanındaki genç danışmanını tanıtır:

- Kemal Derviş...

Schmidt, gülümseyerek elini uzatır. Derviş tokalaşırken Almanca karşılık verir. Schmidt, bir Türk'ün son derece düzgün bir Almanca ile konuştuğunu görünce şaşırır:

- Bu kadar güzel, Almanca'yı nerede öğrendiniz?

Derviş, yine Almanca karşılık verir:

- Almanca benim ana dilimdir. Annem Alman'dır.[34]

Getri Derviş'in Vefatı

Gerti Hanım'ın ömrünün son yılları sıkıntılı geçer. İsviçre'de

33 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 126.

34 Almanca ve İngilizcesi'yle Helmut Schmidt'i şaşırttı, Faruk Bildirici, Hürriyet, 24 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

uzun zaman tedavi görür. Kemal Derviş, zaman zaman İsviçre'de annesini ziyaret eder. Gerti Derviş'in, yaşlılıktan kaynaklanan problemler yüzünden bilincinin kapalı olduğu söylenir.[35] Gerti Derviş, 2005 yılında vefat eder.

Fehmi Behlil Ve Getri Jeathke İlişkisi

Gazeteci Mehmet Barlas, eski komşusu Fehmi Behlil'in ölümü üzerine yazdığı bir yazıda, Kemal Derviş'in annesi Getri Jeadthke ile Fehmi Behlil arasında bir ilişkiden de bahseder: "Hani hep 'sosyete' denilir ya. Yüksel ve Fehmi Behlil için de 'derin sosyetenin çekirdeği' diyebilirsiniz. Fehmi Behlil beyefendiliği ile sosyetenin en saygın isimlerinden biri olarak yaşamını sürdürdü. Onu yakından tanıyanlar Almanya'da eğitim görmüş bir mühendis olduğunu, Adanalı bir ailenin üyesi bulunduğunu bilirlerdi. Hatta rivayete göre sonra Kemal Derviş'in annesi olacak Alman hanım, Türkiye'ye Fehmi Behlil'in peşinden gelmiş. Daha sonra Rıza Derviş'in yanında sekreter olarak çalışırken onunla evlenmiş."[36]

Bağlaç

Fehmi Behlil'den Mehmet Ali Behlil'e... Behlil soyadı bizi, Mehmet Ali Aybar'a götürür. Kızı Güllü'nün kocası, torunu Memo'nun babası Mehmet Ali Behlil'dir. Mehmet Ali Behlil, bir ara Halk Sigorta'nın genel müdürüydü...

Bağlaç

Boğaz'daki Aşiret'ten Rasih Nuri İleri, kendi ailesiyle Tepede-

35 Kemal Derviş annesini yitirdi, 03 Aralık 2005, http://www.istanbulfm.com.tr/haber/?mview=makale&mid=8236.

36 Derin sosyete'nin gerçek beyefendisi: Fehmi Behlil, Mehmet Barlas, Sabah, 22 Temmuz 2005.

Levent Şahverdi Arşivi

lenlilerin akrabalık bağından söz eder. Bu bağlantı şimdilik bizim bilgimizin dışında. Ama bu bağlantı araştırmacıların gözden kaçırmaması gereken önemli bir bağlantıdır.

Kemal Derviş'in Kız Kardeşi Zeynep

Rıza Bey ile Gerti Hanım'ın evliliğinden Kemal Derviş dışında, Zeynep isimli bir de kız çocukları dünyaya gelir. Büyükada'da yaşadığı fırtınalı aşklarla tanınan Zeynep Derviş, sonunda İsviçre uyruklu biriyle evlenir ve bir süre sonra İsviçre'ye yerleşir. Yabancılarla evlilik Derviş ailesinde oldukça zaten muteber bir gelenektir.[37]

Aydın Doğan Vakfı Başkanı ve eski siyasetçi Orhan Birgit anlatıyor, "Turizm bakanlığım sırasında İstanbul'a gelen üst düzey insanlara sadece çevirmenlik yapmak yerine Türkiye'yi de anlatabilecek bir ünite kurmuştum. İki kişiden oluşan o ünitede görev alanlardan biri de kardeşi Zeynep Derviş'ti."[38]

Kemal Derviş üç yaşındayken aileye, sonradan "Adanın en güzel kızı" olarak anılacak kız kardeşi Zeynep katılır. Annesinden sarışınlığını babasından da çekik gözlerini alan Zeynep'in, krem tabakanın gözde bekârlarından Ahmet Mavitan'la (bir aralar Ajda Pekkan'la kısa bir birlikteliği olmuştu) arasında hüzünlü bir aşk hikâyesi yaşandığı söyleniyor.

Daha sonra Mustafa Şahin'le, ardından da bir nörologla hayatını birleştiren Zeynep Derviş, bugün Fransa'da İsviçreli bir entelektüelle evlenir.[39] Bir süre sonra da İsviçre'ye yerleşir.[40]

---

37 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 128.

38 1978'deki raporuyla solu kızdırdı, Faruk Bildirici, Hürriyet, 25 Haziran 2001.

39 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

40 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001

Levent Şahverdi Arşivi

Sosyete Mecmuasından Zeynep Derviş Haberi

1972 yılında "Sosyete 13" mecmuası "Rıza Bey'in Kızı" başlıklı bir haber yayınlar. "Rıza Derviş'in kızı Paris'te oldukça enteresan bir evlenme yaptı. Bazılarına göre yadırganacak bir durum vardı bunda ama alan razı, satan razı kime ne oluyormuş. Hem ne devirde yaşıyoruz artık, örümcek kafalılığı bırakmak lazım değil mi?"[41]

Haberin ne demek istediğini biz anlayamadık. Anlayanlar anlamayanlara anlatsın...

Rıza Derviş'in Dostları

1.İsmet İnönü

Kemal Derviş, babası Rıza Derviş'le ilk görüş ayrılıklarının Bülent Ecevit'in 1960'lı yıllarda başlattığı "Ortanın Solu" hareketine uzandığını söyler: "Biz ailece İsmet Paşa'yı çok iyi tanırdık. Onu ziyaret eder, ona çok bağlıydık. Ben İsmet Paşa'nın Atatürk'ten sonra asrın en büyük lideri olduğunu düşünüyorum. 60'lı yıllarda ben Ecevit'in Ortanın Solu hareketini gönülden destekledim. Babam ise gelenekçi bir tavır takınarak büyük hayranlık duyduğu İsmet Paşa'yı destekledi. Bundan dolayı babamla yemeklerde sert tartışmalarımız olurdu."

Aile İçinde İnönü-Ecevit Çatışması

1970'lerde ODTÜ'lü bir akademisyen olan Kemal Derviş, bir yandan da CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in danışmanlığını üstlenmişti. CHP içinde İsmet İnönü'ye karşı mücadeleye başladığı yıllardan beri Ecevit'e hayrandı; İnönü taraftarı babası Rıza Derviş'le bu yüzden çok kez tartışmıştır.

41 Rıza Bey'in Kızı, Sosyete 13, 13 Kasım 1972, Sayı 26, s. 61.

Levent Şahverdi Arşivi

Rıza Derviş, bir dönem CHP İl Başkanlığı da yapmıştır.[42]

Ayrıca Kemal Derviş'in büyük amcası Yüzbaşı Altın Kanat Kemal de Yemen'de İsmet İnönü'nün yaverliğini yapmıştır.[43]

2.Bülent Ve Rahşan Ecevit

Bülent Ecevit ve Rahşan Ecevit'in anne ve babası, Derviş Ailesi'nin yakın dostları arasındadır. Bu dostluk, Kemal Derviş'in 1970'lerde Ecevit'e danışman olmasıyla yeni bir anlam kazanır. Kemal Derviş'in 2001'de Amerika'dan gönderilmesiyle bu dostluk pekişir, ancak Derviş'in annesi ve babası hayatta değildir artık.

Derviş saygı ve sevgi duyduğu insanlara karşı duygularını ifade etmekten kaçınmaz. Örneğin Rahşan Ecevit'le ebeveynlerden başlayan aile dostlukları bir yana, Derviş, Bülent Ecevit'e de özel bir hayranlık besler ve bunu oturduğu evlere bir Ecevit portresi asarak ifade etmekten geri durmaz.[44]

3.PKK'lı Yaşar Kaya

PKK kurmaylarından Yaşar Kaya, 1970'li yıllarda Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş'in sahipleri arasında bulunduğu Siemens firmasının yöneticilerinden biridir. Yaşar Kaya, şirket sahibi Rıza Derviş'le takım elbisesine seçim iddialarına girebilecek kadar samimidir.

Kemal, Belki Kürdistan Valisi Olur

1974 seçimlerini Ecevit'in kazanacağını söylediğimde çok öfke-

42 Derviş Ailesinin 36 Yıllık Sırrı, Cengiz Erdinç, Sabah, 25 Temmuz 2004.

43 Hep Gazeteci Olmak İsterdim, haberturk.com, 23 Mayıs 2001.

44 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

lenmiş ve bahse girmiştik. Aldığım bir maaş ikramiyeyi afiyetle yemiştim. Hep şunu söylerdi. "Ne zaman Kemal'i arasam senin odanda buluyorum. Allahaşkına kuzum ikiniz (iki sosyalist kastediyordu) kafa kafaya verip ne konuşuyorsunuz onu merak ediyorum. Ama ikinizi de seviyorum. Çünkü ikiniz de çok dürüst çocuklarsınız, sizi takdir ediyorum. İkiniz de şu Anadolu toprağına hizmet etmek istiyorsunuz. Sen biraz daha Kemal'in beynine girersen vallahi Dünya Bankası'nı bırakır gelir. Senin Kürdistan diye tutturduğun yere vali olur."[45]

Yaşar Kaya, bir başka yazısında da Rıza Derviş'ten bahseder, "Kemal Derviş, asker bir aileden gelmektedir. Babası Rıza Derviş övünerek, 'Yaşar Bey, ben sadrazam torunu ve paşa çocuğuyum' der, ikimizin de solculuğuna kızardı."[46]

4.Cevher Özden (Banker Kastelli)

"Kemal Derviş'in babası benim müşterimdi. Rıza Derviş Büyük Klüp'ten de dostum. Rıza Derviş'in servetini ben yönlendiriyordum. Babası İş Bankası'nın ortağı idi. Unireal ve Rabak gibi o dönemin güçlü şirketlerinde hisseleri vardı. Servetinin önemli bir kısmını devlet tahvili ve hazine bonosunda değerlendirirdi."[47]

5.Altemur Kılıç

Merhum Babası Rıza Derviş Almanya ile iş yapan başarılı bir işadamı idi. Gençliğimde onu Büyükada Anadolu Kulübü'nde tanımıştım, çok iyi tenis oynardı. Eşi Alman Konsolosluğu'nda çalışan Al-

45 Ne Dilmiş, Yaşar Kaya, Özgür Politika, 2 Mart 2001.

46 Sahnede Siyaset, Yaşar Kaya, Özgür Politika, 26 Temmuz 2002.

47 Ekonomide Başkanlık Sistemi, Harun Odabaşı-Birol Uzunay, Aksiyon, 17 Mart 2001, s. 328.

Levent Şahverdi Arşivi

man bir hanımdı. Oğulları Kemal de küçük bir çocuk olarak aramızda dolaşırdı. Torunum Tolga Alemdar, Amerika'da üniversiteyi bitirip, iş ararken, aklıma onu Dünya Bankası'nın bir bölümünün başında bulunan, Kemal Derviş'e yardım etmesi için göndermek geldi. Tolga gitmiş ve Kemal Bey onu iyi karşılamış bana da selam göndermiş ama iş konusunda yardım etmek yerine "Sen bu gece benim sekreteri yemeğe götür" demiş... Bu da herhalde bir nevi yardım![48]

Rıza Derviş CHP İl Yönetimi'ndeydi

Derviş'in, 'ödün vermeyen' bir sosyal demokrat olduğunu söylediğini hatırlatan Sözen, "Ben 1963 yılında, İsmet Paşa'nın Genel Başkan olduğu dönemde CHP il yönetiminde Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş ile birlikte görev yaptım" dedi ve ekledi: "Hatta Cem Boyner'in babası Osman Boyner de aynı dönem CHP il yönetimindeydi." Sözen'in altını çizdiği diğer nokta ise, Derviş'in, Ecevit'in danışmanlığını yaptığı dönemin Ecevit'in CHP genel başkanı olduğu dönem olması: "Dolayısıyla kendisi zaten CHP kökenlidir."

Rıza Derviş'in Ölümü

Sık sık eşinin memleketi Almanya'ya giden ve uzun aralıklarla orada kalan Rıza Derviş, 1992 yılında Köln'de vefat eder.[49]

48 Eğreti Gelin; Kemal Derviş, Altemur Kılıç, Ortadoğu, 27 Aralık 2005.

49 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 132.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KEMAL DERVİŞ'İN EVLİLİKLERİ

1.İlk Eş Neslihan Boralı

Kemal Derviş ilk evliliğini, meşhur tiyatro ve sinema sanatçısı Turgut Boralı'nın kızı Neslihan Boralı ile yapar. İstanbul sosyetesinin çok yakından tanıdığı Neslihan Boralı'ya arkadaşları kısaca "Nesli" derler. Kemal Derviş ile Neslihan Boralı'nın aşkları, okul yıllarında başlar. "Hızlı süren aşk ilişkisi, 1968'de üniversite üçüncü sınıftayken nikahla sonuçlanır."[1]

İstanbul sosyetesinden Ela Koşar ve Nilgün Özköseoğlu, ortak arkadaşları Neslihan Boralı ile Kemal Derviş aşkının çok büyük olduğunu, özellikle belirtirler.[2]

Neslihan Boralı, evliliklerini anlatırken, "Flört döneminden sonra bir buçuk sene nişanlı kalıp 1968'de evlendik" der.[3]

---

1 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 156.

2 Kemal'in dönüşüne çok memnun oldum, Kemal Atılgan, Hürriyet, 4 Mart 2001.

3 Cathy Hanım biraz konuşun!, Sabah, 14 Temmuz 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Saint Benoit'lı Neslihan ile dünya piyasalarına parlak kadrolar yetiştirmekle nam salmış Londra İktisat Fakültesi öğrencisi Kemal Derviş, 23 Ağustos 1968 Cuma günü evlenir. Kemal Derviş'in eğitimi sürdüğü için birlikte Londra'ya giderler. Derviş, 1970'te bu okuldan birincilikle mezun olur.[4]

Kemal Derviş'in Düğünü

Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş'in işadamı arkadaşlarından biri anlatıyor: "Rıza Derviş'in Büyükada'daki yalısında oğlu Kemal Derviş'e yaptığı düğün çok şaşaalıydı. 1968 yılının bir yaz ayı... Gurur duyduğu oğlunun düğünü için -ki 19 yaşındaydı oğlu- insanlar özel motorlarla eve getirildi. Rıza Bey tabii ki pazarlama imkanlarını da hazırlamış oluyordu böylece; davetler, hediyeler önemliydi. Zaten Siemens adına tek isimdi, elinde belgesi vardı; '**Türkiye'nin tek tem-**

4 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Derviş ve eski eşi Neslihan Taki'nin 1968 yılında evlilik resimleri. Kemal Derviş 19 yaşındayken.

silcisi' diye. Hiç ihaleye girmeden rahatlıkla pazarlardı ürünlerini. Bütün Sağlık Dairesi Başkanları, Milli Savunma Bakanı, Sağlık Dairesi Başkanı, Mevkii Hastanesi Başhekimi Mustafa Bey, Gülhane Askeri Hastanesi'nin başhekimleri, paşalar, komutanlar, generaller düğündeydi...[5]

Sürpriz Ayrılık

Dostlarını hayrete düşüren şey ise, ani bir kararla çiftin ayrılması. Evliliklerini bitirdikten sonra, Neslihan Hanım İstanbul'a dönerken, Kemal Derviş, çalışma hayatına Amerika'da devam etmiştir.[6]

5 Derviş'in düğünü, http://www.sabah.com.tr/2004/07/26/cp/gnc120-20040725-102.html

6 Kemal'in dönüşüne çok memnun oldum, Kemal Atılgan, Hürriyet, 4 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Nasıl Ayrıldılar Komplosu

Neslihan Derviş'le Kemal Derviş'in 22 yıl süren evliliğinin sona erişi hakkında Büyükadalılar çok ilginç bir hikaye anlatır. İddiaya göre, Neslihan Derviş'in parlak bir evlilik yapmasını kıskanan adadan bir kadın arkadaşı vardır. Bu kadın, Derviş Ailesi'ni evliliklerinin ilk yıllardan itibaren bir gölge gibi takip eder. Hatta onların peşinden Amerika'ya bile gittiği söylenir. Bu kötü kadın, bir gün bir fırsatını yakalıyor.

Kötü kadın, Kemal Derviş'i bir restoranda sarışın bir hanımla başbaşa yemek yerken görür ve olayı hemen Neslihan Derviş'e yetiştirir. Ve ardından onuru kırılan Neslihan Derviş de tek çarenin boşanmak olduğuna karar verir.[7]

Doğrusu hikayede biraz senaryo kokusu olsa bile, kurgu fena değil.

Neslihan Derviş İddiaları Yalanlar

Neslihan Derviş, başka bir kadın yüzünden ayrılma iddiasının kesinlikle yalan olduğunu belirtir, "Hiç ilgisi yok. Yok biri görmüş de beni aramış! Biz tamamen anlaşarak ayrıldık. Kemal Bey orada hayatını devam ettirmek istiyordu, ben Türkiye'ye dönmek istiyordum ve döndüm."

Neslihan Taki'ye Kemal Derviş Soruları

*** Evlenir evlenmez İstanbul'u terk ettiniz galiba?**

N.T: Evet, hemen Londra'ya gittik. Orada moda tasarımı okudum. Sonra da Kemal Bey'in doktorası için Princeton'a gittik. Ben çalışıp eve katkıda bulunuyordum. O kadar enerjiktim ki Kemal Bey bir gün bana "Sendeki enerji bende olsa başbakan olurdum" dedi. İkinci

7 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

el mobilyalardan ev kurmuştuk. Paramız limitliydi. Ailelerimizden de alamıyorduk. Çok genç evlenmenin dezavantajlarıydı bunlar.

*** Kaç yaşında evlendiniz?**

N.T: 20 yaşında. Acele ettik biraz. Tren kaçmasın istedik. O zaman için doğruydu ve beraber büyümeyi seçtik.

*** Sonra yollar nasıl ayrıldı?**

N.T: Sonradan bazı aksilikler oluyor. Olmasaydı daha iyi olurdu ama oldu işte... Biz beraber yola çıktık ama bir yerden sonra ben çocuklarla o kadar haşır neşir oluyordum ki kopukluklar başladı. Mesela buraya geliyordum, iki-üç ay kalıyordum.

*** Kemal Bey Türkiye'ye gelince neler hissettiniz? Düzeniniz bozuldu mu?**

N.T: Biraz. Geldiği ilk iki hafta çok zordu. Herkes bana "Bak şimdi sen olacaktın onun yanında" gibi laflar etti. Bu tatsız laflar beni rahatsız etmişti.

*** Bu kadar ilgi göreceğini tahmin ediyor muydunuz?**

N.T: Hayır ama çok doğal. Kemal bir dünya adamı. Bir açıklık getirdi Türkiye'ye. Gizli kapaklılık yok onda. Dünyanın en dürüst insanı. Kendimden bile şüphe ederim ondan etmem.

*** Catherine Derviş de size benzetiliyor. Ne diyorsunuz?**

N.T: Zaten insan on kere de evlense birbirine benzer eşler bulur. Tabii karakter olarak bilemiyorum benziyor muyuz. Kemal'e sormalı.

Kızımız Olsaydı...

*** Onun yerinde siz olsaydınız neler yapardınız?**

N.T: Ben yapmak istediklerimi yapardım. O biraz ürküyor. Ben olsam öncelikle basının karşısına çıkar "Gelin çocuklar ne diyorsunuz? Derdinizi söyleyin" derdim. Faal olurdum.

Levent Şahverdi Arşivi

*** Kemal Bey konuştuğunuz için eleştirdi mi sizi?**

N.T: Hayır, hem de hiç. Bunu da herkes bilsin. Ben konuşmayı seviyorum. Zaten Cathy Hanım'ı görsem ona da söyleyeceğim aslında. "Biraz konuş!" diyeceğim.

*** Erol Derviş'in DJ'liği seçmesine Kemal Bey ne tepki verdi?**

N.T: Tepki vermedi. Kemal oğullarını çok sever ve özgür bırakır. Ben kızım olmasını çok isterdim. Olsaydı adını Yasemin koyacaktık. Belki bir kızımız olsaydı başka türlü olurdu her şey.

*** Ne açıdan?**

N.T: Çünkü kızlar ailede birleştiricidir. Erkekler daha az girer olaylara.[8]

Eski Eşin Yeni Kocası Mete Taki

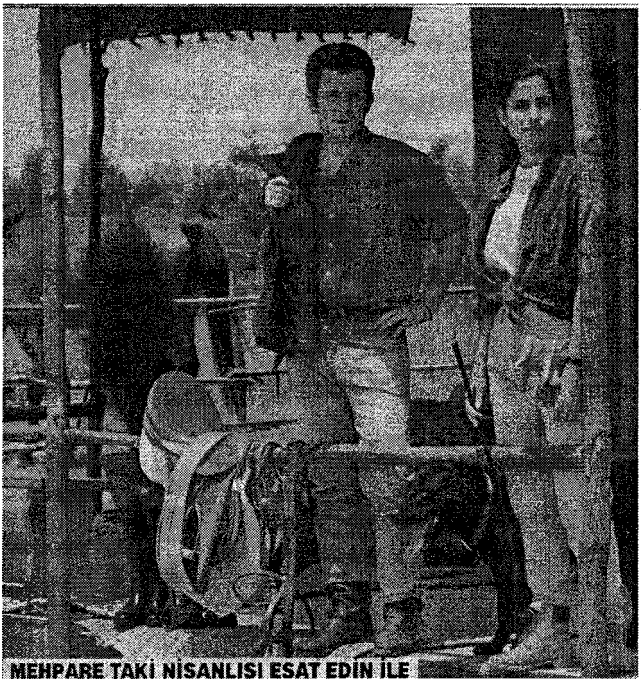
8 Kemal'in dönüşüne çok memnun oldum, Kemal Atılgan, Hürriyet, 4 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Kemal Derviş ve Neslihan Boralı'nın ayrılmalarının üzerinden birkaç yıl geçtikten sonra Neslihan Hanım, işadamı Mete Taki ile evlenir. Çiftin jet sosyetede saygın bir yeri vardır.[9] Kemal Derviş'in annesi gibi, Mete Taki'nin annesi de Alman'dır. Yani Neslihan Taki'nin iki kaynanası da Alman... Neslihan Taki gibi Mete Taki de ikinci evliliğini yapmış.

Takiler Kaçar Hanedanlığına Dayanıyor

Mete Taki'nin anneannesi Mehpare Kadjar'ın bir 'Osmanlı Prensesi' olduğu iddia edilirse de bu iddiada bir yanlışlık vardır.

MEHPARE TAKİ NİSANLISI ESAT EDİN İLE

9 Hay Aksi Tesadüf, Belma Toprak, Star 23 Mayıs 2001

Levent Şahverdi Arşivi

Taki Ailesi'nin soyu, İran'ın bir dönem hükümdarlığını yapan Kaçar (Kadjar) hanedanına dayanır. Ailenin yüzlerce yıllık bir geçmişi vardır.[10]

Dünür Edinler Sabetaycı

Mete Taki'nin önceki evliliğinden bir kızı var Mehpare Edin... Mehpare Hanım, Sabetaycı ailelerden Edinlerin gelini ve dört çocuk annesi. Edinlerin Sabetaycılığı açık... Sabetaycı mutfağını korumak bile bu aileye düşmüş... Anneleri Sabetay mutfağının kitabını yazan çocuklar, SSK'dan pirim borcu kaçırdığı için Neşter Operasyonu'nda göz altına alınır.[11]

Mete Taki'nin babası işadamı Murat Taki'dir...

Neslihan Hanım'ın ikinci kocası Mete Taki, borsacıdır.[12]

Mete Taki'den Derviş Protestosu

Kemal Derviş'in Türkiye'ye Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı olarak geldiği günlerde medya onunla ilgili herkesi taciz eder. O günlerde eşiyle Beyoğlu'nun ünlü mekanlarından Karafaki'ye gelen Mete Taki eşi Neslihan Hanım'la yanyana oturmaz. Birlikte fotoğraf çektirmeyi de reddeden Mete Taki, Derviş ile ilgili haberlerde kendi fotoğrafını görmek istemediğini söyler.[13]

Edinlerden Kutmanlara, Kutmanlardan Mesut Yılmaz'a yol gider... Kutmanların ticari güzergahı Ofer'e gider ki, Ofer'e verilen şartlarla Galataport'a ben de talip olabilirim.

---

10 Derviş'in 'kaderi' çocukken çizildi, Pınar Aktaş, Milliyet, 23 Mayıs 2002.

11 Neşter'de beş tutuklama, Radikal, 11 Ocak 2003.

12 İlk eş kurtarıcı ikincisi borsacı, Sabah, 4 Mayıs 2001.

13 aynı haber

Levent Şahverdi Arşivi

Eski Kayınpeder Tiyatrocu Turgut Boralı

Kemal Derviş'in ilk eşi Neslihan Boralı, tiyatro ve sinema oyuncusu Turgut Boralı ile sinema oyuncusu Servet Cengiz'in kızıdır.[14] Derviş'in eski arkadaşı PKK'lı Yaşar Kaya, Neslihan Derviş'i "Çok zarif bir hanımefendi" olarak hatırlar.[15]

Turgut Boralı Kimdir?

Turgut Boralı, 1923 yılında İstanbul'da doğdu. Liseden sonra sanat hayatına girdi. 1941 yılında Raşit Rıza Tiyatrosu'nda 'Saçlarından Utan' adlı oyun ilk sahne tecrübesi oldu. Daha sonra Avni Dilligil, Ses Tiyatrosu, Muammer Karaca, Kenterler, Lale Oraloğlu, Dormen, Gülriz Sururi ve Engin Cezzar tiyatrosunda sahneye çıktı.

14 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

15 Ne Dilmiş, Yaşar Kaya, Özgür Politika, 2 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

1966 yılında sahnede 25. yıl jübilesini kutladı. Tiyatro oyunculuğu yanında sinema filmlerinde de rol aldı. 1994 yılında öldü.

Bazı filmleri: Kader Böyle İstedi, Yaşamak Ne Güzel Şey, Düğün, Garip Kuş, Bulunmaz Uşak, Mağlup Edilemeyenler, Bıktım Artık Her Gün Ölmekten, Bir Teselli Ver.[16]

Bir Dönem Aranan Bir Oyuncudur Turgut Boralı

1940'lı yıllar tiyatroların rağbet gördüğü yıllardır... Avni Dilligil önce Ses Tiyatrosu'nu daha sonra İzmir Şehir Tiyatrosu'nu; Muammer Karaca kendi tiyatrosunu; Tevhit Bilge-Aziz Basmacı Skeç Topluluğu'nu; Vahi Öz kendi adıyla anılan operet topluluğunu bu yıllarda kurarlar. Bu tiyatroların en önemli özelliği, tiyatrolarında geleneksel tuluattan yararlanmaları, operetler de sahnelemeleridir. Muzaffer Hepgüler, Ali Sururi, Toto Karaca, Salih Tozan, Leman Akçatepe, Mualla Fırat, Feridun Çölgeçen, Mücap Ofluoğlu, Renan Fosforoğlu, Mürüvvet Sim ve Turgut Boralı bu yıllarda sahnelerin aranan isimleridir.[17]

Barların Adamı Turgut Boralı

Yılların sanatçısı Turgut Boralı, akşam üzerlerini ya da oyun sonrası saatlerini bir barda geçirmeyi alışkanlık daha doğru bir deyişle, yaşam biçimi olarak seçenlerin en iyi örneklerinden biridir. Turgut Boralı, hayatı boyunca barlarda yaşayınca bu mekanlarda ilginç şeyler yaşar. Bunlardan biri de "vakt-i kerahet" esprisidir.

Turgut Boralı anlatıyor, "Ben Tokatlıyan Oteli'nin barına, yirmi

16 Türk Sinema Sanatçıları Ansiklopedisi, Burçak Evren, Film-San Vakfı Yayınları, İstanbul, 1983, s. 36.

17 Perdeler hep açık, Hürriyet, 29 Ekim 1998.

Levent Şahverdi Arşivi

yaşlarında dadandım. Tokatlıyan Oteli barının en belirgin özelliği ise, müdavimlerinin hemen hepsinin üç isimli kişilerden oluşmasıydı. Emekli olmuş bürokratlar, Osmanlı'dan o günlere kalmış eski aristokratlar filan... Prens Fazıl oranın en popüler simasıydı. Zaten kendisi çok düşük bir ücret ödeyerek otelde kalırdı. Barda da o içeri girdiğinde, içkiye başlamak adet olmuştu neredeyse. Barmen Bedros ve yardımcısı Karadenizli Şaban bu zamanlamayı çok iyi ayarlıyorlardı. Bir gün, Bedros yok; Şaban barda yalnız, bizim üç isimli muhteremler, gecikmişlik telaşı ile Şaban'a seslenmeye başladılar, "Şaban vakt-i keraat gelmedi mi daha?" Şaban, her soruşta "henüz gelmedi", diye cevaplıyor. Tam o sırada, kapıdan içeriye Prens Fazıl girdi ve "Ne o beyler, vakt-i keraat gelmedi mi daha?" diyerek bara doğru ilerledi. O sırada Şaban büyük bir sevinçle, "İşte merak ediyordunuz. Vakt-i keraat geldi" diye salona seslendi. Meğer o güne kadar, bu kelimenin prensle böylesine özdeşleşmesinden, onun ismini sanırmış bizim Şaban. Tabii ki yeni bir akşamın kahkahalar arasında başlamasına yol açtı bu espri.[18]

Neslihan Boralı'nın Annesi Zeynep Sırmalı

Neslihan Boralı'nın annesi ve Turgut Boralı'nın birinci eşi Zeynep Sırmalı tiyatro ve sinema oyuncusudur. Sırmalı, 1931 yılında İstanbul'da doğdu. 1951 yılında 'Cem Sultan' filmiyle sinemaya girdi. Aynı yıl Küçük Sahne'de tiyatro oyunculuğuna başladı. 1953'ten sonra sinema ve tiyatrodan ayrıldı. Başlıca filmleri: Cem Sultan, Demir Perde, Suçlu Benim.[19]

---

18 Turgut Boralı ile Tünel'den Taksim'e Doğru Hoşsohbet bir tezgahbaşı rotası, Nuri Dikeç, Cumhuriyet Dergi, 9 Ekim 1988, Sayı 137, s. 6-7.

19 Türk Sinema Sanatçıları Ansiklopedisi, Burçak Evren, Film-San Vakfı Yayınları, İstanbul, 1983, s. 138.

Levent Şahverdi Arşivi

Yakın Plan Neslihan Taki

Neslihan Taki: "Türkiye'yi krizden Kemal kurtaracak!"

22 yıl Derviş soyadını taşıyan Neslihan Taki, eski eşini yere göğe sığdıramaz, "Türkiye'yi bu ekonomik krizden kurtaracak tek kişi Kemal'dir."

Neslihan Taki Jet Sosyetenin Davetinde

Sosyetenin renkli simalarından Ertekin Dinçay, Ortaköy'de kendi mekanı Cafe Theater'da 74. doğum gününü ünlü arkadaşlarıyla kutlar. Dinçay'ın doğum gününe Rahmi Koç, Faruk Süren, Gönül Yazar ve Savaş Ay'ın yanı sıra Kemal Derviş'in eski eşi Neslihan Taki de katılır. Gecede oldukça neşeli olan Neslihan Taki, 22 yıl evli kaldığı Kemal Derviş'i yere göğe sığdıramaz.

Eski eşini Türkiye'ye geldiğinden beri görmediğini söyleyen Neslihan Taki, "22 yıllık bir evlilik yaşadık ve çocuklarımız var. Onlar için telefonda konuşuyoruz. Ancak henüz görüşemedik" der.

Taki, Derviş'in siyasete atılacağı yönündeki açıklamalara şu yorumu yapar: "O bunu çoktan hak etti. Onu bir siyasi partide değil kendi siyasi partisinde görmek istiyorum. Eğer partisini kurarsa ona oy veririm."[20]

Sosyete'nin Güneydoğu Çıkartmasında Neslihan Taki

VIP Turizm ve Tuana Okuma İstekli Çocuk Eğitim Vakfı (TOÇEV) işbirliğiyle düzenlenen 'Efsanevi Güneydoğu' gezisi kapsamında Şanlıurfa'ya gelen ve aralarında Love Story'nin ünlü yıldızı Ali McGraw'in ve Kemal Derviş'in eski eşi Neslihan Taki'nin de bulunduğu kadınlar Harran'ı gezer. Taki, Kemal Derviş'in çok iyi bir baba oldu-

20 Parti Kurarsa oyum Derviş'e, Taylan Kılınç, Sabah, 3 Mayıs 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

ğunu da belirterek, büyük bir öngörüyle politik geleceğini önceden görür, "Kemal Bey çok kaliteli bir insandır. İnşallah başarılı olur. Fakat parti liderliği için çok erken. Bu konuda beklemesi gerekir" der.[21]

Esnek Ve Hoşgörülü Sosyete

Kemal Derviş'i çok yakından tanıyan, Neslihan Taki'nin kayınpederi işadamı Murat Taki, Derviş'in birinci eşi ve kendisinin gelini Neslihan Taki ile Derviş'in yeni eşi Catherine'i, İsviçre Crans Montana'da kendisinin tanıştırdığını söyler.[22]

Neslihan Taki'nin kayınpederi Murat Taki, 'Hayatım' adlı kitabında, gelini Neslihan Taki ve oğlu Mete Taki'nin ilişkisini "Birbirini her hususta tamamlayıcı bir çift" olarak tanımlar.[23]

B.İkinci Eş Katerina

Ecnebilerle Evlilikler

Derviş Ailesi'nin pek çok üyesi İkinci Meşrutiyet ve Cumhuriyetin ilk yarısında neredeyse Batılılar gibi yaşar, onlar gibi davranır, onlar gibi düşünür... Aileden Hale Asaf ve Kemal Derviş'in kız kardeşi Zeynep Derviş ecnebi erkeklerle evlenirken, baba Rıza Derviş'in eşi Alman, Kemal Derviş'in ikinci eşi de Polonya asıllı Amerikalıdır.[24]

Kemal Derviş, ikinci eşi Caterina Stachniak ile 1997 yılında evlenir.[25]

---

21 Parti liderliği Kemal için çok erken, Milliyet, 26 Mayıs 2001.

22 Derviş'in 'kaderi' çocukken çizildi, Pınar Aktaş, Milliyet, 23 Mayıs 2002.

23 Derviş'in 'kaderi' çocukken çizildi, Pınar Aktaş, Milliyet, 23 Mayıs 2002

24 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 84.

25 Kemal'in dönüşüne çok memnun oldum, Kemal Atılgan, Hürriyet, 4 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Caterine Stachniak Derviş, yukarıda belirttiğimiz gibi Polonya asıllı bir aileden geliyor. Mesleği eski kitapları yenilemek... Uzun yıllar ABD Milli Kütüphanesi'nde çalışır. Kemal Derviş ile kütüphanede tanışırlar. İki yıl flört edip 1997 yılında evlenirler. Caterine Stachniak Derviş Çince, Almanca, Fransızca, Lehçe ve Türkçe biliyor. Az konuşmayı seviyor.[26]

Caterine Stachniak Derviş, bir ara finans sektöründe üst düzey yönetici olarak çalışır.

Statik bir anlatımla Caterine Stachniak Derviş'in biyografisi böyle... Ama aşağıda okuyacaklarımız, bu vasat biyografinin ötesine geçiyor.

Catherine Derviş, FBI Ajanı Mı?

Daha önce Kemal Derviş hakkında 'O bir Ajan' manşeti atan Vakit Gazetesi, Catherine Derviş hakkındaki iddiaları bir bir sıra-

26 Hay Aksi Tesadüf, Belma Toprak, Star, 23 Mayıs 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

lar... Catherine Derviş, Washington'daki 'Kongre Kütüphanesi'nin FBI'ya hizmet veren bölümünde 'Çin uzmanı' olarak görev yapar.

Bayan Derviş'e Dikkat!

İddiaya göre Catherine Derviş, Polonya asıllı Yahudi bir ailenin kızı...

İstihbaratın Beyni

Catherine Derviş'in görev yaptığı 'Kongre Kütüphanesi' Federal Soruşturma Bürosu'na bağlı olarak kurulur. Büro, SSCB'nin askeri hedeflerini tespit etmek amacıyla 1948'de kurulur. Kütüphane, Amerikan istihbarat ağının merkezî beyni olarak görev yapar ve sadece belirli Amerikalı think tank kuruluşlarıyla istihbarat örgütlerine hizmet verir.

Bayan Derviş Uzun Yıllar Pekin'de Bulunur

Catherine Derviş, Washington'daki George Town Üniversitesi'nde İspanyolca ve Fransızca eğitimi görür ve Çin dili üzerine yüksek lisans yapar. Pekin'i birkaç defa ziyaret eder. Onun Çin'i çok iyi tanıdığı biliniyor. Çünkü Bayan Derviş, 'Kongre Kütüphanesi'ndeki göreve getirilmeden önce Pekin'de, yıllarca George Town Üniversitesi'nin 'uzman araştırmacısı' olarak bulunur.[27] Catherine Derviş, Uzakdoğu kültürü hakkında çok geniş bilgiye sahip.[28]

Kemal Derviş'le 1997 yılında Washington'da evlenen Catherine Derviş, Kemal Derviş bakan yapılmak için Türkiye'ye getirildiğinde, 'Kongre Kütüphanesi'ndeki görevinden ayrılmak zorunda kalır.[29]

---

27 Karısı da FBI ajanı, Akit Gazetesi, b. tarih.

28 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

29 Karısı da FBI ajanı, Akit Gazetesi, b. tarih.

Levent Şahverdi Arşivi

Önce Balayı Sonra Evlilik

Kemal Derviş'i ikinci defa nikah masasına götüren Catherine Derviş, 1995 yılında henüz Kemal Derviş'le evli değilken Kuşadası'na gelir ve birlikte tatil yaparlar. Evlenmeleri ise iki yıl sonra, 1997 yılında olur. Dostları Catherine Derviş'e, 'Cathy' diye hitap eder.[30]

Catherine Derviş'in bakan eşi olarak Türkiye'ye gelişi, Kemal Derviş'in OECD toplantısı için gittiği Paris'ten dönüşüne rastlar. Derviş, "Eşim artık Ankara'da yaşayacak. Haftada bir günümü ona ayıracağım" der. Derviş, 'eşinin Türkiye'ye ilk kez mi geldiğinin' sorulması üzerine, "Yok canım, en az 15. kez geliyor" der.[31]

Derviş, eşinin, 'arada bir' ailesini görmek için ABD'ye gideceğini, ancak bundan sonra Ankara'da oturacağını söyler. Derviş, "Artık Türkiye'ye yerleşiyoruz. Kendisi de hem Ankara'yı hem de diğer illeri görmek istiyor. Beraber gezeceğiz" der.

Dillere Destan Antep Gezisi

Derviş'in bu sözlerinin ardından ilk yurtiçi gezi gerçekleşir. Derviş'in CHP içindeki ekibinden dönemin Gaziantep Belediye Başkanı Celal Doğan'ın organizasyonuyla yapılan gezi büyük ilgi uyandırır.

Gezi sırasında Gaziantep Bakırcılar Çarşısı'nda bir dükkan sahibi Catherine'e işlemeli gümüş kama kınını andıran, 'gözyaşı kabı'nın bulunduğu kolye hediye eder. Gümüş işlemeli hediyeyi çok beğenen Bayan Derviş, dükkan sahibine, "Bunun içine gözyaşlarımı mı koyacağım?" diye sorar. Satıcı, Bayan Derviş'i şöyle cevaplar, "Siz gözyaşlarınızı değil, güzel kokularınızı içine koyarsınız..."

30 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

31 Haftada bir gün eşimin, Seçkin Ürey, Milliyet, 19 Mayıs 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Catherine Derviş, Camide Başını Örter

Devlet Bakanı Kemal Derviş ve eşi Catherine Derviş, Gaziantep'ten sonra Adana'ya geçerler. Kentte kısa bir tur atan Catherine Derviş, ziyaret ettiği bir camide başını örter.[32]

Eski Eş Neslihan Taki, Catherine Benden Güzel

Ekonomik programı anlatmak için eşiyle birlikte Anadolu'yu gezen Kemal Derviş'in ayrılmasından bir gün sonra, eski eşi Neslihan Taki de bir grup arkadaşıyla Gaziantep'e gider. Taki, Catherine Derviş'e ilişkin düşüncelerini de açıklar: "İzlediğim kadarıyla Catherine Derviş başarılı bir kadın. Türkiye'ye gelmesinin üzerinden uzun zaman geçmedi ama Türkiye'ye ve çevresine kolay uyum sağladı. Bunu takdir etmek gerek. ABD'den gelip buraya adaptasyon sağlamak kolay değildir. Kendisini takdirle izliyorum. Akıllı ve başarılı bir kadın."[33]

32 First leydi gibi, Bekir Şahin, Sabah, 28 Mayıs 2001.

33 Parti liderliği Kemal için çok erken, Milliyet, 26 Mayıs 2001.

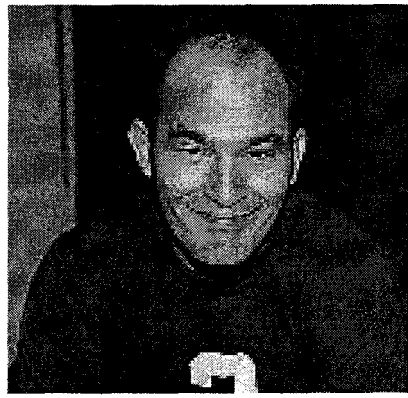
Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

BEŞİNCİ BÖLÜM
KEMAL DERVİŞ'İN ÇOCUKLARI

Kemal Derviş'in birinci eşi Neslihan Boralı'dan olan iki çocuğu da Amerika'da yaşıyor... Biri avukatlık yapıyor diğeri ise eğitimine devam ediyor[1] ve DJ'lik yapıyor...

A.a.a.DJ Oğul Erol Derviş

1 Kemal'in dönüşüne çok memnun oldum, Kemal Atılgan, Hürriyet, 4 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

1974 yılında Kemal ve Neslihan Boralı Derviş çiftinin bir erkek çocukları dünyaya gelir... Kemal Derviş, oğluna amcası Erol Derviş Bükey'in (Müge Göle'nin babası, Celal Göle'nin kayınpederi) ismini koyar.

Los Angeles'in En Ünlü DJ'i

Kemal Derviş'in profesyonel DJ olan oğlu Erol Derviş'i müzik camiasının keşfi, babasının Türkiye'deki etkin görevinden sonra olmuştur... Erol Derviş, 36 saatlik bir parti için babası gibi Amerika'dan getirilir. Ömer Karacan tarafından organize edilen partide Erol Derviş kendisini, 'DJ E from Los Angeles' olarak tanıtır.

Antalya Kaleiçi'ndeki 'Mumm Clup'ın 36 saatlik kesintisiz çılgın partisinde bütün gözler, 'DJ E'de olur. Çünkü o, Türkiye'nin 2001 yılında umut bağladığı Kemal Derviş'in oğludur.

Mumm Clup'ın İşletme Müdürü Ümit Erbay ise, "Biz, Erol Derviş'i Los Angeles'ın en ünlü DJ'leri arasında olduğu için getirdik. Babasının konumu ile ilgisi yok. Daha doğrusu babasının bulunduğu konumdan dolayı prim yapmak için getirmedik" diye konuşur.[2]

Oğul Erol Derviş Atv'de

Erol Derviş, atv ana haberin konuğu olur... Erol Derviş, Amerika'da iş idaresi ve pazarlama eğitimi alır. "Türkiye'yi bu krizden kurtarırsa bir tek babam kurtarır" diyen Erol Derviş'in uzun yıllar Amerika'da yaşadığı için Türkçe'yi aksanlı olarak konuşabildiği gözlenir.

Yıllarca Amerika'da yaşayan Erol Derviş, yakın arkadaşı DJ Serkan ile birlikte kurdukları grupla çoğunlukla 'underground' tarzı müziği benimserler...

---

2 Derviş'in oğlu hızlı çıktı, Ömer Mazi, Sabah, 6 Mayıs 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Kod Adı 'DJ E'

Erol Derviş, DJ'lik hikayesini şöyle anlatır: "Birkaç aydır Number One FM'de DJ'lik yapıyorum. Ama kimliğimi gizli tutmayı tercih ettiğim için Number One'daki programımda dinleyiciler beni 'DJ E' olarak tanıdılar. Şimdi Laila'da profesyonel olarak çalmaya başlayınca adımı saklamak için ortada herhangi bir gerekçe kalmadı. Çocuk yaştan bu yana arkadaşlarıma özel kasetler yapıyordum. Amerika'da yaşadığım dönemde en yakın arkadaşlarım dünyaca ünlü DJ'lerdi. Amerika'da da birçok kulüpte DJ'lik yaptım."

Aileden Geliyor

Müzik tutkusunun aileden geldiğini söyleyen Erol Derviş, ailesinin müzikle ilgisini ise söyle anlatıyor: "Amerika'da avukatlık yapan ağabeyim ve babam da müzikle yakından ilgileniyor. Onlar da çeşitli yerlerde amatör olarak DJ'lik yaptılar.

Babam Madonna Hayranı

Babam Washington'da yaşadığımız dönemlerde Türkçe şarkılar dinlerdi. Klasik Türk Müziği'ni çok sever. Hayranı olduğu yabancı sanatçı ise Madonna'dır.

Babam yoğun iş programı nedeniyle Laila'nın açılış gecesinde binlerce davetli önünde çalacağım müziği dinleyemeyecek. Ama umuyorum ki, bu yaz bir gece için de olsa beni dinlemeye gelir."

Catherine'le Aramız Hep Çok İyi Oldu

Babamın eşi Catherine'le ise aramız hep çok iyi oldu. Annemle babam ayrılınca, lisenin son yıllarında onunla büyüdüm. Çok iyi biridir... Türkiye'ye yerleştim ve birkaç sene kalmayı, askerliğimi yapmayı düşünüyorum. Babam geldiği günlerde her televizyonu açtığımda

Levent Şahverdi Arşivi

onu görüyordum ve çok şaşırıyordum. Babamla çok gurur duyuyorum. O çok çalışkan ve başarılı biri. Türkiye'yi de içinde bulunduğu ekonomik krizden çıkarırsa bir tek benim babam çıkarabilir..."[3]

Erol Derviş, Laila'da

İstanbul'un gözde yazlık eğlence mekanı Laila, 2001 yılı yaz sezonunu Kemal Derviş'in oğlu Erol Derviş'in 'DJ'liği ile açar. Kemal Derviş'in ilk eşi ve Erol Derviş'in annesi Neslihan Taki de ilk geceye katılanlar arasındadır. Neslihan Taki, oğlunun yaptığı müziği överek, "Onlar genç insanlar, zamanın müziklerini çok iyi biliyorlar, gerçi benim için biraz fazla hızlı ve gürültülüydü ama yine de onu dinlemek çok keyifliydi" der.[4]

3 Babam Madonna'ya hayrandır, Sabah, 30 Mayıs 2001.

4 DJ Derviş'li açılış, Kemal Atılgan, Hürriyet, 31 Mayıs 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Bu Ulus Bir Gün Ayağa Kalkacak!

"Bir düşüm var: Bu ulus bir gün ayağa kalkacak ve inancın gerçek anlamını anlayacak."

Erol Derviş, Martin Luther King'in 1960'larda ABD'yi ayağa kaldıran ünlü sloganı, 'I Have a Dream'den bestelenen caz klasiğini, Laila'nın açılışında, babasına armağan eder.[5]

Evet, "Bu ulus bir gün ayağa kalkacak" ama ayağa kalkınca yapacağı ilk iş, mutlu azınlığın nüfuz alanlarını tasfiye etmek olacak.

Ve 'DJ Erol' Dayak Yer

Erol Derviş'in DJ'lik yaptığı önemli organizasyonlardan biri de Antalya Sobe Beach'te gerçekleşir. DJ kabinine geçen Derviş'in seçtiği parçaları beğenmeyen müşteriler tepki gösterir. Bar sahibinin uyardığı Derviş, "Kimse bana karışamaz, istediğimi çalarım" cevabını verir. Erol Derviş, bu cevabın ardından yaşananları şöyle yorumlar, "Ayı gibi iki adam beni kabinden kovdu ve biri 'Erol'a saldırın' diyerek yeşil ışık yaktı. Mekân sahibi de aralarındaydı. Yanımdaki polis arkadaşımla bana 40 kişi birden girdi. Çok fena dövdüler, zor kaçabildik. Babamı da aramadım."[6]

Erol Derviş'in yaşadığı şey, bir Türkiye gerçeğidir. Kemal Derviş'in yıldızının parladığı zaman, herkes oğlunun peşindedir. Yıldız sönmeye başlayınca adamın oğlunu böyle yok yere döverler... Dünya bu! Babası da Türkiye gerçeği ile bir uçak kaçırma sırasında tanımıştı... Kemal Derviş, İstanbul-Ankara uçağına hep geç kalırdı. Tabii Bülent Eczacıbaşı, Asaf Savaş Akat ve Hurşit Güneş'le çok yoğun bazen gizli görüşmeleri olurdu hazretin... Ekonomiden sorumlu devlet bakanlığı görevindeyken uçak, Kemal Derviş'i hep beklerdi... Görevden ayrıldığının ertesi günü, Derviş yine uçağın kalkma vaktine gecikir. Heyhat bu sefer uçak

5 DJ Derviş, Derya Sazak, Milliyet, 2 Haziran 2001.

6 DJ Derviş'i dövdüler, Bayram Kaygusuz, Milliyet, 6 Temmuz 2005.

Levent Şahverdi Arşivi

beklememiştir onu. . İşte bu da bir tür Türkiye gerçeğidir... Adamı bazen döverler bazen beklemezler, kalkar giderler...

Erol Derviş, Yasemin Kozanoğlu İle Nişanlanır

Gel zaman git zaman Erol Derviş, sosyetenin meşhurlarından Yasemin Kozanoğlu'yla nişanlanır. Nişan tarihleri, 13 Nisan 2002'dir.[7]

Vay Panda Vay

Gazeteci Yazgülü Aldoğan, oğlu ile Büyükada'ya gitmek için vapura biner. Vapurda bir çift dikkatlerini çeker. Aldoğan, dikkatli bakınca fark eder, kız, Yasemin Kozanoğlu, yanındaki delikanlı da Erol Derviş...

O gün Erol Derviş, nişanlısı Yasemin Kozanoğlu'nu Büyükada'daki köşklerinde oturan babaannesiyle tanıştırmaya götürüyormuş. Yolculuk boyunca Yasemin Kozanoğlu, Erol Derviş'e 'Panda',

7 http://www.gunes.com/2002/12/03/magazin/m5.html

Levent Şahverdi Arşivi

Erol Derviş de Kozanoğlu'na 'Honey' (balım) diyormuş.[8] Tabii bunun abes kısmı, muhabbetin özel olmaktan çıkarılıp, elalemin huzuruna taşırılmasıdır.

Yasemin Kozanoğlu, Erol Derviş'le Nişanı Atar

Erol Derviş ile Yasemin Kozanoğlu muhabbetleri gazetelerde seyrederken, ismi manşetlerden inmeyen manken Yasemin Kozanoğlu, Erol Derviş'le nişanı atar. Ardından da eski birlikteliklerinden Derya Danacı'yla beraber Bodrum'a gider.

Erol Derviş Ve 11 Eylül

Erol Derviş, Yasemin Kozanoğlu'yla ayrılmalarını 11 Eylül terörüne benzeterek, "Nasıl uçaklar Amerika'da binalara çarptı, hiç kimse onu beklemiyordu, ben de hiçbir şekilde bunu beklemiyordum" diye konuşur.

Derviş konuşmasına şöyle devam eder: "Onun tedavi görmesi lazım, normal davranmıyor, annesi üzülüyor, anneannesi üzülüyor, babaannesi üzülüyor, herkesi üzüyor, normal davranışlar değil. Normalde böyle davranılmaz. Bence en iyi çözüm, terapi görmesi lazım. Çünkü beyni düzgün düşünmüyor. Çok ufak, ara sıra böyle şeyler görmüştüm, kızdığı falan filan ama ben görmemezlikten geldim. Son haftada değişti, bu adamla tanıştıktan itibaren, adam herhalde beynini bir şekilde değiştirdi, kendisi herhalde reklam yapmak istiyor. Biliyorum ki o sebepten dolayı ayrıldık, kavga falan yoktu aramızda, sebep oydu. Bu durumda insanların beni görmesini istemiyorum. Bu rezil olaylarla beni aynı şeyde düşünmesinler."[9]

---

8 Yasemin Kozanoğlu görücüye çıktı, Şenay Düdek, Posta, 25 Mart 2002.

9 Kimse sevgimi hak etmiyor, Sema Denker - Kubilay Keskin, Hürriyet, 4 Mayıs 2002.

Levent Şahverdi Arşivi

A.a.b.İkinci Oğul Erdal Derviş

1971 yılında ABD'de yaşayan Kemal Derviş ve Neslihan Derviş çiftinin evliliklerinden Erdal Derviş dünyaya gelir.

İddiaya göre, Derviş'in oğluna Erdal ismini koymasının sebebi, aile dostları İsmet İnönü'nün oğlu Erdal İnönü'ye duyduğu muhabbettir.[10] Kemal Derviş'in büyük oğlu Erdal Derviş, Miami'de avukatlık yapıyor...

10 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

ALTINCI BÖLÜM
YAKIN PLAN KEMAL DERVİŞ

Kemal Derviş, 10 Ocak 1949 tarihinde İstanbul Büyükada'da dünyaya geldi. Babası Rıza Derviş, annesi Gerti Jeadthke Derviş... Çiftin evliliklerinin ikinci yılında Kemal Derviş doğdu. Kemal Derviş'in çocukluk yılları, İstanbul'un zenginlerinin oturduğu Büyükada'da geçti.[1]

Küçük Kemal

Küçük Kemal okul çağına geldiğinde, ilk durağı Büyükada İlkokulu oldu. Büyükada İlkokulu'nda daha sonra 22 yıl evli kalacağı Neslihan Boralı'yla aynı sıralarda oturdu.[2]

Kemal Derviş, küçükken Tenten ve Asteriks hikayelerine düşkündür.[3]

---

1 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001.

2 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

3 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Cicilerini Hep Paylaştı

Kemal Derviş'in çocukluk yıllarını hatırlayan Büyükadalılar, onun daha ilkokuldayken 'sosyal adaletçi, paylaşımcı' eğilimler içinde olduğunu söylerler. O dönemde hiç kimsede olmayan 'kokulu silgiler, janjanlı defterler' gibi kırtasiye malzemeleri yalnız Kemal Derviş'in kalem kutusundan çıkar. Küçük Derviş, İsviçre'deki anneannesinden gelen 'cici'lerini arkadaşlarıyla paylaşır.[4]

Kemal Derviş, küçükken "Ne olmak istersin?" sorusunu da, "gazeteci" olarak cevaplar.[5] Şüphesiz bu istekte babasının iki kere gazete patronluğuna teşebbüs etmesinin önemli bir payı vardır.

Hep Sakindir

Kuzeni Demir Bükey, Kemal Derviş'in çocukluğunda sakin, ağırbaşlı olduğunu belirtir, "Bizden küçük olmasına rağmen hiç sinirlenmezdi. Bağırıp çağırıp sinirlendiğini, kavga ettiğini hiç hatırlamıyorum."[6]

Kemal Çok Rahat Bir Adamdır

Kemal Derviş'in bu rahat ve sakin yapısı sonraki yıllarda da görülür. Hatta bu rahatlık Türkiye standartlarına göre biraz fazla bulunur. Onun ekonomiden sorumlu devlet bakanlığı görevinde bulunduğu dönemde bazen şortla sokaklarda gezmesi eleştirilir. Eski eşi Neslihan Taki, Derviş'in şort giymesinin eleştirilmesine kızar ve "Kemal çok rahat bir adamdır. Onu şort giyiyor diye eleştiriyorlar" der.[7]

---

4 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

5 Hep gazeteci olmak isterdim, haberturk.com, 23 Mayıs 2001.

6 Kemal Çok İnatçıdır, Önay Yılmaz, Milliyet, 7 Haziran 2001.

7 Parti Kurarsa oyum Derviş'e, Taylan Kılınç, Sabah, 3 Mayıs 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Zeki, Çevik ve Çalışkan

Derviş Ailesi'nin favori sporu tenistir. Hatta tenisi Türkiye'ye getiren ailelerden biridirler. Kemal Derviş de bu yüzden olacak, iyi bir tenisçidir. Eski eşi Neslihan Taki, "Onun ikinci hayatı tenis oynamak. O çok rahat bir adamdır. Yüzmeyi ve tenis oynamayı çok sever" der.[8] Kemal Derviş'in ilgisini çeken bir başka spor da su kayağıdır. Gençlik yıllarında, su kayağında hız rekorları kırmıştır.

Yabancı Dilleri

Kemal Derviş, İngilizce, Fransızca ve Almanca bilir. 'Ana' dili Almanca olan Derviş, Fransızca'yı Paris'te, İngilizce'yi ise Londra'da öğrenir.[9]

Sınıf Birincisi Oldu

Babası Rıza Derviş, Kemal Derviş'in, dünya seçkinleri arasında yer almasını sağlayacak bir eğitim görmesini ister. Dolayısıyla ilkokuldan sonra Küçük Kemal, İsviçre'de dünyaca ünlü bir eğitim kurumuna, Le Rosey'e gönderilir. Orta öğrenim durakları arasında sırasıyla Paris'teki 'Ecole Enternationale' ve 'Cenevre Florimont' lisesi de yer alır.

Cenevre'deki okulda aynı sıraları paylaştığı arkadaşı Firuğ Türk, "Çok çok başarılı bir öğrenciydi, sürekli sınıf birincisi olurdu, o zamanlar daha sol eğilimliydi" der.[10]

Kemal Derviş lise öğreniminin ardından İngiltere'de Londra İktisat Fakültesi'ni bitirir.

---

8 Parti Kurarsa oyum Derviş'e, Taylan Kılınç, Sabah, 3 Mayıs 2001.

9 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001.

10 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Derviş, Londra Türk Öğrenci Federasyonu Başkanı

1968 yılında bütün dünyada gençlik olayları gündemdedir. Kemal Derviş, 18 yaşında Londra Türk Öğrenci Federasyonu başkanıdır.

Öğrenci Derviş'ten Eski Başbakan Papandreu'ya Zor Soru

Yunanistan'da yapılan askeri darbe sonrasında ülkesinden kaçmak zorunda kalmış bir lider olan Andreas Papandreu, Londra İktisat Fakültesi'nde bir konuşma yapmaktadır. Papandreu, ülkesinde darbeden sonra yaşananları anlatmaktadır. Derviş, konuşmasının bitiminde Papandreu'ya can alıcı bir soru sorar.

- Nisan darbesinden Amerika ne ölçüde sorumludur?

Papandreu'nun Amerika'nın darbeye katkısı konusunda elbette bir fikri vardır. Ancak Papandreu, onun sorusunu cevaplandırırken diplomatik bir üslup kullanır:

- Amerika'da bazı çevrelerin ve Merkezi Haberalma Örgütü'nün (CIA) körükleyici tutumu olmasaydı darbe gerçekleşmezdi. Ancak bazı başka çevrelerle ve bu arada dışişleriyle ilişkilerimiz iyi sayılabilirdi. Amerika'yı homojen bir güç olarak göremiyorum. Bazen bir kolu öbür kolunun yaptığının tersini yapıyor.[11]

Abd'de Parlak Yıllar

Londra İktisat Fakültesi'nde okuyan ve Amerika'nın yolunu tutan Derviş, Princeton'da doktora yapar. Amerika'dayken 1972'de, Yale Üniversitesi'nde konferans vermeye gelen ve o sıralar Bülent Ecevit'in danışmanı olan Prof. Dr. Besim Üstünel ile tanışır. Üstünel, tanıştığı genç adamın yüksek donanımından etkilenir.[12]

11 Öğrenci Derviş Papandreu'ya ne sordu, Faruk Bildirici, Hürriyet, 23 Haziran 2001.

12 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Cinnah Caddesindeki Ev

Kemal Derviş, doktorasını bitirdikten sonra Eylül 1973'te Türkiye'ye döner. Derviş, Besim Üstünel'in tavsiyesiyle önce Hacettepe Üniversitesi'nde, sonra da ODTÜ İktisat Bölümü'nde hocalığa başlar.

Babası Rıza Derviş, oğlunun oturması için Ankara'da bir daire satın alır. Daire, Cinnah Caddesi 67 numarada bulunan bir apartmanın ikinci katındadır. Kemal Derviş, eşi Neslihan ve iki çocuğuyla bu eve yerleşir.

Ecevit'in Genç Danışmanı

Bir ara Türkiye'ye izinli olarak gelen Besim Üstünel, kendi evinde Derviş'i, Bülent Ecevit ve Deniz Baykal ile tanıştırır. O sırada Ecevit başbakan, Baykal da maliye bakanıdır.

Derviş, Bülent Ecevit'in ilgisini çeker. Ecevit, Üstünel'i dinleyip biraz sohbet ettikten sonra partide danışmanlığını üstlenmesini ister.

Derviş, bir süre sonra da yine Besim Üstünel'in devreye girmesiyle, Başbakan Bülent Ecevit'in ekonomi ve uluslararası ilişkiler danışmanı olur.[13] 24 yaşında, üç dil bilen bir ekonomist olarak göreve başlar.

Kemal Derviş, akademik çalışmaları sürerken, Üstünel sayesinde siyaset dünyasına da girmiş olur.

Derviş böylece Ecevit'in yakınında olur; 'Özgür İnsan' dergisinde yazılar yazmaya başlar.[14] Ecevit'in bir fikir dergisi olarak özellikle kurduğu ve önem verdiği 'Özgür İnsan'ın yazı kurulunda da Kemal Derviş ismine rastlarız.

---

13 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

14 Almanca ve İngilizcesi'yle Helmut Schmidt'i şaşırttı, Faruk Bildirici, Hürriyet, 24 Haziran 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Bülent Ecevit'e 1973-76 arası danışmanlık yapan Kemal Derviş için siyasi çevreler, "parlak bir zeka ve idealist bir genç" yorumunu yaparlar. Ancak Derviş, o zaman için solda alışılmadık liberal ve demokrat bir eğilimi savunur. Bu yaklaşımı yüzünden Ecevit'in çevresiyle anlaşamaz.

1970'lerde ortaya çıkan petrol krizinin etkilerinin azaltılması amacıyla Almanya, Japonya ve Türkiye'nin katıldığı üçlü işbirliği projesinde görev alır. Kemal Derviş, çağdaş sosyal demokrasiyi pazar ekonomisine oturtma girişimleriyle öne çıkar. Ancak, Ecevit'in o zaman kendisine yaptığı politikaya girme teklifine sıcak bakmaz.

Siyaset Öncesi Siyaset Dönemi

Eski CHP'lilerden Orhan Birgit, Kemal Derviş'in siyasetle ilk tanışmasını şöyle anlatır, "Babası Rıza Bey, İnönü ve Kemal Satır ile tanışırdı. CHP tandanslı bir aileydi. Rıza Bey, Kemal Derviş için 'Bu çocuğu siyasete sokmak istiyorum. Elinden tutun' demişti. Sırf Türkiye'yi tanıması için amcasının oğlu Kerim Bükey ile Karadeniz gezisine gönderdiğini biliyorum."[15]

Baykal: Bizim Çevrelerden Bir Arkadaş

Kemal Derviş, 1975'ten sonra ABD'ye yerleşmeden önce solcu kişiliği ile bilinen birisidir. Deniz Baykal'ın deyişiyle, "Bizim çevrelerden bir arkadaştır."[16]

Derviş, Aralık 1975 tarihinde 'Özgür İnsan' Dergisi'nde yayınlandığı **"Ara rejimi sorunlarından iktidar sorunlarına"** başlıklı yazısında, Papandreu'nun uluslararası güçlerle ilgili sözlerinden hareket-

15 1978'deki raporuyla solu kızdırdı, Faruk Bildirici, Hürriyet, 25 Haziran 2001.

16 Alman annenin idealist oğlu, Hürriyet, 3 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

le, sol güçlerin demokratik ortamda iktidara gelip gelemeyeceğini tartışır: "Dış müdahalenin kesin niteliği ne olursa olsun, bir teoriye göre, dış güçler o kadar güçlüdür ki, barış ve özgürlük içinde az gelişmiş bir ülkede sol bir iktidarı yaşatmanın olanağı yoktur. Şili örneği bunun son kanıtı olarak benimsenmektedir... Fakat bu, teorinin geçerliliğini de kanıtlamaz. Her şeyi her zaman dış müdahaleye bağlamak, hem dış güçlerin gücünü abartmaktadır, hem de sağlam ulusal bir hareketin gücünü ve olanaklarını küçümsemektedir."

Derviş, "halkçı solcu iktidarların yıkılmasındaki ana etkenin ekonomik bunalım" olduğunu savunur, "Ekonomik üst yapıya genel bir **güvensizlik ve tedirginlik** egemen olur. Yatırımlar yavaşlar, yeni girişimler ertelenir, sermaye kaçmaya başlar. İlk aylarda bunalım kendini belli etmeyebilir. **Stoklar erir, kapasite zorlanır.** Ancak çok zaman geçmeden talepler karşılanamaz olur."

Kemal Derviş'in bu öngörüsü, Ecevit iktidarının 1973'teki değil ama 1979'daki yıkılış sebebidir.

Ecevit'e Övgüler Ve Uyarılar

1974-1976 yıllarında 'Özgür İnsan' Dergisi'ne yazdığı yazıların çoğunda Ecevit övgüleri göze çarpan Kemal Derviş, bir yandan da dünyadaki siyasal sistem tartışmalarını yakından izler.

Çek iktisatçı ve devlet adamı Ota Şik'in, **"Üçüncü yol için öneriler"** adlı kitabının "toplumcu kesimde dikkatle okunması"nı öneren Derviş'in, "merkezi planlamayı bütün sorunları kendiliğinden halledecek sihirli bir değnek olarak gören anlayışın etkisini yitirmesi gerektiğini" Nisan 1975'te vurgulaması dikkate değer.

Ecevit'le Yollar Ayrılır

Derviş, "CHP'nin Batı Avrupa anlamında sosyal demokrat bir

Levent Şahverdi Arşivi

parti olmasını" ister. Büyük umutlar beslediği Ecevit, iktidar yıllarında beklentilerini boşa çıkarır, Türkiye, tarihinin en büyük ekonomik krizlerinden birine sürüklenir.[17]

1976 Sonuna Kadar ODTÜ'de

Kemal Derviş, 1976 sonuna kadar ODTÜ'de akademik çalışmalarını ve Ecevit'e danışmanlık görevini sürdürür.[18]

Ve Dünya Bankası Dönemi Başlıyor

Derviş, Türkiye'de siyasi gerilimin ve şiddetin tırmanması üzerine aşırı bir karamsarlığa kapılarak ülkeyi terk eder.[19]

1979 yılında Dünya Bankası Araştırma Bölümü'nde işe başlar.[20]

Dünya Bankası'nda Derviş, Ecevit'i Karşısında Bulur

Bülent Ecevit, Haziran 1978'de başbakan olarak Vaşhington'a gittiğinde, Kemal Derviş'i karşısında bulur. Dünya Bankası'nda çalışmaya başlayan Derviş, Türkiye'ye, CHP'deki dostlarına ilgisini yitirmemiştir. Ecevit'in bir hafta süren gezisi boyunca dostlarının yanından ayrılmaz.

Bu mutluluk tablosundan iki ay sonra Derviş Dünya Bankası için Türkiye hakkında bir rapor hazırlar. Derviş'in hazırladığı rapor, gazetelere yansır:

---

17 Öğrenci Derviş Papandreu'ya ne sordu, Faruk Bildirici, Hürriyet, 23 Haziran 2001.

18 Almanca ve İngilizcesi'yle Helmut Schmidt'i şaşırttı, Faruk Bildirici, Hürriyet, 24 Haziran 2001.

19 aynı haber

20 Tenisi babasından öğrendi, Sabah, 15 Temmuz 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Dünya Bankası uzmanları Kemal Derviş ve Sherman Robinson tarafından hazırlanan raporda, Türkiye'nin tarihinin en ağır bunalımını yaşadığı ifade edildikten sonra, 'ağır sanayide gelişme beklemek gerçekçi değildir. Kaynaklar, ihracata yönelik hafif sanayi dallarına kaydırılmalıdır. Tek bir devalüasyon yapmak çare değildir. İhracatı gerçekleştirebilmek ve gerçek kuru sağlayabilmek gerekmektedir' denilmiştir.

22 Ağustos 1978 tarihli Cumhuriyet'te Yalçın Doğan imzasıyla yayınlanan bu haberin ardından, büyük bir gürültü kopar. Aynı hafta, The Economist Dergisi de raporun Türkiye'ye yaklaşımını bir cümleyle özetler:

"Türkiye bölgesinin manavı, kasabı, sütçüsü olursa çok daha iyi olacaktır."

Bu cümle, IMF'li günler yaşayan, yaşanan krizin aşılması için oradan gelecek 45 milyon doları bekleyen Türkiye'deki tartışmaların, **"Bölgenin manavı kasabı olur muyuz, olmaz mıyız?"** biçimini almasına neden olur.

Derviş'e itirazların ağırlığı, soldan gelir.

İlhan Selçuk'un Zehir Zemberek Yazısı

İlhan Selçuk'un, 24 Ağustos 1978'deki yazısı da Derviş'e duyulan tepkinin boyutlarını göstermesi açısından önemlidir. **İlhan Selçuk, Kemal Derviş'i 'tam bir ABD yetiştirmesi' olarak nitelendirir**, "Türkiye'nin Ankara'sına ODTÜ'yü kurarsın, orada öğretim üyesi yetiştirir, **Princeton Üniversitesi**'ne alırsın, doçentlik tezini Türkiye'de sürekli devalüasyon üstüne oluşturduktan sonra **Dünya Bankası'na uzman atarsın**. Raporunu benimseyen IMF, gırtlağına dek borca batmış Türkiye'nin karşısına dikilip der ki:

- Sana açtığım kredinin ikinci dilimini vereceğim ama sürekli devalüasyonu benimseyeceksin."

Levent Şahverdi Arşivi

Ecevit'in Danışmanı Tükel, İlhan Selçuk'u Arıyor

Yazının yayınlandığı gün, İlhan Selçuk'u, Başbakan Ecevit'in danışmanı ve yakın çalışma arkadaşı Turhan Tükel arar, "Arkadaş, seni yanıltmışlar. Bir defa, babası İnönü'nün yakın arkadaşı. Kemal, emperyalizmin adamı değil. Türk parasının değerini haddinden fazla yüksek tutuyorsunuz, indirin diyor. Bu namuslu bir Türk iktisatçısının hesabıdır."

İlhan Selçuk'un, Tükel ile yaptığı bu telefon konuşmasının ardından Derviş'i eleştiren başka yazı yazmaması dikkat çekicidir.[21]

YDH Dönemi

Kemal Derviş, 1994 yılında Cem Boyner başkanlığında kurulan Yeni Demokrasi Hareketi'nin (YDH) kurucusudur. 1995 yılında yapılan genel seçimlerde binde 8 oy aldıktan sonra kendini fesheden YDH'da Eski TKP'li Zülfü Dicleli, Prof. Asaf Savaş Akat, Memduh Hacıoğlu, Cengiz Çandar ve Mehmet Altan gibi isimlerle birlikte görev almıştır.[22]

Dedelerinin Ülkesine Raportör

Yukarıda söylediğimiz gibi 1978'de Ecevit hükümeti döneminde IMF ile yapılan stand-by görüşmelerinde, **Dünya Bankası adına Türkiye raporunu Kemal Derviş hazırlar.** Derviş ardından Arnavutluk ve Bosna başta olmak üzere Balkan ülkeleri ekonomileri üzerinde çalışır. Bu ülkelerin, kollektivist ekonomiden pazar ekonomisine geçiş dönemlerinde Dünya Bankası adına görev alır. Arkasından Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin ekonomileri üzerinde çalışmalarını sürdürür.[23]

---

21 1978'deki raporuyla solu kızdırdı, Faruk Bildirici, Hürriyet. 25 Haziran 2001.

22 Kurtarıcı Derviş YDH'lı çıktı. Cüneyt Uzunoğulları. Hürriyet. 29 Şubat 2001.

23 Alman annenin idealist oğlu, Hürriyet, 3 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Başkan Yardımcılığına Getirilir

1978 yılında Dünya Bankası'na giren Derviş, daha sonra hızla yükselir ve Başkan Yardımcılığı'na getirilir. Kemal Derviş, Dünya Bankası'nda çalışırken sorumluluk alanı değiştirilir. Önce Kuzey Afrika ve Ortadoğu'dan sorumlu olan Kemal Derviş, Mayıs 2000'den itibaren 'Yoksulluğu Azaltma ve Ekonomik Yönetim Birimi Başkanı' olarak görev yapmaya başlar.

Giderek buradaki çevresi ve etkisi artar. Zamanla Dünya Bankası'nda arkadaşları ona "Big Chief" (Büyük Şef) derler.[24]

Hem İktidarda Hem Muhalif

Kemal Derviş hükümette devlet bakanlığı görevini yürütürken, bir yandan da siyasi arayışlara girmiştir. Dahası Başbakan Bülent Ecevit'in hastalığı öne sürülerek yapılan çekil kampanyasına o da katılmıştır. Derviş'e kamuoyunda oluşturulan dokunulmazlık zırhını, "**Derviş gitmelidir**" diyerek MHP lideri Devlet Bahçeli parçalamıştır. O günlerde Derviş'in istifaya mecbur kalmasına rağmen, cumhurbaşkanının istifayı erteletmek için araya girmesi de ayrı bir komedidir.

Bir Bölen Derviş

DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit seçim çalışmaları için gittiği Zonguldak'ta Kemal Derviş için şöyle der: "**Biz onu ekonomist zannediyorduk; ama o bayağı iyi siyasetçiymiş. Önce DSP'yi böldü, sonra gitti YTP'yi parçaladı.**"[25] Gerçekten de ABD'nin Körfez Savaşı'nda CNN'den naklen savaş izlettiği gibi, o günlerde DSP'nin parçalanması da CNN Türk ekranlarından manipülatif bir faaliyet olarak sürdürülmüştür. "Filanca milletvekili istifa etti, fa-

24 Ada'dan Amerika'ya Kemal Derviş, Sabah, 14 Haziran 2001.

25 Derviş: Siyasete kısa vadeli girdim, Nuriye Akman, Zaman, 22 Eylül 2002.

Levent Şahverdi Arşivi

lancanın istifa edeceği söyleniyor. İstifacıların sayısı 20-25. Yok mu arttıran vs."

Amaçlanan MHP'siz ve Ecevit'siz bir iktidardır. Böyle bir iktidarın, 'Yeni Körfez Savaşı'nda ABD'nin çıkarlarına çanak tutması hesaplanmıştır. MHP lideri Devlet Bahçeli'nin "**Haydi 3 Kasım'da seçime!**" çıkışıyla bu oyun bozulmuştur. Ancak Bahçeli'nin bu çıkış gerekçelerinin MHP tarafından kitlelere başarı ile anlatılabildiğini söyleyemeyeceğiz.

İsmail Cem'in YTP'si Eşekten Düşen Karpuz!

MHP'siz ve Ecevit'siz bir iktidar arayışı, Bülent Ecevit'in hastalığı bahanesiyle hareketlendirilmiştir. DSP'nin parçalanması için düğmeye basılmıştır. Hüsamettin Özkan bu işin taşeronudur. Sonradan Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı olan İsmail Cem bile olayların ardından sürüklenmektedir. Parçalanma tamamlanmıştır. Kemal Derviş'le görüşülür. Derviş kameraların karşısına geçip, İsmail Cem ve Hüsamettin Özkan'la birlik mesajı verir.

YTP'ye "Evet, Size Katılırım"

Kemal Derviş, DSP'yi bölüp YTP'yi yarı yolda bıraktıktan sonra CHP'ye katılır. Yaptığının 'siyasi etik' açısından doğru olup olmadığı sorulunca günah çıkarır: "**O gün** '*Bir düşüneyim*' **deseydim, belki çabam daha başarılı olurdu. Solu bir araya getirmede bu sıkıntı olmazdı, en azından kamuoyunda soru işareti doğmazdı. Bir an önce siyasi belirsizlik ortadan kalksın havası içinde Sayın Özkan'a** '*Evet, size katılırım*' **dememiş olsaydım, daha iyi bir süreç içerisinde bunu götürürdük. Bir hata oldu.**" Hayatta bazı şeyler, pardon deyince affedilmez. Katılıp katılmamakta serbest olduğun bir oluşuma önce **"Evet, size katılırım"**

Levent Şahverdi Arşivi

deyip, sonra da "**Bir hata oldu**" demek tutarsızlıktan başka bir şey değildir.

Derviş, CHP'yi Birleştirdi Mi Böldü Mü?

'**Solu CHP'de birleştirme**' iddiasıyla Baykal'la görüşmeler yapan Derviş, daha CHP'li olmadan CHP'de yıllarca politika yapanları bölmüştür. CHP'de Derviş etrafında dönen '**solda birlik arayışları**'nı onur kırıcı bulduğunu belirtenler de var, onu CHP ve Türkiye için yararlı gördüğünü söyleyenler de. İstanbul Eski Belediye Başkanı Nurettin Sözen ise "Onu, Türkiye'nin bu süreci atlatmasında, uluslararası bağlantıları ile etkili ve faydalı olacak bir siyasetçi olarak görüyorum" diyenlerden. Ancak Kemal derviş görevde bulunduğu zaman içinde onun politikasını eleştiren CHP, şimdi onu hiçbir şey yokmuş gibi bağrına basmıştır. Üstelik CHP'nin resmi internet sitesinde Derviş eleştirisinden geçilmiyor.[26]

Derviş CHP'de

Kemal Derviş'in tepeden inme milletvekili olmasına Yalçın Küçük şu yorumu getirir; "Derviş, Vaşhington'a ve Sabetayizme dayanmasa, Dünya Yahudi Partisi'nin desteği olmasa parlamentoya nasıl girebilir, hiç seçime girdi mi? Chp'de Kemal Dervish ve akp'de Egemen Bagısh, aynı yolun yolcusudurlar ve Volfowitz'e dostturlar."[27]

Kemal Derviş'in CHP'ye girmesi, bu partinin seçim öncesi yükselişini durdurmuştur. CHP, 3 Kasım seçimlerinde ikinci parti oldu ama bundan ötesi ne CHP için ne de Derviş için yok.

CHP'nin iktidar olması zaten mümkün değil.

---

26 CHP'de Derviş'e veryansın, Ortadoğu, 20 Eylül 2002.

27 Tekeliyet, Yalçın Küçük, s. 262.

Levent Şahverdi Arşivi

Kemal Derviş, seçimden sonra yapabileceği tek şeyi yaptı, CHP içi bir polemikler çıkararak var olmaya çalıştı.

Kemal Derviş'in Sağ İlişkileri

Kemal Derviş-Turgut Özal Görüşmesi

1980'lerde Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde Türkiye'nin IMF ile yaptığı görüşmelere Dünya Bankası adına katılan Kemal Derviş, ekonomi yönetimine ağır eleştiriler yöneltir. Bu dönemde Özal'ın dikkatini çeker.

Kemal Derviş o dönemde Türkiye'de siyaset yapmaya çok da isteklidir. Peki Özal onu neden Türkiye'ye getirmedi?

Ertuğrul Özkök'ün bu konudaki yorumu şöyle: "Kemal Derviş'in kolayca itaat altına girmeyi kabullenmeyen, kendine ait fikirleri çok gelişmiş, dik kafalı bir kişiliği var. Özal bunu fark ettiği için ona önermemiş olabilir."[28]

Teklifin Derviş'ten geldiği yolunda iddialar da vardır. İddiaya göre Özal, Dünya Bankası'nda kalmasının ülke için daha iyi olacağını söyler. Dahası **24 Ocak Kararları'nın gerçek mimarının Kemal Derviş** olduğu da iddia edilir.[29]

Merkez'deki Müphem Boşluk Ya Da Derviş'in Gizli Kalmış Görüşmesi

Türkiye'de Merkez'de, Merkez Sağ'da ve Merkez Sol'da bir boşluk olduğu sürekli olarak telaffuz edilir. Bu boşluğu doldurmak için Cem Boyner liderliğinde Yeni Demokrasi Hareketi (YDH) ve Aydın

28 Sadece "Bravo Kapitano" yetmez, Ertuğrul Özkök, Hürriyet, 26 Haziran 2001.

29 24 Ocak'ın da mimarıydı Akşam, 25 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Menderes liderliğinde Büyük Değişim Partisi (BDP) adlı iki parti kurulur. Ancak bu partiler hiçbir varlık gösteremeden siyasi parti mezarlığındaki yerini alır. Bu partilerin liderlerinden Cem Boyner politikadan çekilir. Aydın Menderes ise "pazara kadar değil, mezara kadar" beraber olacağını söyleyerek Refah Partisi'ne girer. Ancak 28 Şubat 1997 sürecinin ardından RP'den ayrılır ve kısa bir aradan sonra "baba ocağı" DYP'ye katılır. Menderes, bilahare DYP'den de ayrılır.

Aydın Menderes'in BDP'si Nasıl Bir Parti?

Merkez'deki boşluğu doldurmak için Aydın Menderes'in genel başkanlığında kurulan Büyük Değişim Partisi'nin kurucularından Avukat Mustafa Everdi partiyi şöyle tanımlıyor: **"... bu arayış ANAP'ın 'iş bitiriciliğini', DYP'nin 'yurttan seslerini', RP'nin 'maneviyatçılığını' ve MHP'nin 'milliyetçiliğini' aynı çatı altında toplama megalo ideası'dır."** Demokrat Kürtçülerden Altan Tan ve stratejist Profesör Mahir Kaynak da partide yer alır.[30]

Kemal Derviş-Aydın Menderes Görüşmesi

30 Sen de mi Sezar, Mustafa Everdi, 21. Yüzyıl Yayınları, Ankara, 2001, s. 133.

Levent Şahverdi Arşivi

Kuruluş aşamasından itibaren bu merkez partinin etrafında değişik isimler dolaşmaktadır. **Bu dönemde Aydın Menderes'le diyalog kuran isimlerden biri de Kemal Derviş'tir**. Derviş'in yanında kuzeni Nilüfer Göle'nin kocası Profesör Asaf Savaş Akat vardır. Görüşmede neler konuşulmuştur? Bunu bilemiyoruz. Ancak görüşmenin varlığı bile tarihe sunulmuş bir belge niteliğindedir.

Erdal İnönü-Kemal Derviş Diyaloğu

SHP Eski Genel Başkanı Erdal İnönü etrafında sürekli olarak bir siyasi hareketlilik var. Eşi Sevinç İnönü'nün baskısıyla aktif siyasetin dışında kalan Erdal İnönü'nün ille de yeni bir partinin başına geçmek gibi bir niyeti yok. Buna karşılık siyaset sahnesinde yenilenmenin önünü açabilecek sosyal demokrat bir projeyi gerçekleştirmek istiyor.

Erdal İnönü eski CHP Genel Sekreter Yardımcısı Yiğit Gülöksüz'e bazı hazırlıklar yaptırıyor. Gülöksüz bir yandan Prof. İlhan Tekeli'yle yeni bir sosyal demokrat parti programı, öbür yanda eski CHP Genel Sekreteri Tarhan Erdem'le yeni bir parti yapısı üzerinde çalışıyor. Bu konuda Erdem-Gülöksüz ikilisinin zaten Altan Öymen'in CHP genel başkanlığı sırasında yaptıkları bir buçuk yıllık bir çalışma söz konusu...

Bir başka deyişle: Yeni program, yeni vitrin, yeni kadro ve yeni yaklaşımlara dayalı bir yenilenme... **Bir süre önce Erdal İnönü'yle Kemal Derviş arasında bir telefon görüşmesi de yapılmış...** Öte yandan Kemal Derviş'in babası Rıza Derviş'in çok açık etmediği bir Halk Partiliği ve İsmet İnönü'ye yakınlığı var. Yani CHP'li Kemal Derviş aynı zamanda Erdal İnönü ile de dirsek temasını sürdürüyor.[31]

31 http://www.chpliler.com/arsiv/0105/haber_2505-1.htm

Levent Şahverdi Arşivi

Kubi Derviş

Kubilay Uygun, önceki dönemde çok sık parti değiştiren bir milletvekili olduğu için eleştirilmişti. Hatta Gözcü, Takvim, Güneş ve Posta gibi gazeteler bir '**kubi**' sıfatı ürettiler. '**Kubi**' dönek gibi, fırıldak gibi anlamlarda kullanılıyor. Ben Kubilay Uygun'un şahsını böyle bir anlamdan tenzih ederim. Uygun'un adı çıkmış, asıl 'kubı' Kemal Derviş çıktı. YTP Genel Başkan Yardımcısı Hüsamettin Özkan'a "**sizinle birlikteyim**" diyor, sonra ANAP'a göz kırpıyor, oradan CHP-SHP-ÖDP-HADEP ittifakını çağrıştırıyor, en sonunda CHP'ye sığınıyor. Erdal İnönü ile temasları sürüyor, geçmişte Büyük Değişim Partisi lideri Aydın Menderes'le görüşmüş, Abdullah Öcalan da onun öncülüğündeki liberal-sol ittifakın MC tehlikesine karşı desteklenmesini istiyor. Ayrıca 1980'lerde Turgut Özal'la işbirliği var.

Yani hem solcu, hem sağ işbirlikçisi, hem sosyal adaletçi, hem kapitalist, hem iktidarda bakan, hem muhalefetin ekonomik kozu. Bütün bu zıtlıklar bir insanda nasıl oluyor da toplanıyor, anlamak mümkün değil...

BM Kalkınma Fonu (UNDP) Başkanı Derviş, "Dünyanın 100 Entelektüeli" Arasında

'Prospects'in yaptığı ankette BM Kalkınma Fonu (UNDP) Başkanı Kemal Derviş ve yazar Orhan Pamuk, 'Dünyanın 100 entelektüeli' arasına girer. Yaklaşık 20 bin kişinin katıldığı ankette aralarında Salman Rüşdi, Noam Chomsky, Umberto Eco, Martin Rees, Paul Ekman gibi isimlerin bulunduğu dünya entelektüelleri sıralamasında Orhan Pamuk, 393 oyla 54'üncü, Kemal Derviş ise 295 oyla 67'nci sırayı elde eder.[32]

32 100 entelektüel arasına 2 Türk, Ayşegül Ekinci, Hürriyet, 19 Ekim 2005.

Levent Şahverdi Arşivi

Yakın Plan Derviş

* Derviş limon, fesleğen ve bergamut temelli sınırlı üretimi olan "Aqua di Selva" adlı parfümü kullanıyor...

* Klasik müzik dinliyor, en çok da Wagner'i seviyor. Ama Amerika'dayken sıla özlemi bastırdığında Ahmet Kaya'yı tercih ettiği de oluyor... Fransız sinemasını izlemekten zevk alıyor. En sevdiği yönetmen Philippe de Broca. Onun yönettiği, Jean-Paul Belmondo'nun başrolde oynadığı "Homme De Rio" (Rio'lu Adam) favori filmi...

* En sevdiği renk kırmızı.

* En sevdiği tatil mekânları Karayip Adaları ve Türkiye'nin güney kıyıları. Roma, Paris ve İstanbul gibi romantik kentlere vurgun...

* Beşiktaş'ı tutuyor. Ailesinin Türkiye'ye tenisi getirdiği biliniyor.

* Kuru köfte ve pilav en sevdiği yemekler. En sevdiği tatlı ise kaymaklı ekmek kadayıfı. Gençliğinde içtiği 'Tekel' biralarının tadını unutamıyor ve en sevdiği içki deyince hâlâ 'Tekel Birası' diyor...

Kemal Derviş'in Eserleri

Kemal Derviş, 1974 yılında Türk ekonomisinin ilk gelir dağılımı araştırmasıyla tanınır. Derviş'in "Dış Ticarette Planlama Modelleri" ve "Kalkınma Politikası için Genel Denge Modelleri" adlı iki kitabı bulunuyor. Derviş'in, ekonomi alanında yazdığı çok sayıda makalesi vardır.

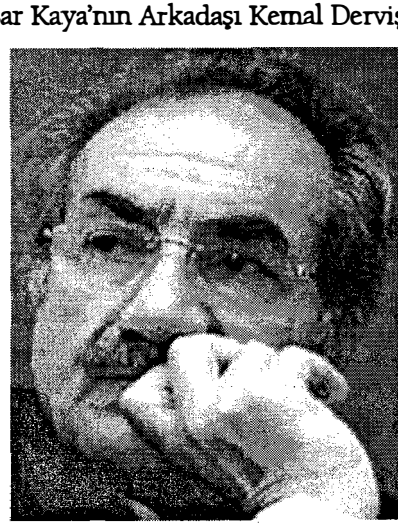
Yakın Çevresi Ve Arkadaşlarının Gözüyle Kemal Derviş

Bu bölümdeki ilişkiler için Yalçın Küçük'ün yorumlarına müracaat etmek zorundayız.

Levent Şahverdi Arşivi

"Hâlâ açıklamaya muhtaç, sadece 'kendi kendilerine' oldukları zaman rahat davranabiliyorlar, bu halleriyle gelişmemiş çocuklara benziyorlar, ama artık çocuk çağlarını çok geride bıraktılar. Belki bunu gizlilik sayıyorlar, fakat çözebiliyoruz ve daha kolaylıkla deşifre oluyorlar. Doğrusu bana biraz bagajına elektronik düğme konmuş kaçak otomobili hatırlatıyorlar; K. Derviş geldiğinde, benim için, elektronik düğme yerleştirilmiş safdil bir robota benziyordu, herkesi ifşa etmiştir. 'Arkadaşım' dedikleri bir yana, tenis oyuncularını bile sadece Sabetayistlerden seçtiğini tespit edebilmek hoş oluyordu; 'arkadaşım' dedikleri akraba ve aynı kavimden çıkıyordu, başkasıyla arkadaş olamamaktadırlar..... Yalçın Küçük, Kemal Dervish'i, Bülent Eczacıbaşı'nın yönlendirdiğini söyler (1) ki, Merkez Bankası Başkanlığı'na tayin öncesi Derviş'in panik atağı ile TÜSİAD'ın ve tabii ki, Eczacıbaşı'nın ve Hurşit Güneş'in yorumları yeteri kadar ipucu vermektedir."[33]

1.PKK'lı Yaşar Kaya'nın Arkadaşı Kemal Derviş

33 Tekeliyet, Yalçın Küçük, s. 237, 356.

Levent Şahverdi Arşivi

"Türkiye bu ekonomik iflas karşısında dostum ve arkadaşım Kemal Derviş'i göreve çağırdı. Ben yetmişli yıllarda İstanbul'da Siemens'te işe girdiğim zaman Kemal Derviş beyin babası rahmetli Rıza Derviş şirketin sahibiydi. Benim çalıştığım yıllarda Kemal Derviş İngiltere'de tahsiline devam ediyordu.

Yaz tatillerinde Kemal Derviş şirkete uğrar hem çay içer hem de ülke sorunlarını konuşurduk. 1974'te Ecevit başbakan iken ona mali danışmanlık da yaptı Kemal Derviş.

Ecevit iktidardan düşünce Kemal Bey Dünya Bankası'ndaki görevinden döndü. Türkiye politikası ile çok yakından alakadardı, saatlerce Türkiye'nin meselelerini konuşurduk. Sonra uzun yıllar birbirimizi görmeden takip ettik. Dünya Bankası batı kapitalizminin finans tepesidir. Oraya gelmek kolay değil, Kemal yaradılışı itibariyle zeki ve disiplinli bir adamdı. Yaşının elliyi yeni geçtiğini sanıyorum. Gelsin bakalım, neler olacak göreceğiz."[34]

2.Tuğrul Erkin (Türk - Rus İş Konseyi Başkanı, YDH Kurucusu)

"Dürüstlüğü ve açıklığının yanısıra çok önemli bir özelliğini belirtmek istiyoru.n. Türkiye'den hiçbir zaman kopmamıştır. YDH toplantılarına katılmak için ABD'den gelme zahmetinden çekinmemiştir."

3.Atilla Sönmez (Dünya Bankası'ndan Emekli Mesai Arkadaşı)

"Onunla aynı kuruluşta çalıştık ama bölümlerimiz ayrı idi. Fakat ikimiz de Türk olduğumuz için birbirimize karşı çok sıcak bir

34 Ne Dilmiş, Yaşar Kaya, Özgür Politika, 2 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

ilişki içinde olduk. Siyasi görüş olarak sola yakın bir isimdi ama zaman içerisinde herkes değiştiği gibi Kemal Derviş de büyük ölçüde değişmiştir. Dürüst, gayretli ve kimseye diyet borcu olmayan bir insandır. Kemal Derviş'in böyle bir operasyon için seçileceği hiç aklıma gelmezdi. Benim için şaşırtıcı oldu ama isim olarak iyi bir isim olduğunu söylemeliyim."

4.Dışişleri Eski Bakanı Turan Güneş'in Oğlu Hurşit Güneş

Kemal Derviş, ekonomiden sorumlu devlet bakanı olduğu dönemde mutat basın toplantılarından birini düzenledikten sonra, Prof. Dr. Hurşit Güneş'in Büyükdere, Sedadkent'teki evine gider. Derviş ve Güneş, ailecek görüşürler. Gaziantep ve Adana gezileri sırasında Catherina Derviş'in tercümanlığını, Prof. Dr. Hurşit Güneş'in eşi Nilgün Güneş yapar.[35]

35 First leydi gibi, Bekir Şahin, Sabah, 28 Mayıs 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

5.Ünlü Bir Yardımcı Oya Ünlü

Kemal Derviş'in asistanlığını yapan Oya Ünlü, Spordan Sorumlu Devlet Bakanı Fikret Ünlü'nün kızı. ABD'de bulunduğu sırada Kemal Derviş'le çalışan Oya Ünlü, Derviş Türkiye'de bakanlık görevine gelince bu göreve devam etti. Ünlü, Derviş'in bütün görüşmelerini ve işlerini organize ediyor.[36]

6-7.Besim Üstünel Ve Şerif Mardin

Kemal Derviş'i, Bülent Ecevit'e yakından tanıştıran da Prof. Besim Üstünel'dir... Üstünel ve Derviş'in dostluğu, daha öncelere uzanır. Derviş'in babasıyla Bülent ve Rahşan Ecevit'in daha önceden tanışık olmalarına rağmen bu ikinci tanışma, bir uzmanla başbakanın tanışmasıdır.

Stockholm Üniversitesi'nde ders veren Üstünel, Yale Üniversitesi'nden davet alıp, konferans için Amerika'ya gelir. Orada dostu, Prof. Dr. Şerif Mardin'le karşılaşır. Mardin, sohbet sırasında Üstünel'i, bir saat kadar uzaklıktaki Princeton'a davet eder, "Bizim üni-

36 Derviş'in güzel gölgesi, Tuncay Dağlı, Milliyet, 26 Mayıs 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

versitede Kemal Derviş adlı bir genç doktora yapıyor. Sizinle de tanışmak istiyor."

Üstünel bu teklifi kabul eder. Üstünel ve eşi, Derviş'in Princeton'daki evine çaya giderler. Birbirlerine hemen ısınırlar.

O gün Prof. Üstünel'i en çok şaşırtan, Derviş'in eşi Neslihan'ın doğum için Türkiye'ye gittiğini öğrenmek olur. "Oysa Türkiye'den imkanı olan birçok kişi, Amerika'ya gelip doğum yapıyordu ki, çocuğu Amerikan vatandaşı olsun!"

Üstünel, Kemal Derviş'teki 'siyasi ihtirası' ve CHP'ye olan ilgiyi görünce hemen bir öneride bulunur, "Ortanın solu hareketine bağlı olduğunu görüyorum. Burada doktoranı bitirince hemen dön, gel. Yakında seçim olacak. Gel beraber çalışalım."

Derviş, Üstünel'in önerisini kabul eder.[37]

8.Prof. Dr. Hasan Salame

Kemal Derviş'in dostlarından bire de Prof. Dr. Hasan Salame... Lübnan doğumlu Salame, uluslararası ilişkiler uzmanı, araştırmacı ve politikacı. 2000-2003 yılları arasında Lübnan'da kültür bakanlığı yapmış. 2003'ten beri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın Irak danışmanı. 1987 yılından beri Fransa'daki Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi'nde (CNRS) araştırma direktörü ve üniversite öğretim üyesi. Kemal Derviş, ekonomiden sorumlu devlet bakanı iken 'iyi dostu' Salame'yi Türkiye'de misafir eder.[38]

9.İlhan Nebioğlu

"Boğaz'daki Aşiret"ten tanıdığımız Rüya Nebioğlu-İlhan Nebi-

37 Almanca ve İngilizcesi'yle Helmut Schmidt'i şaşırttı, Faruk Bildirici, Hürriyet, 24 Haziran 2001.

38 Erbakan'ın nesli ümmet istiyordu... Gila Benmayor, Hürriyet Pazar, 19 Şubat 2006.

Levent Şahverdi Arşivi

oğlu isimlerine Derviş'in dostları arasında da rastlıyoruz. "Rana, Yahudi olduklarını yazdığı ve "Nebioğlu Klanı" adını verdiği bu ilişkiler ağı içinde, Dresdner Kleinvort Bankası'nın Türkiye Masa Şefi İlhan Nebioğlu adını da zikretmektedir. Nebioğlu, Dervish'in Londra'da evinde kaldığı şahıstır... Yalnız bu ilişkinin daha geniş olması mümkündür; Nebioğlu'nun eşi Ruya, daha önce Mustafa Kemal Ağaoğlu ile evliydi; Ağaoğlu'nun bir diğer eşi de Zeynep Göğüş'tür ve Zeynep de, Dervish'in halkla ilişkilerini yapıyordu, milletvekili atanması yapıldı ise de sırası gelmedi. (Zeynep Göğüş, Hasan Celal Güzel'in dayısı Ali İhsan Göğüş'ün kızıdır.)

Sarah Hanım, Nebioğulları için "bu klan Seferad kökenli olup İkinci Bayezıd'ın fermanı üzerine İspanya'dan Anadolu'ya göç eden büyük soylardan birisidir" demektedir."[39]

Nebioğlu, Kemal Derviş'in Büyükada'dan çocukluk arkadaşıdır ve Derviş'in bakanlığa atandıktan sonra meclisteki yemin törenine de izleyici olarak katılır.[40]

Kemal Derviş'in Misyonu

Krizle Gelen Adam Kemal Derviş

Dış Borç Oyunu

Emperyalizmin ülkeleri köleleştirmek için uyguladığı basit formüller var... Birincisi ülke kaynaklarının verimsizleştirilmesi, ikincisi ülke ihtiyaçlarının borçla karşılanır hale getirilmesidir. Ülkeyi kendi adamları eliyle borçlandıran emperyalizm, krize düşen ülkeleri yine kendi tayin ettiği sahte kurtarıcılar eliyle de kurtarma oyunu sergiler. İşte Türkiye'de oynanan oyunun özeti budur.

---

39 Tekeliyet, Yalçın Küçük, s. 295.

40 İlk gün acemisi, Hürriyet, 14 Mart 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Milyarlarca Dolar Borç

Türkiye'nin 300 milyar doları aşan borcu var... Vergi gelirleri, borç faizini karşılayamıyor. Yani kaynak meselemiz var. Ve bu borç, sadece bir hükümetin yanlış uygulamalarından kaynaklanmıyor. Türkiye'nin borç yükünün temelinde Özal'ın sonuçlandırılamayacak bir proje olan GAP'a yaptığı harcamalar ve DYP-CHP hükümetlerinin sosyal güvenlik sistemini baltalaması var. Bunun ardından gelen RP-DYP koalisyonu döneminde, ülkenin laiklik eksenli bir çatışma ortamına girmesi de krizi derinleştirmiştir.

Büyük Kriz-Büyük Oyun

Türkiye böyle bir ekonomik yapı içindeyken DSP-MHP-ANAP hükümeti işbaşına geldi. Hükümetin borcu borçla kapatmaktan başka kısa vadede yapacak bir şeyi yoktu. Ekonomik yapı böyle bir seyirdeyken, 19 Şubat 2001 tarihinde yapılan MGK toplantısında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'le Bülent Ecevit arasında çıkan bir tartışma, piyasaları altüst eder. Tarihe '**anayasa fırlatma tartışması**' olarak geçen olayla, Türkiye tarihinin en büyük mali krizine girer. Repo faizleri yüzde 760'a vurur. Krizin devam ettiği günlerde repo faizlerinde tırmanış yüzde 7 bin 500'ü bulur. Borsa tarihinin en büyük düşüşlerinden birini yaşar, bir günde yüzde 14.6 düşer ve yüzde 18.11'lik kayıpla 7.180'e iner. Böylece borsa 3 günde 29.3 oranında değer kaybetmiş olur.

21 Şubat 2001 tarihinde başbakanlıkta ekonomi zirvesi düzenlenir. 13 saat süren tarihi toplantının ardından, dalgalı kura geçilir.

ABD'nin Yardım Paketi?

Türkiye, düştüğü mali krizi çözebilmek için ABD, IMF ve Dünya Bankası'na başvurur. Yardım paketinden çıkan şey, Kemal Derviş'tir...

Levent Şahverdi Arşivi

Derviş Hangi Görüşmenin Ardından Geldi?

2001 Krizi'nde doların 680 binlerden 1 milyon 100 bin liralara fırladığı günlerin hemen sonrasında, Başbakan Bülent Ecevit ve eşi Rahşan Ecevit, ani bir davet üzerine Amerikan Büyükelçiliği'ne giderler.

Bu görüşmede, IMF Başkan Yardımcısı Stanley Fisher'in daha önce Bülent Ecevit'e telefonda fısıldadığı bir isim, yüksek sesle telaffuz edilip onaylanır. Bu isim, Bülent Ecevit'in aile dostlarından Rıza Bey'in oğlu Kemal Derviş'tir. Üstelik Kemal Derviş, 30'lu yaşlarında Ecevit'e danışmanlık da yapmıştır.

Krizle Gelen Adam Kemal Derviş

Kemal Derviş hayatının en büyük çıkışını yurtdışından getirilerek, 'Süper Bakan' yapılmasıyla yaşamıştır. **IMF yardımları sanki bir ülkeye verilmemiş, Derviş'in şahsi bağlantılarıyla sağlanmıştır.** Türk basını, yürekler acısı haliyle Derviş'i uçurdukça uçurmuştur.

Derviş'in Tek Çekincesi

Kemal Derviş, göreve gelirken IMF'nin bürokratı gibi davranmıştır. Görev almadaki tek çekincesi de MHP'nin hükümette olmasıdır. Derviş, bu çekincesini şu sözlerle dile getirir: "MHP ile nasıl olur, bilmiyorum."[41]

Kurtarıcı Günleri

Kemal Derviş, Türkiye'ye görev için ilk geldiğinde Hilton'un önünde gazeteciler soruyor:

- Türkiye'ye nasıl yardım edebilirsiniz?

41 Reformun Dervişleri, Abdullah Muradoğlu, Bakış Yayınları, İstanbul, 2001, s. 146.

Levent Şahverdi Arşivi

- Türkiye'ye nasıl yardım edebileceğim üzerinde çalışıyorum. Sayın başbakan ve başbakan yardımcılarının önerilerini bekliyorum. Her şey daha çok yeni, ama benim bir talebim olmadı. Ben başbakanın çağrısı üzerine durumu görüşmek üzere geldim.

- Yeni bir sorumluluk yüklenmeye hazır mısınız?

- Elimden geleni yapmaya çalışıyorum. Bu yardımın şeklini bulmaya çalışıyorum.

- Türkiye'de yeni bir görev üstlenmeniz halinde bu Dünya Bankasınca nasıl karşılanacak?

- Bu benim kararım. Zaten Dünya Bankası'ndaki arkadaşlar da Türkiye'ye destek olmak istiyorlar. Türkiye'deki sağlam toplumsal yapıyı ve büyük ekonomik potansiyeli herkese anlatmamız lazım.

- Herkes sizi Cottarelli gibi görüyor.

- Bunda biraz sizin de kabahatiniz var. Bu bir takım işidir. Bu çağdaş dünyada bir tek kişinin bu işi tek başına yapması mümkün değil. Bu takımın nasıl oluşturulacağına ve bu takıma nasıl yardım edebileceğime bakıyorum.[42]

Ben De Gençliğimde Epey Yürüdüm Sokaklarda

Kemal Derviş, devlet bakanlığı görevine geldiği sırada, esnaf ekonomik kriz nedeniyle sokaklarda yürümektedir... Yürüyüş yapan esnafa Derviş, Süleyman Demirel'in meşhur "Yollar yürümekle aşınmaz" sözünü hatırlatan tarihi sözlerinden birini söyler, "**Ben de gençliğimde epey yürüdüm sokaklarda.**"[43]

Necip Fazıl'ın deyişiyle 'meselesiz, gerçeksiz' bir bakış açısıdır bu.

---

42 Süper Bakan Kemal Derviş, Şehriban Oğhan, Hürriyet, 3 Mart 2001.

43 Derviş: Gençliğimde ben de yürüdüm, Hürriyet, 7 Nisan 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Kurtarıcı Derviş Geyikleri

Kemal Derviş klanından Sosyoloji Profesörü Nilüfer Göle'ye göre ekonomik kriz Türkiye'de en çok Batıcı merkezi vurur... "Merkezin kendini yenilemesi için Kemal Derviş bir umut." Göle hızını alamayıp, "**Türkiye'deki Atatürkçülüğün toplumu kucaklayarak kendini yenilemesi, hatta kendi klasiğini yaratması ve dünya çapına çıkması için**" diyor...

Kurtarıcı Eskiden Paris'ten Geliyordu, Şimdi Amerika'dan

Derviş'le dolaylı bir akrabalık bağı olan Nilüfer Göle devam ediyor: "**Ama bakın, bir kurtarıcı bulduk. Eskiden Jön Türkler Paris'ten geliyordu, şimdi Amerika'dan geliyor. Siyasi yapı, Özal'ın ölümünden itibaren tıknefes.** Türk toplumu Özal'ı gömdükten sonra onu unutmaya çalıştı ama bakın yine aramızda. Elbette iyi ve kötü tarafları vardı ama çok önemli bir dönüşümü başlatmıştı. Onun ardından siyasi sınıf kendini yenileyemedi. Ortaya çıkan bütün oluşumlar marjinalleşti... **Şimdi gördüğümüz ise Cumhuriyetçiler'in dönüşümü. Bu değişim gerçekten merkezi gözaltına aldı. Merkezin dönüşümü geciktikçe gecikiyor çünkü. O değişimi kim gerçekleştirecek?**"[44]

Nilüfer Göle'nin sorusu, Kemal Derviş'i işaret etmek için kurgulanmış bir soru. Ona göre Kemal Derviş, tartışmasız bir kurtarıcı... Merkezi o dönüştürecek...

Eyvah Yine Derviş

Kamuoyunun hafızası zayıf... Balık hafızası gibi. Arşiv bizi insanlaştırıyor. Unutmuyoruz detayları... Üstseçkinlerin medyası kan ağlıyor. Bunun adına fişlemek diyorlar.

---

44 Kriz önce Beyaz Türk'ü vurdu, Haşim Akman, Aktüel, 26 Nisan 2001.

Levent Şahverdi Arşivi

Tarih 7 Mart 2006... Taha Akyol'u okuyoruz... "Kemal Derviş bugün Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'le görüşüyor. Gül'le Derviş arasında karşılıklı saygıya dayalı sağlam bir ilişki vardır. Derviş Gül'le birçok konuyu görüşecektir ama en çok üzerinde duracağı konu, 'dış ticaret açığı' olacak. Derviş'e ne yapılabilir diye reçete sorduğumda şunu söyledi: "Önce, kesinlikle bir kriz söz konusu değil. Ancak dış ticaret açığı problemi var. Bunun sihirli formülü yok. Dalgalı kur devam etmelidir. Ama üretim ve ihracatı teşvik edecek bir kurun zaman içinde ince ayarlarla oluşturulması lazım."

KOBİ'ler Zorda

Muhalefet lideri gibi konuşan Kemal Derviş, daha düne kadar mevcut yapının arkasındaydı. Dahası uygulanan program onun programı...

Taha Akyol anlatıyor; Dış ticaret açığı, yani ithalatın aşırı artışı ne gibi sakıncalar yaratır? Derviş "Kriz yaratmaz ama üretim yapısındaki çarpıklıkları büyütür" diyor. Bu, küçük ve orta boy üreticinin ve imalatçının daha bir sıkıntıya girmesi demek! Derviş'in sözleriyle: "İthalatın kur sebebiyle fazla ucuz olması, aynı malı üretecek bizim esnaf ve sanayicimizi rekabet edemez hale getiriyor, sıkıntıya sokuyor. Sadece büyüklerin kazandığı, ama orta boy ve küçük işletmelerin darboğazlara sürüklendiği bir yapı, sosyal bakımdan da siyasi bakımdan da sağlıklı değildir!"

Derviş devam ediyor: "Aşırı değerli kur yüzünden küçük işletmelerin rekabet gücünü kaybetmesi, bir süre sonra genel ekonomimizde dengesizlikler yaratır! Bir ekonomi sadece büyüklerle devam edemez..." **Toplumsal planda, "İşsizlik artar, sosyal doku daha fazla aşınır, suç oranları, kapkaççılık, hırsızlık gibi suçlar daha da çoğalır..."**[45]

45 Derviş'ten AKP'ye uyarılar, Taha Akyol, 7 Mart 2006.

Levent Şahverdi Arşivi

MB Başkanı'nın Değişmesi Ve Kemal Derviş

Kemal Derviş'in sürpriz Türkiye ziyareti, Merkez Bankası Başkanı Süreyya Serdengeçti'nin görev süresinin bitimine rastlıyor.

Derviş'in ekip arkadaşı Hurşit Güneş, yeni Merkez Bankası Başkanı'nın şebeke dışı biri olmaması için çırpınan bir yazı kaleme alır: "Bu hükümetin baştan beri ortaya koyduğu tek politika, IMF'nin dediklerini harfiyen yapmak oldu... **Fakat, hükümet bu bahaneyle başkanı değiştirir, sonunda siyasi bir atama yaparsa büyük bir hata yapmış olur. Çünkü hem MB bağımsızlığı delinmiş olur, hem de hükümetin kredibilitesi düşer."**[46]

Şebeke, Merkez Bankası'nın başına kazara bir yerlinin tayin edilmesine karşı çıkıyor. Bunun için medyasıyla, Tekelci Sermaye örgütü TÜSİAD'ıyla bütün üstseçkin klan ayakta... Oligarşi, hükümetin önermek, cumhurbaşkanının da onaylamak zorunda kaldığı biz yerlilerin temsilcisi Durmuş Yılmaz'ı nasıl algılıyor? Bu manada Ertuğrul Özkök'ün yazısı, bir itiraf niteliğindedir ve tarih bu yazıyı kaydetmiştir.

Biz yine konumuza dönüyoruz... Kemal Derviş, 6 Mart 2006 tarihinde CNN Türk'te konuşuyor: "Bugünkü tehlike aşırı değerlenmiş TL'dir. Aşırı döviz girişi var. İşsizlik var. Para politikasıyla ilgili problemler var" diye konuştu. Döviz fiyatını yükseltmek için Hazine'nin döviz cinsi borçların tamamını ödeyebileceğini, Merkez Bankası'nın daha fazla döviz satın alarak rezervindeki dövizi artırabileceğini söyledi. Bazı durumlarda piyasaların büyük hatalar yapabileceğine işaret etti. "Bazen piyasalarla birlikte hareket etmek yerine, piyasanın yönünü belirtmek gerekir."

Reel sektör, "Biz bu kurla yaşayamıyoruz" şeklinde feryat ettiğine göre, temel istikrarı bozmadan, rekabete yardımcı bir kurun oluşturulabileceğini belirtti.

---

46 MB Başkanı'nın değişmesi ne demek?, Hurşit Güneş, 7 Mart 2006.

Levent Şahverdi Arşivi

Kemal Derviş, Uygulanan IMF Politikalarının Baş Mimarı

Kemal Derviş, uygulanan IMF destekli ekonomi politikalarının baş mimarı... İstikrar programının para politikalarını (faiz ve dövizle ilgili bölümünü) uygulayan Merkez Bankası ekibi Kemal Derviş'in ekibi... Maliye politikalarını uygulayan ekip değişti ama Kemal Derviş'in politikalarının dışına çıkılmadı.

Yanlış, "Program"da

Merkez Bankası başkanının görev süresinin sona ermekte olduğu günlerde, Kemal Derviş'in "Dalgalı kur sisteminde çok radikal bir oynama yapmamakla birlikte artık döviz fiyatına müdahale etmenin zamanının geldiğini" ifade etmesi, "Burada kolay bir reçete yok ama, çeşitli araçlarla bir rota değişikliği ve ayarlama yapılabilir" şeklinde konuşması "çok ilginç" bir gelişmedir.

Bunları Söyleyen Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) Başkanı

İlginç olan bir şey daha var... Bunları söyleyen her ne kadar IMF destekli istikrar programının baş mimarı ama, artık o, Türkiye için çalışmıyor. Uluslararası çok önemli bir kuruluşun, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) başına getirildi. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği için de adı geçiyor. Aslında onun Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri adaylığı ile Yaşar Kemal'in Nobel Adaylığı arasında bir fark yoktur. Bu adaylıklar dışarıda bir şey ifade etmez. Operasyon iç politikaya yöneliktir. Mesela yine kördüğüme dönecek gibi görünen cumhurbaşkanlığı seçimi sırasında birileri, Kemal Derviş ismini uzlaşmacı bir kişilik olarak önerebilir. Bu projenin yemlerinden biri, başörtü yemi olabilir. Kemal Derviş, müteaddit defalar açıkladığı başörtüsüne sıcak baktığı mesajını verebilir. Bu yeme sazan gibi atlamamak lazım.

Levent Şahverdi Arşivi

Sazanikus Nedir? Araştırmak, Öğrenmek Lazım...

Kemal Derviş'in cumhurbaşkanı seçilmesi, Türkiye'nin anahtar teslimi emperyalizm tarafından devralınması demektir... Dikkatli olmak lazım! Cumhurbaşkanı şüphesiz bu toprağın insanı olmalı, yerli olmalı ve bizim cumhurbaşkanımız olmalı...

Şüpheli Ziyaretin Hikmeti

Kemal Derviş, Birleşmiş Milletler'deki önemli göreve gideli çok kısa bir süre oldu. Nerdeyse göreve başladığı günün ertesinde Türkiye'ye geldi. Derviş, IMF Destekli İstikrar Programı uygulanmasında birlikte çalıştığı dostlarıyla İstanbul'da toplantılar yaptı. Ve de haftanın ilk günü CNN Türk'e çıkarak 'ekonomiyi sarsacak' şekilde konuştu.

Eyvah Derviş Konuştu... Türkiye'de Bir Şeyler Olacak Galiba!

Kemal Derviş endişelerini, önerilerini, kapalı kapılar ardında başbakana duyurabilirdi. Ama o bunları TV aracılığıyla doğrudan açıklamayı tercih etti. Kemal Derviş'in açıklamaları sadece yurtiçinde değil, yurtdışında da etki yaptı... **İnsanlar "Eyvah... Türkiye'de bir şeyler olacak galiba...** Üç gün önce UNDP Başkanlığı koltuğuna oturan Kemal Derviş, koşa koşa Türkiye'ye geldi. TV'ye çıktı. Hükümeti ve Merkez Bankası'nı TV ekranından uyarmak mecburiyetini duydu" dediler.

Reçete Acı, Suçlu Kemal Derviş

Evet Kemal Derviş, "Para politikasıyla ilgili problemler var" diyor da, bugünkü problemlerin kaynağının kendi zamanında oluşturulan ve kendi ekibinin uyguladığı yüksek faiz, ucuz döviz politikası olduğundan söz etmiyor.[47]

47 Derviş ortalığı (gene) karıştıracak, Güngör Uras, Milliyet, 7 Mart 2006.

Levent Şahverdi Arşivi

Yine Derviş, Yine Kriz

Türk siyasetindeki misyonu bizce malum olan Kemal Derviş, Birleşmiş Milletler görevlisi olarak, Ankara'ya Kadınlar Günü için geldi ve piyasaları altüst etti.

Derviş MB Başkanı Ataması Öncesi Neler Yapabileceğini Gösterdi

Derviş, açıklamalarıyla borsanın çökmesine neden oldu, yürekleri hoplattı, peki durduk yerde Derviş Bey'e yine neler oldu?

Derviş, zamanında malum çevrelerin telkiniyle nasıl Ecevitsiz ve MHP'siz bir hükümet için düğmeye bastıysa, **bugün de 'erken seçim süreci'nin düğmesine tekrar basabileceğini gösterdi herkese.** Malumunuz Türkiye ekonomisi halâ sıcak para çarkı ile dönüyor, dolayısıyla da çok kırılgan, bu tür manipülasyonlarla piyasalarda istenilen çalkantılar yapılabilir.'

Kemal Derviş Yeni Oluşum Lideri Olabilir

Gazeteci Güler Kömürcü anlatıyor; Evet, Derviş'in bu defaki misyonu neler olabilir dersiniz ey okur?! Dervişgiller işbaşında... Eski vekil, eski bankacı, para piyasalarının etkin ismi olarak uzun süre görev yapan Aydın Ayaydın'ın konuya dair ilginç bir iddiasını da şimdi size sunmak istiyorum, diyor ki Sayın Ayaydın; "Muhalefetin yıkamadığı AK Parti iktidarı, kendi kendisini bitirmek için elinden geleni yapmaya başlayınca, **alternatif arayanların aklına yine Derviş usta geldi. Derviş ismine dikkat edin. Belki de ileride AK Parti iktidarının alternatifi olarak Türk halkının önüne yeni oluşum lideri olarak çıkarılabilir.**"[48]

48 Bilin bakalım Derviş'in yeni misyonu ne? Güler Kömürcü, Akşam, 10 Mart 2006.

Levent Şahverdi Arşivi

Türkiye'nin sahici analistlerinden Ortadoğu Gazetesi ve "Evangelizm" kitabının yazarı Ramazan Kaan Kurt'un konuyla ilgili yorumu da ilginç; "Derviş'le ilgili son New York dedikodu borsasından cımbızla aldığım tevatür, Türkiye'nin tekrar krize itileceği ve Bay Derviş'in daha üst bir pozisyonla ülkemizi kurtarmaya memur edileceği..."

Ne dersiniz imajı parlatılan Kemal Derviş, 'kurtarıcı oluşum lideri' ya da 'kurtarıcı cumhurbaşkanı' olarak tekrar karşımıza çıkabilir mi?

Dua edelim, Yüce Allah, bizleri Kemal Derviş'e ve onların efendilerine bir daha muhtaç etmesin...

Okuma Parçası

24 Ocak 1980-Borç Sarmalının Mimarı Kemal Derviş Ve Büyük Dedeleri Niçin İdam Edildi?

Ramazan Kaan Kurt

8 Eylül 1946'da İsmet İnönü, IMF'nin isteği ile yüzde 117 devalüasyon yaptı ve IMF aşkımız başladı. Adresi ABD göstermişti. 1970'de Demirel yüzde 70, Türk Lirasını devalüe etmişti.

1980'de Demirel-Özal önderliğinde Kemal Derviş'in 24 Ocak kararları devreye sokuldu ve 1 Amerikan Doları 47 Türk Lirası iken 70 liraya çıktı.

Diyeceksiniz ki 24 Ocak 1980 kararları ile Kemal Derviş'in ne alakası var?

Var efendim ve her ne kadar Demirel ben yaptım dediyse ve sonra da Özal 24 Ocak'ın mimarı olmakla övündüyse de gerçek öyle değildir.

24 Ocak 1980 kararlarının mimarı o zaman Dünya Bankası'nın

Levent Şahverdi Arşivi

memuru olan Kemal Derviş ve Dünya Bankası'ndan birkaç arkadaşıdır. Nasıl mı?

1) Kemal Derviş ve Shelma Robinson, 1978, The Foreign Exchange GAP, Growth and Industrial Strategy in Turkey, 1973–1983, Washington D.C.

Bununla Türkiye dışa açılma manipülasyonu ile sanayileşme politikasından ticaret politikasına yönlendirilmiştir. Gerekçe olarak da Türk ekonomisinin döviz yaratamadığıdır.

2) Kemal Derviş, De Melo, J.S. Robinson, 1981, A General Equilibrium Analaysis of Foreign Exchange Shortages in Developing Economy, Washington D.C.

3) Kemal Derviş, De Melo, J. S. Robinson, 1982, General Equilibrium Models for Development Policy, London.

Yani Türkiye'ye siz borçla kalkınabilirsiniz deniyor, diyenlerin birisi Kemal Derviş. Türkiye Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) ve özel finans kuruluşlarının "borç manyağı" haline getiriliyor. 1980 yılında Türkiye'nin borçları 21 milyar dolar iken 2005 yılı sonunda 350 milyar dolardır. 1970 yılında ise borcu 2 milyar dolardı.

24 Ocak 1980'de uygulanmaya konulan reçete IMF ve Dünya Bankası'nın birlikte çalışmalarıyla ortaya konulmuş kombine bir programdı. Yapısal uyum ayağı Dünya Bankası-Kemal Derviş, istikrar ayağı ise IMF damgasını taşıyordu.

O günden bugüne daha iyiye değil, daha kötüye, yani Türkiye'nin "milli güvenliğinin" tartışıldığı bir noktaya gelindi.

24 Ocak 1980 IMF ve D.B. istikrar programı ile kurtulacağı söylenen Türkiye, 1994, 1998, 2000 ve 2001'de de tarihin en ağır krizinin içine DÜŞÜRÜLECEKTİ.

Bu arada D.B. Başkan Yardımcısı J. Linn'in 1999 yılında gazetelere intikal eden beyanatı şöyleydi: "Yirmi yıl önce başladığınız ce-

Levent Şahverdi Arşivi

sur yolculuğun artık ikinci safhasına geldiniz. Türkiye artık makroekonomik istikrar, siyasi istikrar, sosyal sistemin reformu...

Ancak ikinci safha birincisinden zordur."

Aşağıya yorumsuz iki ifadeyi yazacağım karar sizin.

"Kaynaklar ihracata yönelik hafif sanayi dallarına kaydırılmalıdır. Ağır sanayiden gelişme beklenmemelidir."(Kemal Derviş'in 1978 tarihli bir raporundan)

"Türkiye bölgesinin manavı, kasabı, sütçüsü olarak kalırsa ihracatı çok artacaktır." (The Economist)

Bakalım Türkiye'ye D.B. ve IMF'nin başka tavsiyelerinde neler var?

"Türkiye'de iktisadi dengesizlik vardır ve bunun sebebi de tarımı ihmal etme pahasına sanayileşmeye önem verilmesindendir." (Barker Raporu, D.B., 1951)

"Ücret artışları durdurulmalı, KİT'ler radikal bir şekilde özelleştirilmeli, vergi reformu yapılmalıdır." (D.B. Gizli Raporu, 1993)

"Personel sayısı azaltılmalı, Tarım sübvansiyonları tamamen kaldırılmalı. THY, Türk Telekom, Tarımsal Kitler, Botaş, Tüpraş, T-TK, TDÇİ, TCDD, Etibank, Vakıfbank özelleştirilmelidir. Tasarrufu teşvik fonu ve konut edindirme yardımına son verilmeli, vergi iadesi kaldırılmalıdır. (Amerika'da ve Kanada'da hâlâ vergi iadesi uygulanır. RKK) Emeklilik yaşı 63'e, prim ödeme sistemi 30 yıla çıkarılmalıdır." (Dünya Bankası Raporu, 1996)

"Emekli maaşları azaltılmalıdır." (IMF, 2003). IMF'nin benzer istekleri (2006).

"Aldığınız kararlar diğer memleketler tarafından takdirle karşılanacaktır..." (IMF ve D.B. uzmanları)

Küçük bir bilgi notu: 2004 verilerine göre, Türkiye'de 30 kişiden biri memur. Bu sayı ABD'de 13 kişi, Finlandiya'da 10, İtalya'da 25... yani mesele sayıda değil, verimli kullanmada.

Levent Şahverdi Arşivi

Bu arada Milliyet Gazetesi'nde 27 Eylül 2004 günü yer alan bir habere göre Kemal Derviş adeta günah çıkarıyordu.

Derviş küreselleşme konusunda bir kitap yazmış.

Kemal Bey, Bush yönetimini ve ABD'yi derin bir şekilde eleştiriyor.

Borç çıkmazında Derviş çözümü de bildik ve yuvarlak. Türkiye'yi borç batağına sürükleyen "solcu, sağcı, AKP destekçisi, başörtüsü sempatizanı, DSP'nin, Troyka'nın, CHP'nin belalısı ama "milli" olmayan Bay Derviş, IMF ve Dünya Bankası'nın Türkiye'ye orta vadeli ve düşük faizli "istikrar ve büyüme desteği" sağlamasını öneriyor.

Daha önceleri aklınız neredeydi Derviş Bey? Sakın bu da yeni bir gündemde kalma "çalımınız" olmasın? Derviş'le ilgili son New York dedikodu borsasından cımbızla çekip aldığım tevatür; Türkiye'nin tekrar krize itileceği ve Bay Derviş'in daha üst bir pozisyonla ülkemizi kurtarmaya memur edileceği...

Osmanlı ve Cumhuriyet Türkiyesi 150 yıldır içten ve dıştan borç lobisi tarafından kuşatılmıştır.

150 yıldır Türk ekonomisine yön verenlerin büyük çoğunluğu borçlanma uzmanıdır.

Mahmut Çetin dostumun yaptığı araştırmaya göre, Sadrazam Halil Hamit Paşa, Kemal Derviş'in büyük büyük dedesi.

Halil Hamit Paşa I. Abdülhamid zamanında Fransa'dan sağlanacak borçlarla "kalkınma" sevdasına düşmüştü.

Sadrazam Halil Hamit Paşa buna karşı çıkan Padişah I. Abdülhamid'i devirerek yerine III. Selim'i tahta çıkartmak istedi ve sonuçta idam edildi.

İlginçtir, Kemal Derviş'in diğer büyük büyük dedesi Tepedelenli Ali Paşa da Osmanlı Türkiyesi'ne karşı bağımsızlık derdine

Levent Şahverdi Arşivi

düşmüş ve Avrupalılarla işbirliğine girmişti... Vatana ihanetten idam edildi.

Dış borç almak için milli paraya yüksek faiz verip, dövizi de düşük tutmak gerekir.

Türkiye'de; sabit kur, kur garantisi, kur çıpası, adı dalgalı ama dalgalanamayan kur yani örtülü kur çıpası yöntemleri sırasıyla kullanılarak "yüksek faiz-düşük kur" ısrarla sürdürülmektedir.

2005 yılının sonunda bunlara bir de "enflasyon hedeflemesi" eklendi, ancak maksat yine "yüksek faiz-düşük kur"dur.

Türkiye 1854'ten beri "yüksek faiz-düşük kur" çıpası ile Osmanlı döneminde Galata bankerlerine, 1947'den sonra da Londra bankerleri ve onların yerli işbirlikçilerine bağlıdır.

Duyunu Umumiye'nin yerini de IMF almıştır.

Okuma Parçası
Şeytanın İpine Bağlı Ekonomik Denge

Ramazan Kaan Kurt
Ortadoğu Gazetesi

Türk ekonomisinde bugün "şeytan ipi"ne bağlı bir "denge dışı denge" var.

Bu şeytan ipiyle birbirine bağlı denge dışı dengenin devamı için şu şartlara mutlaka ihtiyaç var.

1-Değerlenmiş yeni Türk Lirası, yani ucuz dövize,

2-Yüksek reel faize ki, yabancılar ve içerideki bıyıklılar şantili peynir tatlısı gibi kazansınlar.

3-Yüksek cari açığa, yani döviz açığına,

4-Kısa vadeli küresel sermaye girişine, yani sıcak paranın girişinin devamının sürmesi.

Levent Şahverdi Arşivi

Bir zamanlar ABD başkanına da danışmanlık yapan Prof. Hanke'nin İstanbul'da söylediği gibi, döviz girişi devam ettiği ve döviz "sudan ucuz" satıldığı sürece bu denge dışı denge sürdürülebilir.

Türkiye'de 2004 ile 2005'in aynı döneminde, ilk dokuz ayda cari açık (döviz açığı) yüzde 60 büyüdü.

Konunun uzmanları, Türk lirasının son bir yılda yüzde 18 değer kazandığına işaret ederek son dört yıldır ekonomiyi ayakta tutan dövizdeki ucuzluğun sonuna gelinmekte olduğu uyarısını yapıyorlar.

Prof. Dr. Özer Ertuna'nın "500 büyük şirket"teki gelişmelere dayalı yaptığı analiz adeta alarm niteliğinde.

2001'deki, "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı", ekonomide ihracat artışına dayalı bir yapısal değişimi hedef almıştı. İstikrar arayışı sebebiyle iç talep kısıtlanırken, ekonominin dış talebe yönelik imalat artışı ile büyümesi öngörülmüştü. Dış talebe yönelik üretim gerçekleşir ise üretimin, yani sanayinin, yani ekonominin yapısı değişecekti.

500 büyük şirketin bilançolarının söylediği, öngörülen, daha doğrusu IMF, DB ve medya destekli Bay Derviş'in öngördüğü "yapısal değişim" gerçekleşmemiştir. Eski yapı devam etmektedir.

Ne Değişmiştir?

Türk Lirası'nın aşırı değerli, döviz aşırı ucuz ve içerideki reel faizlerin yüksek tutulmasıyla dövize dayalı borçlanma maliyetlerinin düşmesi sonucu, özellikle büyük kuruluşların güçlenmesi ve ekonomik faaliyetlerini geliştirmesi şeklinde ortaya çıktı.

Ucuz dövizle borçlanmanın nimetlerinden faydalanmak için, özel sektörün kısa vadeli dış borç kullanımını nasıl anormal derecede arttırdığını dış borç istatistikleri ortaya koyuyor.

Haziran 2005 sonunda, toplam 162 milyar dolarlık dış borç stokunun 74 milyar doları özel sektöre ait.

Levent Şahverdi Arşivi

İyi ya, kamunun değil diyemeyiz. 2001 krizinde, batan bankaların borçları da özel sektör dış borcuydu. IMF, DB ve uluslararası sermaye Türkiye'ye ilk şart olarak bu borçların "hazine borcu" haline getirilmesini dayattı.

Medya destekli Kemal Derviş'in ilk icraatı bu oldu. Bakkal Mehmet Amca, kredi kartı borcundan dolayı Fatma Hanım batarken, Türkiye'yi talan ekonomisiyle vuran "özel sektör" bankalarının borçları bir gecede Türk devletinin borcu haline getiriliverdi.

Özel sektörün ucuz dövize güvenerek daha çok borçlanması hem döviz girişini artırmakta, hem ucuz kalmasını sağlamakta, buna mukabil ekonominin yapısını bozuyor, dışa bağımlılığı artıyor ve özel sektör çok büyük kur riski altına giriyor.

Kur riskinden dolayı rahmetli Sakıp Sabancı'nın ağzı yanmış, koca Lassa ve Sabancı Holding sallanmıştı.

Döviz kurundaki hızlı ve muhtemel normalleşme bile özel sektördeki birçok şirketi ve dövizle aşırı borçlanan banka sistemini de, bizi 2001'i mumla aratır sıkıntıların içine itebilir.

Cari işlemler açığı bir ülkenin döviz gelir ve giderlerinin farkıdır. Bu bir şirketin zarar etmesi gibidir.

YTL'deki değerlenmeye paralel olarak dış borçlanmanın YTL cinsinden borçlanmaya göre daha avantajlı konuma gelmesi, özel sektör şirketlerinin dış borçlanmalarında patlatmaya sebep oldu.

Kamu ve özel sektörde bankalar 2005 yılının ilk 10 aylık döneminde 28,3 milyar dolarlık kısa, orta ve uzun vadeli borçlanma gerçekleştirdi.

Kamunun toplam borçlanması 7,1 milyar dolar.

Özel sektör şirketlerinin dış kaynaklardan borçlanması 14,5 milyar dolar.

Bankaların borçlanması ise, toplam 6,7 milyar dolar.

Levent Şahverdi Arşivi

2001 krizinden sonra hızlı bir dış borçlanma sürecine giren özel sektörün dış borçları 74 milyar doları aştı. İlk kez bu yıl özel sektör borcu kamu sektörünün önüne geçti.

2001 krizine kadar döviz riski çoğunlukla bankaların üstlendikleri bir riskti. Bankaların döviz borçlarını Kemal Derviş'in kurtarıcı operasyonlarının içinde, IMF, Dünya Bankası ve küresel sermayenin isteği ile Türk devleti, açıkçası Türk milleti üstlendi. Şimdi özel sektör şirketleri kapasitelerinin üstünde yurtdışından dövizle borçlanıyor. Çoğu da Türk bankalarının garantisi altında.

Yani özel sektör şirketleri dış borçlarını ödeyemez duruma düşerse risk bankaların olacak. Daha açık ifadeyle kredi riski de kur riski de bankaların elinde patlayabilir.

Sonrası hiç şüphe olmasın tarih tekerrür ettirilir.

Geçici olduğunu düşünüyorsanız, borçlanarak idare edersiniz. Ancak Türkiye gibi iş müzmin hale gelirse, borçlanmanın da iyi bir çözüm olduğunu söylemek mümkün değildir.

Cari açık portföy yatırımları, yani sıcak para, doğrudan yabancı sermaye, kredilerle finanse edilir.

Bir ülke için esas tehlike döviz kuru değil, cari işlemler açığıdır. Cari açıkta risk, ya onun finanse edilememesi, ya borçların aşırı ölçüde yükselip, içerde faizleri yükseltmesi yahut da kurun birdenbire yükselip çok büyük bir hasar vermesidir.

Türkiye'nin 1996-2005 Haziran Sonu Dış Borç Stoku: (Milyar $)

1996	79	2001	114
1997	84	2002	130
1988	96	2003	145
1999	103	2004	162
2000	119	2005	162

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

YEDİNCİ BÖLÜM
KAOS VE PERESTROİKA

Üstseçkin Yabancılaşmanın Sosyolojisi Üzerine Bir Deneme

A. Değişen Toplum Yapısı Ve Analitik Bakışın Gerekliliği

Niçin Anlamak Zorundayız?

Değişme, vazgeçilmez bir hadise... Toplum kesimlerinin ortaya çıkması ve değişmelerini anlamadan, sağlıklı bir siyasi anlayış ortaya koymak mümkün değildir. Bugün analitik düşünceyle meselelere yaklaşmak, sadece entelektüel bir eğilim değil aynı zamanda tarihî bir zorunluluktur.

Sıradanlaşan durumlar haline gelen "ulusal direncin yitirilmesi ve birliktelik bilincinin zaafa uğraması, yüzeysel analizlerle açıklanabilecek nitelikte olaylar değildir; temellerin sorgulanması gerekmektedir." Bu yüzden aydın yabancılaşması bütün boyutlarıyla incelenmelidir.[1] Buna paralel olarak, bugün Türk toplu-

1 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 175, 441.

Levent Şahverdi Arşivi

munda ortaya çıkan soykütükçülüğü (kökenbilim) merakı da yoruma muhtaçtır...

Aydınlar her toplumda vardır... Okuryazar olmayan toplumların aydınları ruhbanlar, ozanlar ve soykütükçülerdir. İşin ilginç tarafı soy ağacı araştırmaları Amerika'da da üstseçkinler için vazgeçilmez bir yoldur. Bu ülkede soy ağacı araştırmaları için çeşitli bürolar faaliyettedir.[2]

Her Şey Görüntünün Ötesinde Başka Bir Şeydir

Ve hiçbir şey sadece kendisi değildir. Ne futbol sadece futbol ne de magazin dünyası sadece eğlenen insanları sergiler bize. Her şey görüntünün ötesinde başka bir şeydir. Bunu sosyoloji bilimi yorumlar. **Türkiye, kadrolu gerçekleri yerle yeksan edecek kanatıcı bir sosyolojik araştırmaya muhtaç**. Biz gazeteciler, sadece detayları bir araya getirerek bu zorlayıcı sosyolojinin verilerini sunuyoruz yaramıza merhem olacak sosyalbilimcilere.

Bütün bu bölük pörçük notlardan ne anlaşılıyor?

Ben bildiğim bir şeyi yazmıyorum! Sadece öğrendiğim bilgileri okuyucularımla paylaşıyorum. Şeytan ayrıntıda gizlidir diye detayları görmezden gelmemeliyiz. Detay önemlidir ve parçalar bizi bütüne götürür.

Ve bütün parçaların toplamından fazla bir şeydir... Yalçın Küçük'ün deyişiyle "Bilim de, aşk da, devrim de, eninde sonunda ayrıntıdadır... İnsan aklıyla görüyor veya teori, bakılacak yeri belirliyor... Eğer bir bilim kurulacaksa, teorik olmak zorundadır; hem tutarlı önermeler dizgesini amaç edinmek ve hem de teorik bulguları yeni buluşlar için başlangıç saymak" zorundadır.[3] Ve bu ilk çıka-

2 Sosyoloji Yazıları, Max Weber, Hürriyet Vakfı Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1993, s. 266.

3 Putları Yıkıyorum, Yalçın Küçük, İthaki Yayınları, İstanbul, 2004, s. 357, 237.

Levent Şahverdi Arşivi

rımlar, kendini sürekli geliştirerek daha tutarlı bir teorik zemine ulaşacaktır.

İsyan, Şebekenin Omurgasının Analizidir

Aile tarihi araştırmacıları ne yapıyor? Böylece bizler, çok büyük bir haksızlığa, yani Şebeke'ye ve ülkeye sadakatsizliğe, millete ihanete karşı çıkıyoruz... Evet, Şebeke suyun başındadır ama artık isyan da başlamıştır.[4] İsyanın ilk işaretleri, şebekenin omurgasının analiz edilerek gözler önüne serilmesidir.

Analiz tamam.

Şimdi iş icraatta...

Özel Hayatın Dokunulmazlığı Mı?

Üstseçkinler bu analizlerden fena halde telaşa kapılmıştır.

Şimdi soy araştırmalarını, özel hayatın dokunulmazlığı zeminine çekmek istiyorlar. Yani bizim kendi içimizdeki özel yaşantımıza karışmayın, diyorlar.

Bunlara şu cevabı verebiliriz: Özel hayatın gazete sayfalarında, televizyon kanallarının televole (magazin) programlarında ne işi var? Siz bunu yaparak topluma model biçmiyor musunuz?

Parçaları birleştirmek basit bir işlem değildir! Kökenbilimciler parçaları mozaiğin eksik kalan bölümlerine yerleştirerek, genel resmi oluşturuyor.

Yani bu faaliyet alanı, teorisini arayan bir içeriktir.

Bu işte kötü olan unsur, yeni bir sosyolojik zemin kurmaya kalkma çabası değildir. "Kötü olan, bütün su başlarını tutmak, ken-

4 Putları Yıkıyorum, s. 246, 227.

Levent Şahverdi Arşivi

dilerinden olmayanlara hiçbir şans tanımamak ve sadece İsrail ve Amerika için yaşamaktır."[5]

B. Türkiye'nin Sınıfları

Türkiye'nin sınıf yapısını klasik işçi, esnaf, memur ve köylü vs. tasnifleri ile izah etmek mümkün değildir... Bugün ana toplumsal kesimleri Eski Bürokrasi, Tekelci Sermaye, Yeni Bürokrasi ve Anadolu Sermayesi gibi yeni bir ayrıma tâbi tutabiliriz.

Eski Bürokrasi ve Tekelci Sermaye, iki farklı ve toplumsal olarak birbirinden kopuk kümeler değildir... İkisi de, mülkiyet ve ayrıcalığın iyice birleşmiş olduğu bir dünyada birbirleriyle iç içe geçmiştir. Bu iç içe geçiş o kadar fazladır ki, Eski Bürokrasi'nin varisleri, ilerleyen yıllarda Tekelci Sermaye'nin kadroları içinde yer almıştır.

Üstseçkinlerin Zihniyet Ayrışması: Biz Ve Ötekiler

Tekelci Sermaye ve Eski Bürokrasi'yi ortak payda olarak alınca, bu iki toplum kesimini Üstseçkinler olarak kategorize edebiliriz. Üstseçkinler denilince ülkemizde hatıra ilk gelen akım olan Sabetaycılık, Tekelci Sermaye merkezli ve Eski Bürokrasi uzanımlı bir toplum zeminine oturmaktadır. Sabetaycılık, Türk toplumundan ayrı bir azınlık olarak değerlendirilmese bile, üstseçkinlerin katalizör sosyal grubudur. Sabetaycılık, etnik ve itikadî bir zemin olmaktan çıkmış zümrevî (sınıfsal) ayrımcılığa dönüşmüştür. "Biz ve ötekiler ayrılıkçılığın temel felsefesini oluşturur. Ötekine karşı çıkılarak 'biz' savunmaya çalışılır."[6]

---

5 Putları Yıkıyorum, s. 203.

6 Etnik Yapı ve Bölgesel Dengesizlik İlişkileri, Prof. Dr. Birsen Gökçe, Sosyal Bilimler Kavşağında Doğu ve Güneydoğu Anadolu, Van Valiliği-Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yayına Haz. Ahmet Bilgili, s. 154.

Levent Şahverdi Arşivi

Artık burada bahsedilen biz, yerli yersiz laiklik saldırıları yapan, kitle kültürüyle yığınları köleleştiren, televoleyi topluma model olarak dayatan organize bir üstseçkinler örgütlenmesi olduğunu görebiliyoruz. Tâbir caizse, maymun gözünü açtı.

Osmanlı-Cumhuriyet Ayrımı Bir Hikâyedir

Üstseçkinler Osmanlı toplum yapısı içinde azınlık gruplarından dönüşen unsurlar ve patrimonyal devşirme grupları olarak karşımıza çıkmaktadırlar... Aralarındaki güçlü cemaat dayanışması, saray bağlantıları, eğitim alanlarındaki avantajları, büyük şehrin imkânlarını ellerinde tutmaları, Üstseçkinlerin ülkemizdeki yükselişlerinin birer sıçrama taşını oluşturmuştur. **Artık topluma biçim verme ve irade beyanında bulunma, belirli bir oligarşinin egemenliği altındadır,** denilebilir.[7]

Halk yığınlarına oy hakkı verilmesinin halk egemenliğini sağlayacağı ve bu egemen sınıfın iktidarını ortadan kaldıracağını sanmak yanıltıcı bir görüştür.[8]

Cumhuriyet döneminde Osmanlı'dan intikal eden bürokratik merkezî yönetim kompozisyonu, millîleşme düşüncesinde tasarlanan sonuca ulaşamamıştır. Yani cumhuriyetin ilk yıllarında başlatılan Türklük algısı arayışları, Atatürk'ün ölümünden kısa süre sonra tasfiye edilmiştir.

C. Üstseçkinlerin Üç "Değil" Kuralı:
Türk Değil, Sünni İslâm Değil, Osmanlı Değil

Eski Bürokrasi merkezli Tekelci Sermaye uzanımlı Üstseçkinle-

---

7 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 501, 463.

8 Seçkinler ve Toplum, Tom B. Bottomore, çev. Erol Mutlu, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1997, s. 41.

Levent Şahverdi Arşivi

rin 'ötekini inşa' faaliyeti üç "değil" ile özetlenebilir. Türk değil, Sünni İslâm değil ve (cihan hakimiyeti merkezli) Osmanlı değil.

Bunun karşısındaki her fikir ve oluş hali üstseçkinlerin kabulüdür.

Üstseçkinler Osmanlı'nın saray kostümlerini, mutfağını, güzel sanatlarını, ince zevklerini, hatta hat sanatı örneklerini bile çok beğenirler. Sadece ve sadece cihan hakimiyeti ülküsünü, Osmanlı'yı Osmanlı yapan bu değeri yani devlet olma bilincini sevmezler.

Tek Parti Bürokrasisi İle Komünist Ülkeler Bürokrasisi Arasındaki Benzerlik

Bir kısım bürokratın "vatan elden gidiyor" telaşının altında kendi çıkarları yatmaktadır. Bunların vatan anlayışlarının temelinde lojman ve uzanımı ayrıcalıkların kaybedilmemesi düşüncesi yatmaktadır. Çünkü onların algıladıkları vatan sınırlarıyla lojman ve nüfuz sınırları aynıdır. Üstseçkinlere mensup bir kısım bürokrat, tıpkı komünist siyasal bürokrasi gibi millîleştirilmiş mülkiyetin keyfini çıkarmakta; bu mülkiyeti kullanmakta ve idare etmektedir.[9] Tekelci Sermaye'den destek alan bu bürokratik sınıfın tavırları, Anglo-Saksonların dünya genelinde uyguladıkları politikanın bir versiyonudur. Nasıl ki, herkes eşit ama WASP'lar daha eşitse, Türkiye'de de "vatan, millet" edebiyatı yapan ve statükosunu kaybetmek istemeyen bürokratlar da aynı teraneyi sayıklamaktadırlar: "Yönetim, sürüye emanet edilemez."

Üstseçkinlerin laiklik çığırtkanlıklarının temelinde, hiçbir mukaddesi yaşamayan Sabetaycılar'ın kışkırtması vardır. Dahil oldukları Üstseçkin organizmayı örgütleyen Sabetaycılar, "Biz yaşayamıyorsak

9 Seçkinler ve Toplum, Tom B. Bottomore, Çev. Erol Mutlu, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1997, s. 79.

Levent Şahverdi Arşivi

siz de inancınızı yaşamazsınız" içgüdüsüyle toplumu çatışan kamplara bölmektedir. Toplumun alt kesimleri aralarında çatışırken, iktidara talip olan siyasi oluşumların merkezindeki isimlerin de Sabetaycılık ekolüne mensup oldukları şaşılacak bir biçimde tespit edilebilir. Sosyal katmanların yüzde doksanının etkilendiği iktisadî krizlerden bile Üstseçkinler güçlenerek çıkarlar. Bunun baş sebebi de doğal olarak, ekonomik buhranların meydana gelmesindeki baş aktörlerin bu Üstseçkin gruba dahil olmalarından kaynaklanmaktadır.

D. Çöken Aristokrasinin Koltuk Değnekleri

1. Bir Kısım Sol İşbirlikçiler

İşadamlarının cana yakın buldukları bir başka grup da eski solculardır. Altmış ve yetmiş kuşağının genç sosyalistlerinin, bugünün başarılı işadamları ve sosyetenin gözdeleri olmaları tesadüf değildir.[10] Çünkü Üstseçkinler, gençliğinde saldırganca bir mücadele içinde olan bu kişilerin, olgun yaşlarında da kendilerine varis olmalarını özellikle isterler. Böylece maddi ve manevi miraslarını, kucaklarında yetiştirdikleri güvenilir ellere gönül rahatlığıyla teslim edebileceklerdir.

2. Etnik Ve Dinî Ayrımcılık

İktisatçı - Sosyolog Vilfredo Pareto, aristokrasilerin çöküşü ve yenilenişini tartışırken, yönetici sınıfın alt sınıflardan yükselerek gelen ailelerden tarafından sayı ve nitelik olarak yenilendiğini söyler. Onun çizdiği tarih resminde, toplumsal yapının gerçek dönüşümleri değil, çöken bir seçkin kesimin halkın alt kesimlerinden yeni ögeleri alarak yeniden canlandığı görülür.[11] Pareto, "Seçkinlerin Dolaşı-

10 Genç İşadamına, Emre Yılmaz, İkkaynak Yayınları, Ankara, 1996, s. 61.

11 Seçkinler ve Toplum, Tom B. Bottomore, Çev. Erol Mutlu, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1997, s. 45, 56.

Levent Şahverdi Arşivi

mı"na ilişkin kuramıyla Avrupa'daki faşist hareketi etkiledi. Pareto **"İktidarı elinde tutan sınıf, kendilerini koltuklarından edecek yetenekte olan bireyleri yok etmekle kendini savunabilir"** diyerek Üstseçkinlerin toplumun alt kesimleri üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilmeleri hakkının bulduğu fikrini öne sürer.

Türkiye'de bu yenilenmede ana tercih, toplumun ana omurgası dışında yer alan etnik (Kürtçülük) ve dinî azınlıklarla (Bektaşîlik) içiçe girmek şeklinde ortaya çıkmıştır. Çünkü üstseçkinlerin etnisite bilinci yüzyıllarca örtülü olarak yaşatılmıştır. Bu bilinç, günü gelince ayrılık tohumları ekmek suretiyle devam etmektedir.

Üstseçkinler arasında bulunan Bektaşî-Sabetayist organizmaların diyaloğu ileri seviyede yer alırken, 'Halk Aleviliği', Sünnî çoğunluk gibi açıkça dışlanmıştır.[12] Siyasi Kürtçülüğün doğuşunu besleyen üstseçkinler, bugün Kürt yığınları aşağılarken, feodal unsurları, aşiret organizmasını koltuk değneği olarak kullanmaktadır.

E. Kariyer Devamlılığının Sırrı: Yırtıcı-Yaratıcı Azınlık

Amerikalı sosyolog Wright Mills, 'iktidar seçkinlerinin yozlaşmasını, kamuya karşı sorumluluk duymama' olarak ifadelendirir.[13] Topluma karşı kendilerini sorumlu hissetmeyen bu sorumsuzlar klanının, servet ve nüfuz sahipliğini nesilden nesile sürdürme başarısının sırrı araştırılmalıdır.

Kariyer devamlılığının sırrını, Arnold Toynbee'de çözeriz: "Tüm toplumsal yaratım edimlerinde, yaratıcı olanlar ya yaratıcı bireylerdir ya da olsa olsa yaratıcı azınlıklardır."[14]

---

12 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 57, 509.

13 Seçkinler ve Toplum, Tom B. Bottomore, Çev. Erol Mutlu, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1997, s. 34.

14 Seçkinler ve Toplum, s. 134.

Levent Şahverdi Arşivi

Üstseçkin birey, mekanizmayla bütünleşmiş tüm görevliler topluluğuna perçinlenmiştir. Hepsinin ortak çıkarı, mekanizmanın işlevlerini görmesini ve toplumsal otoritenin kullanılmasını sağlamaktır.[15]

İçerden konuşan bir itirafçı konumundaki Emre Yılmaz başarının sırrını grileşme adaylarına şöyle anlatır: "Saldırganlık, hırs, kıskançlık gibi duygularına yabancılaşma. Kariyerini bu duygular besler. Yumuşakça dürtülere, merhamete, sevgiye, hasrete yabancılaş."[16]

F. Üstseçkinlerin Omurgası

Emre Yılmaz'dan yine bir itiraf:

"... bizim iktidarımız, öyle Hareket Ordusu'nun genç subaylarınınki gibi yetmiş - seksen senelik olmayacak. İktidarımızı Kanuni'nin devşirme Enderun ağaları gibi yeni yüzyıllar boyu sürdüreceğiz."[17]

Ev Değil Siteler

Üstseçkinler artık normal insanların arasında yaşayamıyor. Onlar kendi türdeşleriyle kendi hedonist dünyalarını yaşayabileceği sitelerde oturmaktadırlar. Ev, artık bir yuva değildir: "Bir işadamı evini kendisi ve ailesi için değil, dostları yani gizli düşmanları için yapar. Tekrar ediyorum; büyüme yolunda bir işadamının evi rahat edilecek bir mekân değil, bir gösteriş ve meydan okuma yeridir."[18]

Bu çerçevede bu klanların yaşadığı sitelerden Kemer Country'nin sahibinin Sabetaycı Edin Ailesi, Alkent 2000 projesinin sahibinin Yahudi Garih Ailesi olması tesadüf değildir.

Önerilen; halkın hiçbir şekilde giremeyeceği bir yaşama biçimidir.

---

15 Sosyoloji Yazıları, Max Weber, Hürriyet Vakfı Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1993, s. 207.

16 Genç İşadamına, Emre Yılmaz, İkkaynak Yayınları, Ankara, 1996, s. 39.

17 a.g.e., s.105.

18 a.g.e., s. 100.

Levent Şahverdi Arşivi

Kulüpler

Kulüpler ne işe yarar? Batı'yı anlamaya çalışırsak şöyle bir resim çıkar karşımıza...

Almanya'da toplumsal onura giden yol, feodal mülkün kurulmasına ve torunların aristokratik sosyeteye kabulünü kolaylaştıran ünvan soyluluğun kazanılmasına doğru olmuştur.[19]

Amerika'da ise burjuva sosyetesine ve kulüp üyeliklerine girmeyi başaramayan kişi centilmen sayılmaz. Amerika'da tek başına para da güç satın alabilir, ama toplumsal onur sağlayamaz.[20] Gücü kazanmak için kulüpler vasıtasıyla şekillenen bu Şebeke'ye dahil olmak gerekir.

Masonik Tarikatlar, Kulüpler Ya Da Kardeşlik Cemiyetleri

Amerika'da tam kabul görmek isteyen kişinin yapacağı şey, en titiz erkek modası dahil, yalnızca burjuva toplum adetlerine uymak değil, aynı zamanda da tarikatlardan, kulüplerden ya da kardeşlik cemiyetlerinden birine oylamayla kabul edilmiş olduğunu kanıtlamaktır.... Sosyetede yerini korumak için de bir centilmen olduğunu kanıtlamak şarttır. Üye olabilme, yükselme yolunun açılması demektir. Özellikle kişinin kendi karakteri önünde bir belge edinmesi, kişinin kendini 'kanıtlaması' demektir. Bugün birçok kulüp, çağdaş Amerikan kalkınmasını temsil eden aristokratik statü gruplarına yol açan eğilimlerin ölçüsüdür.[21]

Türkiye'de Değişim Yerlilerin Eline Geçiyor

Türkiye'de ise üstseçkin aileler, klan ilişkilerini ve yırtıcı geliş-

19 Sosyoloji Yazıları, Max Weber, Hürriyet Vakfı Yayınları, 3.Baskı, İstanbul, 1993, s. 265-267.

20 a.g.e., s. 265-266.

21 a.g.e., s. 265.

Levent Şahverdi Arşivi

me içgüdülerini kuşaktan kuşağa yarı gizli kulüpler aracılığıyla sürdürürler.

Ancak Üstseçkinler nüfuz alanlarını kaybettikçe telaşlanmakta, telaşlandıkça üstüste hatalar yapmaktadır. Eski Bürokrasi tasfiye olurken; Yeni Bürokrasi, Tekelci Sermaye nüfuz alanlarını kaybederken, Anadolu Sermayesi bu kulvarı doldurmaktadır.

Üstseçkin unsurlar, yönetimin rotasını ellerinde bulundurmak istemektedir. Onlar demokraside halk egemenliği geçerli olmasına rağmen, sivil toplum örgütlerinin öne çıktığı katılımcı demokrasiyi savunmakta, Atatürk'ün işaret ettiği millet iradesini hiçe saymaktadırlar.

Birçok sivil toplum kuruluşu ve Siyonizm'e açık kulüpler, bu zihniyet dönüşümünün mekanizması konumundadırlar. Üstseçkinlerin devam ettikleri dernek ve kulüpler, ayırıcı bir özellik olarak öne çıkar. Mekanizmanın en üst örgütlerinden biri TÜSİAD'dır.[22]

Eğitimleri

Üstseçkinlerin devam ettikleri kolejler ve yabancı okullar da millî özellikleri yansıtmaz. Üstseçkin bireyler, "kendi kendini yetiştirmiş kimseler olarak değil, düzene kendini uydurmuş, kimselerdir."[23]

Bu dönüşüm, kuşaktan kuşağa sürdürülmesi gereken bir miras gibi algılanır. Bu miras, kendi özel eğitim kurumları tarafından ve belli ailelerce iletilecektir. Sadece bilimsel eğitim değil, bir zihniyet aktarımı olan bu faaliyetler toplamı entelektüel bir aristokrasinin işidir. Mezuniyetle de şebekenin misyonu bitmez, bu sefer de "bir kolejin kibar çocuklarına özgü derneklerin birine üye olmak"[24] zorunluluğu vardır.

---

22 Genç İşadamına, Emre Yılmaz, İkkaynak Yayınları, Ankara, 1996, s. 206.

23 İktidar Elitleri, Wright Mills, Çev. Ünsal Oskay, 1974, s. 482

24 Sosyoloji Yazıları, Max Weber, Hürriyet Vakfı Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1993, s. 130, 265.

Levent Şahverdi Arşivi

Eğlence Hayatları: Üstseçkinler=Üstahlaksızlar

Wright Mills, 'İktidar Elitleri' adlı eserinde toplumun değer yargılarını tahrip eden üstseçkinleri, üstahlaksızlar olarak nitelendirmektedir.

Ortak av partileri, tenis oyunları yanında Çin veya Fransız lokantasında yer ve içerler. Kışı İsviçre'de, yazı İspanya'da geçirirler. Yat sefaları, viski, şampanya, astragan kürkleriyle sayfiye ve dinlenme yerleri aynıdır.

Birlikte Yerler, Birlikte İçerler...

Çünkü yalnız kalmaktan korkarlar. Yalnızlık statüko kaybının ilk işaretidir. Ait oldukları sürünün içinde bulundukları zaman mutludurlar. Mutluluk Üstseçkin sınıf için çok önemlidir. Hedonizm, onlar için sadece hazcılık değil, bir inançtır. Bu inanç, zevklerin alabildiğine tatmin edilmesini gerektirir.

Zihniyet Kirliliğinde Sabetaycı Organizmanın Etkisi

Türkiye Üstseçkinlerinin her türlü ahlakî değeri ayaklar altına almasında, Sabetaycı organizmanın zihniyet kirliliği vardır. Çünkü Sabetay Sevi, fenalığın yayılmasının kurtuluşu doğuracağına inanmaktaydı.[25] Benzer tema, ABD yönetiminde etkin olan Evangelist sapıklarda da vardır.

Eğlence Sınıfı, Leş Yiyicidir...

Sosyolog Gerhard Kessler üstseçkinlerin kimliğini araştırırken şu soruları cevaplandırmaya çalışır:

---

25 Putları Yıkıyorum, Yalçın Küçük, İthaki Yayınları, İstanbul, 2004, s. 237.

Levent Şahverdi Arşivi

Rekabette kuvvetli, zengin ve büyük olanlar gerçekten cemiyetin seçme insanları mıdır?

Kazananlar çoğu kez en güçlü, en kahredici olanlar, belki görenek ve gelenekleri ve ahlakî kanunları dinlemeyenler, belki vicdansızlar ve hukuk tanımayanlar değiller midir?

Cemiyetin Yükselmesini Bunlardan Bekleyemeyiz

Kessler, zenginliğin davranış biçimleri ve ahlakî anlayışı hakkındaki bu sorulardan sonra şu yargıya varıyordu: "Cemiyetin yükselmesini bunlardan bekleyemeyiz. Çünkü kazananların ahlakça en iyi olanlardan ibaret bulunmadığı görülmektedir. Aynı şekilde Thorstein Veblen'e göre, "**Egemen sınıfın malları emek vererek elde edilmemiştir. Şiddetle ve hile ile kazanılmıştır. Eğlence sınıfı, leş yiyicidir...**" Zaten gösteriş için tüketim, zenginlerin baş yaşam tarzının belirtisidir... Asalaklıkla elde edilmiş bir zenginlik ne kadar rağbet görür ve değer verilirse, üretici çalışma o kadar hor görülür."[26] Yani köşedönücülük bir erdem haline getirilip, normal insanî faaliyetler itibarsızlaştırılır.

G. Aile Yapısı: Patrimonyal Bürokrasi

Üstseçkinler, kendi aileleri arasında evlilik yaparlar... Böylece iktidar yapısı bu üst sınıfın elinde kalır. Akrabalık ilişkileri güçlüdür ve sosyeteyi de ellerinde tutarlar.

Bireylerin ve ailelerin, toplum içindeki dolaşımını bireysel yeteneklerinden çok, sınıf yapısının onlara sağladığı imkânlarla açıklayabiliriz.[27] Burada aslında sınıftan ziyade klan ilişkisi sözkonusu-

---

26 Sosyolojiye Başlangıç, Gerhard Kessler, Çev. Z. F. Fındıkoğlu, 2. bs., 1985, s. 52-53.

27 Seçkinler ve Toplum, Tom B. Bottomore, Çev.Erol Mutlu, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1997, s. 57.

Levent Şahverdi Arşivi

dur. Yeni durumlara yeni yorumlar yapma ve olguları anlamak zorundayız.

Burada Üstseçkinlerin bir damarı olan patrimonyal bürokrasi gibi deyimler üzerinde durmak zorundayız. Çünkü belli olguların karakteristik özelliklerini başka türlü gösteremeyiz.[28]

İtirafçımız Emre Yılmaz'ı okuyoruz:

"Güzel evin, şık ofisin ve TÜSİAD üyeliğin... Karın ve çocuklarınla sıcak bir akşam yemeği... Belki silikon göğüslü bir metres... Karın için hiç endişelenme. O da hayatını kendine uygun kompartımanlara bölmüştür. Çocukları, kocası, tatili, sporu, sosyal faaliyetleri... Evliliğin her döneminden kendine göre bir kâr çıkartmasını öğrenmiştir. Seksi kaybederse sosyal statü ve prestiji yakalar; kocasına hiçbir zaman aşık olmamışsa da evi zevkli, çocukları sıhhatlidir."

Damatlar

"Damatlar... Gerçek kudret ve gerçek para zirvelerine arka kapıları zorlayarak ulaşmak istemişlerdir. Hayatlarında hiçbir şeyi üçten alıp beşe satmadan, ufacık bir tecrübe ve hikmet dağarcığı ama devasa bir ego ile işlere girişmeye çalışırlar... Bu yüzden değersizlik duyguları ile dolu ve komplekslidirler."[29]

Aileler Zinciri Klan-Aşiret

Bir ülkede, yoksulluk kültürü doruk noktalarına ulaşıyorsa, orada sadece zenginlik kültürü değil bir oligarşinin egemenliği sözkonusudur. Bu yapı, yüzyıllarca patrimonyal yönetim içinde yer alan, akrabalık ilişkileriyle süregelmektedir. Üstseçkinler, sarmaş

28 Sosyoloji Yazıları, Max Weber, Hürriyet Vakfı Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1993, s. 256.

29 Genç İşadamına, Emre Yılmaz, İkkaynak Yayınları, Ankara, 1996, s. 206, 52.

Levent Şahverdi Arşivi

dolaş yaşayan ve 'bal tutan' bir mutlu azınlık aşiretidir. Meseleyi dikkatlice incelersek, toplumun tüm etkin alanlarında seslerini duyurabilmiş tipik bir klan ailesiyle karşı karşıya olduğumuz görülür.[30]

Üstseçkinlerin Sacayağı

Wright Mills; ekonomik, siyasi ve askerî olmak üzere Üstseçkinlerin üç alanda odaklaştıklarını söyler... Mills, ABD'de belli başlı üç seçkin kesim saptamaktadır: Şirket başkanları, siyasal önderler ve askerî şefler...[31]

Bu üç kesimin bir üst sınıfın temsilcileri olduğu için tek bir seçkin kesim oluşturduklarını söylemektedir. Bugün Türkiye'de toplumun doruk noktaları, bir avuç üst zenginin (plutocrac) egemenliği altında yapısal niteliğini sürdürmektedir.[32]

Birçok kişinin orduyu yabancılaşmanın merkezinde bir unsur olarak göstermesine rağmen, Genelkurmay Eski Başkanı Doğan Güreş'in bu ülkede bir oligarşinin varlığına işaret etmesi ve bundan şikâyetçi olması ilginçtir. Üstseçkin şebekenin elinde olmamakla birlikte, bazı Üstseçkinlerin ordu içinde de yer yer etkin olduğu görülmüştür.

Emperyalizm hedef ülkeyi dize getirmek için, toplumun değer yargılarından biri durumuna yükselmiş olan ordusunun onuruyla da oynar. Artık generallerin onuru, milletin onurudur. İşgal medyası, bir generalin yolsuzluktan yargılanmasını açıkça bayram olarak kutlamıştır.

---

30 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 467, 483, 505.

31 Seçkinler ve Toplum, Tom B. Bottomore, Çev. Erol Mutlu, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1997, s. 32.

32 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 498.

Levent Şahverdi Arşivi

Aynı işgal medyası, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan bazı karargâh subaylarının gazete kupürlerini derleyip değerlendirmeye almasını bile fişleme olarak manşetlere çekmiştir.

İçerde krizin derinleştiğini, dışarıda ise Irak Savaşı'nı gölgede bırakacak Büyük Ortadoğu Savaşı'nın yaklaştığını artık görebiliyoruz. Bundan sonra millîleşme sürecimiz başlayacaktır.

Bir Zihniyet Kirlenmesi: Takiyye

İtirafçımız Emre Yılmaz'ı dinliyoruz:

"Egoistlerin en büyük hilesi, nezakettir... Kudretlilerin bilinçaltlarında, insanlara hükmetme, onları kontrol etme ve yönetme hırsı yatar. Bu hırslarının birazcık farkına varanlar, bu sefer farklı maskeler takarak bu utanılacak yönlerini gizlemeye çalışırlar. Ilımlı, babacan ve canayakın gözükürler... Genç işadamı; servet ve kudret yolunda bütün tutumlarının belirleyici özelliğinin üstü kapalı bir ikiyüzlülük ve art niyetlerini ustaca gizleyen bir nezaket olması gerekir... Zenginlik, adamı o kadar farklı bir şahsiyet haline getirir ki dil, din, ırk, kültür gibi diğer insan birleştiricilerinin tesirini neredeyse yok eder."[33]

İşbirlikçilik Ve Dış Borç Oyunu

Avrupa Birliği ve benzeri yabancılaşma eğilimlerinde üstseçkin (ve Sabetaycı) siyasetçi, yönetici kadroların öne çıktığını görmek mümkündür. Medya-iletişim organları ve sivil toplum örgütlerinin tüm kilit noktalarını bunların ellerinde tuttukları ortadadır.[34]

Üstseçkinler toplumun sınırlı kaynaklarını yanlış yatırımlara

33 Genç İşadamına, Emre Yılmaz, İkkaynak Yayınları, Ankara, 1996, s. 118, 151.

34 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 281.

Levent Şahverdi Arşivi

yönlendirerek, ülkemizi dış borç almak zorunda bıraktılar. Bugün 350 küsur milyar dolarlık borcu, bütün ülke halkını çikolatayla beslesek yapamazdık. Üstseçkinlerin bütün mekanizmaları, bu borç birikiminde suçludur. Ödenmesi mümkün olmayan bu borcun tahsilatında öncelikle bütün harcamaların şeffaflaşması gerekecek.

Dış Borç Oyunu...

Gelişmekte olan ülkelerin **Uluslararası Sistem** ile uzlaşması, ülke yöneticileri arasında bulunan Batıcı zümre ve gruplar eliyle mümkün olmaktadır. Bu zümre ve gruplar (mutlu azınlık), kendi milletlerine karşı, Batı'nın inanç ve dünya görüşünü savunmakta, her türlü meselenin çözümünü Batı şablonlarında görmektedirler. Bu zümrelerin yaşaması, ülkenin gelişme potansiyelinin yanlış hedeflere yönlendirilerek harcanmasına bağlıdır. Gelişme potansiyelinin harcanması, ülkenin dış borç altında ezilerek millî hedeflerden taviz vermesine yol açar. Eğer dış borçlar, ülkenin gerçek ihtiyaç alanlarına yatırılmamışsa, üretime dönüştürülemeyen bu yatırımlar, ülkeyi sömürgeleştirme yolunda atılmış bir adım olacaktır.

Adına Mutlu Azınlık, Üstseçkinler, Üstzenginler (üstahlaksızlar), Tekelci Sermaye, "Boğaz'daki Aşiret" veya yüksek sosyete ne dersek diyelim, emperyalizmle ülkemiz arasında sömürüyü ekonomiden sosyal hayata, kültürden sanata taşıyan bir organizma ile karşı karşıyayız. Bu organizma, seçimle gelen iktidarların ötesinde bir iktidarın temsilcisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülke kaynaklarının verimsizleştirilmesi ve ülkenin dış borca muhtaç hale getirilmesi, bu organizmanın bürokrasi ayağının görevi iken, sermaye ayağı yabancı sermaye ortaklıklarıyla zaten yabancılarla iç içe girmiştir.

Sosyete; yabancılaşma kültürünü, nikâhsızlığı-birlikteliği, uyuşturucuyu basın aracılığıyla meşrulaştırma faaliyetindeyken, Bo-

Levent Şahverdi Arşivi

ğaz'daki Aşiret (Batıcı sol), devlet karşıtı faaliyetlerini Tekelci Sermaye'nin kanatları altında ve onun finansörlüğünde yerine getirir.

Bu organizmanın etkilediği siyasi iktidarların Uluslararası Sistem ile bağı, dünyadaki ekonomik düzenin tabii gerekleriyle kurulur.

Krediyle iş yapmak, mevcut ekonomik yapının temelinde vardır. Mesele kredi alıp vermekte değildir. Kredi yani borç, azgelişmiş ülkenin sistemi rahatsız etmeyecek yatırımlarına verilir. Bu yatırımlar dışa bağımlı olarak kurulduğundan, sübap daima uluslararası sistemin elindedir.

Ekonomi, Ak İle Kara'nın Savaşı Değil

Biz burda '**ak ile kara**'nın savaşından bahsetmiyoruz. "**Dış borcun hepsi yanlıştır, ülkemiz dışa kapalı olarak yaşamalıdır**" demiyoruz. Aksine dünyayı kavramak ve birlikte yaşamacılık, millî bakışımızın temel yaklaşımlarından biridir. Bizim işaret etmek istediğimiz, geri teknolojili ve önceliği olmayan yatırımlarla emperyalizme ülkemizi muhtaç hale getirme oyunudur. En açık örneği ile sıkça değişen kaldırımlar, yarım kalan barajlar, öncelikli olmayan sosyal tesisler, yarım kalan tüneller, olimpik yüzme havuzları, kültür sitesi inşaatları vs...

Biz açık ifadeyle devleti yönetenleri, yerel yönetimleri, sivil toplum örgütlerini ve toplumu '**rasyonel muhasebe**'ye davet ediyoruz.

Ekonomi, emperyalizmin genel valisi rolüyle hareket eden iktisat sorumlularının işaret ettiği gibi, hiç de karışık bir hayat alanı değildir. Denk bütçe bu işin esasıdır. Bağımsız kalmak istiyorsan, "**üretebildiğin kadar tüketmelisin.**" Seni senden çok sevdiğini söyleyen 'sosyal devletçiler' de 'borç para ile tüketebildiğin kadar tüket' diyen liberaller de yanlış yoldadır. Dünyada bu dengeyi kurabilen ülkeler var.

Levent Şahverdi Arşivi

300 milyar dolarlık borçla, elde sıkıntıdan başka bir şey yoksa ve Türkiye, dünyanın en borçlu ülkesi olmuşsa, Türk Milleti bu durumu ciddi ciddi düşünmek zorundadır. '**Verdimse ben verdim**' diyenlere, kimin parasını kime veriyorsun diye sormak lazımdır. Devlet, bütün kurum ve kuruluşlarıyla, rasyonel muhasebeye geçmek zorundadır!

Banka Hayır Kurumu Değildir!

Wall Street Journal'ın politik muhabiri Jonathan Kwitny, '**Sayısız Düşmanlar**' adlı kitabında ilginç tespitlerde bulunur. Kwitny, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu bir dizi gelişmekte olan ülkeye yönelik IMF ve Dünya Bankası politikalarının, ABD Dış İşleri Bakanlığı ile koordineli olarak sürdürüldüğünü ve dış borç ağına takılan devletlerin politik tavizlere nasıl zorlandığını açıkça anlatıyor.

Kwitny, çeşitli ülkelerde şubeler açan ve gelişmekte olan ve dış borç pastasının en büyük dilimini kapan Chase Manhattan gibi büyük bankaların, gelişmekte olan ülkelerdeki şubelerinde CIA ajanlarını çalıştırdıklarını da vurgulamıştır.

Dış Borç Ödenemeyince Siyasi Taviz İstenir

Gelişmekte olan ülkeleri pençesine alan siyasi ve ekonomik tavizler isteyen dış borçlanma sistemi, tahmin edildiği gibi karmaşık değil.

Teorik olarak IMF, uluslararası döviz paritelerindeki istikrarı sağlamak için Birleşmiş Milletler denetiminde kurulmuş bir teşkilattır. Ancak IMF, Batılı güç merkezleri tarafından kontrol edilir. Çünkü IMF'nin malî kaynaklarını, Batı bankaları sağlamaktadır.

IMF, ihtiyaç duyan ülkelere, uluslararası ödemelerinde dengeyi sağlamak için borç para verir. Bu sistem, pazar ülkeye mal satanlar

Levent Şahverdi Arşivi

için bir garantidir. Çünkü kim mal satarsa IMF kredileri sayesinde parasını alacağını bilmektedir.

Borç sistemi iki yönlü çalışır. IMF ve Dünya Bankası, kardeş (!) iki kuruluştur. Dünya Bankası geri kalmış ülkelerin baraj, yol yapımı gibi büyük projelerine destek olmak için kurulmuştur. Fakat bu projeler için yapılan ithalat da dış ödeme açığı oluşturur. Böylece Dünya Bankası'ndan alınan bir borç, sonuç olarak IMF'den alınan borç ile tamamlanır. Ülkedeki döviz fiyatlarındaki yükselmeler ve petrol fiyatlarındaki artışlar, alınan borçları sürekli olarak katlamaktadır.

İki, İki Daha Dört Değil!

Matematiğin doğrusu 2+2=4, dış borç oyununda 2+2=4 değildir. Dolayısıyla hiçbir şey başlangıçta planlandığı gibi gitmez. GAP örneğini ele alırsak, ne yatırım yapılan barajlar bitirilebilmiş ne de buranın tamamlanmasıyla sulanacak arazilerde yetişecek koyunların yünleri çalılara takılabilmiştir! Ancak dünyanın en ucube sosyal yapılarından biri olan aşiret yapıları, bu uygulamadan da kârlı çıkmıştır. Ve bu yapılar, etnik bölücülüğün bir ayağını oluşturarak, GAP muhiplerinin sosyal projesinin yanlış olduğunu göstermiştir.

IMF ve Dünya Bankası'ndan alınan borcun, bir şekilde ödenmesi gerekmektedir. Borcunu geri ödeyemeyen ülkeye karşı IMF yine devrededir. IMF bu durumda bir düzenleyici olarak devrededir. 1981 yılından sonra IMF, başta Zaire, Kenya, Hindistan, Filipinler, Türkiye, Pakistan, Güney Kore ve Tayland'da ekonomide düzenleyicilik rolüne girişmiştir.

Heyetler Gelir, Heyetler Gider

Bir ülke, dış borçlarını ödemede zorluklarla başladığı anda,

Levent Şahverdi Arşivi

karşısında IMF'den gelen bir heyet bulur. IMF'nin müdahalesi, ülkenin malî politikasının bu kuruluşun eline geçmesi demektir. Bu noktada borçlanan ülkeler, kendilerine güçlü bir lobi şirketi bulmaya çalışmaktadırlar. Bu şirketler hep aynı şirketlerdir: Surrey and Morse, Lazard Freres, Lehman Brothers, Kuhn Loeb ve Warburg vs... Dış borç sisteminin iki büyük babası var: David Rockefeller (Chase Manhattan) ve Walter Wriston (Citibank). Sistemin iyi çocukları rolünü ise Lazard Freres, Lehman Brothers gibi aracı firmalar oynar. Bu firmalar, dış borç ödemesinde sıkışan ülkenin danışmanlığını alarak, "**Ben senden yanayım, senin sıkıntılarını şu şu yollarla çözeceğiz**" diyerek akıl verirler. Fakat yine büyük Amerikan bankalarıyla ortak çalışılmaktadır. Büyük bankalar için dikkat edilecek asıl konu, hasta ülkenin asla ölmemesi, aksine borçlarını ödeyebilecek kadar canlı tutulmasıdır.

Ülkenin Envanterini CIA Çıkarır

CIA dünya ülkelerinin politik yapısı yanında, ekonomik envanterini de çıkarır. Burada hususen takip edilen ülkeler, dış borçla bağımlı hale getirilen ülkelerdir. CIA Ekonomik İstihbarat Komitesi, periyodik olarak Ekonomik Alarm Listesi hazırlar. Bu liste, dünyanın dört bir yanına dağılmış CIA ajanlarına bölgelerinde takip etmeleri gereken konuları bildirmektedir. CIA ajanları bazen gazeteci, bazen danışman, bazen de işadamı kimliği ile sömürge ülkelerde faaliyet göstermektedir. Ekonomik Alarm Listesi, gizli bir liste olmakla birlikte, ülkelerin ekonomik envanteri açık bir çalışmadır ve CIA'in internet sitesinde açıkça yayınlanmaktadır. Enerji kullanımından gıda stoklarına kadar detaylı bilgilere sahip envanterin yanında, rüşvet almaya açık bürokrat veya siyasetçi bulmak gibi bilgiler de Ekonomik Alarm Listesi'nin kapsamına girer.

Levent Şahverdi Arşivi

Yönetim Çıkmazı

Hiçbir millet ne kültürü ne de doğal kaynakları yeterli olmadığı için azgelişmişliğin mahkûmu değildir. Fransız araştırmacı Guy Sorman, Türkiye benzeri ekonomik yapılara sahip Güney Kore ve Latin Amerika ülkelerinde yaptığı incelemeler sonunda, bu tıp ülkelerde temel problemin '**yönetim meselesi**' olduğunu söyler.

Sorman'ın tespitine göre, bu tür ülkeler halkın ihtiyaçlarına göre değil, idarecilerin iktidar hırslarına göre yönetilmektedir: "**Milletlerin yoksulluğu kara bir alınyazısı değil, aksine sakat bir düşünceye dayanan kötü politikaların neticesidir.**" Yani fakirliği, yanlış siyaset doğurmaktadır.

Azgelişmişlikten kurtulmak, Batı işbirlikçisi yöneticiler eliyle alınan '**yanlış borçlar**'dan ziyade, ülke insanlarının iradesi ve yöneticilerinin zekâsı ile gerçekleşecektir. Türkiye, Taha Akyol'un tâbiriyle '**Yönetemeyen Demokrasi**'den bir an önce yönetilebilir bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Dışa Kapanmak Çare Değil, Çünkü Paradigma Değişti

Ülkelerin kalkınması, emperyalizmin gönüllü sömürgesi Batılılaşma modelleriyle olmadığı gibi, millîlik adına dünyaya kapanmakla da mümkün değildir. Guy Sorman, "Üçüncü Dünya ülkelerinde tatbik edilen 'millîlik ve sosyalizm' yaftalı yönetimler sahtekârlıktan ibarettir" demektedir. Bu tip yönetimler, gayrı insanî uygulamalarını, hukuk kılıfına bürünmüş bürokrasi aygıtıyla gerçekleştirmektedirler. Kalkınma, Batı yardımıyla değil, öncelikle ülkeleri sömürgeleştirilen diktatörlük kastlarının değişmesiyle, halkın ve yerli girişimcinin hür teşebbüsüyle mümkündür. Bu mânâda ülkemizdeki KİT'lerin durumu da bir an önce sonuçlandırılmalıdır. Stratejik önemi olmayan hiç bir KİT, devletin elinde tutulmamalıdır. Ya özelleştirme ya da tasfiye yoluyla, sürecin sonuçlandırılması gerekmektedir.

Levent Şahverdi Arşivi

Dünya ekonomisi yeni bir evreye girmiştir. Çimento, demir-çelik, petro-kimya, alüminyum ve elektrik gibi sektörler eski ekonomilerde bağımsızlığın sembolü ve temeliydi. Artık bu sektörler ve ağır sanayiler, eski misyonunu kaybetmiştir. Bilginin esas alındığı yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemin esasını bilgisayar ve internet teknolojileri, bankacılık, reklam ve iletişim sahaları teşkil eder.

Şimdi ağır sanayi işletmeleri değil, marka imparatorlukları emrinde fason üretim yapan KOBİ'lerin üretimi esastır. KOBİ'ler üretimlerini, dünya ölçeğinde rekabetle gerçekleştirmektedirler. Ucuz işçilikle üretilmesine rağmen, kalite vazgeçilmez bir ön şarttır. Özel sektör için marka üretmek, yaşadığının farkına varmak, üretimden zevk almak anlamına gelir. Fason üretim ise ucuz işçilik temelinde, başka türlü bir sömürünün adıdır. Buna şimdi "ihracata dayalı ekonomi" diyorlar. ABD ve ileri Batı ülkeleri, artık eskisi gibi mal üretmeyi düşünmüyor. Çünkü üretilen her malın yüzlerce alternatifi var. En mükemmel malı, en ucuza üreten firmanın satma şansı var. Batı, kaliteli mala markasını koyarak onu pazarlama yolunu seçiyor.

Halka Fırsat Verilirse

Fakirlik çemberini, özel sektörün içinden çıkan girişimcilik kırar. İhracatı teşvik eden, tasarrufu özendiren, tarım reformunu gerçekleştiren ülkelerin çoğu kalkınma kulvarına girmiştir. Halkın tasvibini almayan ekonomik politikalar, başarılı olamaz. Halka kazanma fırsatı verilirse, emekleri değerlendirilirse beklenmedik gelişmeler ortaya çıkabiliyor. Hindistan, Çin, Mısır, Brezilya ve ülkemizde bunun belirli dönemlerde ispatı görülmüştür.

Türkiye emperyalizmin kendisine mevzi olarak gösterdiği tekstil ve turizm sektörlerinin birer ekonomik mezar olduğunun farkına varmalıdır.

Çözüm önce ekonomik yapımızı rasyonalize etmek ve ardından

Levent Şahverdi Arşivi

Batı ile çatışmadan (dış borçları belirli bir takvimle ödeyerek) Bilgi Çağı'nın gerektirdiği millî hedeflere yürümektir. Ancak Türk milleti, üç tarafı denizle çevrili olan ülkemizde ulaşımın neden denizden yapılmadığını, verimli araziler üzerine fabrika ve şehir inşa edenleri, yanlış yatırımlarla kaynaklarımızı toprağa gömenleri, sürekli kaldırımlarımızı değiştirenleri unutmamalıdır.

Ek1

Paradigma Cetveli

Eski Paradigma	Yeni Paradigma
Ulusal	Global/Yerel
Düşük teknolojik yenilenme	Hızlı teknolojik yenilenme
Dikey hiyerarşi	Yatay hiyerarşi
Mekanik örgütlenme	Organik örgütlenme
Üretim	İletişim/Paylaşım
Ekonomik büyüme	Doğa-Çevre
Ağır sanayi	Mikroçip
Sınıfsal	Genel insanî
Sınıf partileri	Sosyal katalizör parti
Kamplaşma	Karşılıklı bağımlılık
İdeolojik çatışma	Düşüncelerin diyaloğu
Nesne	Özne
Özne-Bilinç	Öznelerarası iletişim
Para kültürü	Zaman kültürü
Savaş-Mücadele	Rekabet-İşbirliği
Yekpare birlik	Çeşitlilik içinde birlik
Tekilcilik/Monolog	Çoğulculuk/Çok yönlü iletişim
Tekkültürlülük	Çokkültürlülük
Temsil	Katılım

Levent Şahverdi Arşivi

Paradigma cetvelindeki bu değişim bir vakıadır... Bunu yorumlayarak, millî yapımız üzerinde yeni bileşimlere ulaşabiliriz. Buradaki Tekkültürlülük-Çokkültürlülük değişimi, bizi doğrudan ilgilendiren bir değişimdir. Ancak küreselleşme ve modernleşme sadece millî kültürleri değil, millî kültürden ayrı olarak oluşturulmaya çalışılan yeni kültürleri de parçalamaktadır. Bakın Kuzey Irak'a, Kürt Federe Devleti kendi içinde ikili bir yapı olarak ortaya çıktı. Çünkü Barzani'nin Kırmançı bölgesi ile Talabani'nin Sorani bölgesi de birbirinden ayrılmış durumda. Çünkü Kırmançı ile Sorani arasındaki fark, İngilizce ile Almanca arasındaki fark gibi. PKK-KADEK'in adına bile bu çokkültürlülük, tek bir halk değil, 'halklar' şeklinde yansımış durumda. Uluslararası Sistem'in kültürel saldırılarından '**kısmen**' Japonya, Fransa ve Almanya gibi gelişmiş ekonomileri olan ülkeler kurtulabilmektedir. Ancak Katolik ve Yahudi dünyası dahil, dünyayı genel bir Protestanlaştırma dalgasının sardığını söyleyebiliriz.

Türkiye'ye bu yabancılaşma bir yandan kitle kültürünün idolleriyle sunulurken, diğer yandan da hırçın bir pozitivizmle din, ahlak, örf kısaca insanlığın ortak değeri olan ne varsa hepsi birden tasfiye edilmeye çalışılmaktadır.

Yozlaşmanın Tabana Yayılması: Grileştirme-Yahudileştirme

Rantiye, bir avantajın veya üstünlüğün hak edilmeden kazanılmasıdır. Çeşitli rantiye gruplarının piyasaya bağımlılıklarının, biçimi ve derecesi rantlarını... toplamalarına göre değişkendir.[35] Bir yerde rantiye varsa, köle de vardır. Bunlar birbirinden ayrılmamaktadır; üretim ile tüketim, rantiye ile köle, zıtların birliğini oluşturmaktadır.[36]

---

35 Sosyoloji Yazıları, Max Weber, Hürriyet Vakfı Yayınları, 3.Baskı, İstanbul, 1993, s. 257.

36 Putları Yıkıyorum, Yalçın Küçük, İthaki Yayınları, İstanbul, 2004, s. 233.

Levent Şahverdi Arşivi

Beyaz Türkler, Siyah Türkler, Gri Türkler...

Üstseçkin Oligarşi, Türkiye'deki insanın bozulmasını istemektedir. Korkak ve ahlak fukarası büyük zenginler, ancak bireyleri bozulmuş, dolayısıyla birey olmaktan çıkıp sürü olmuş toplumda huzur içinde olabileceklerini anladılar.[37]

Fahişelik yayıldıkça ve elit tabakalarda bir yaşam biçimi oldukça, (değer yargısı tahribatından dolayı) ortadan kalkmaktadır. Değer yargısı tahribatı o derece artmıştır ki, artık 'usturuplu zina' özendirilmektedir.[38] Bugünkü ahlaksızlaştırma operasyonunda Sabetayist kalkışmanın etkisi açıktır.

Beyaz Türkler, Siyah Türkler ve Gri Türkler ayrımında, Beyaz Türkler Üstseçkinleri, Siyah Türkler köleleştirilen yığınları, Gri Türkler ise Üstseçkinlerin devşirdiği insanlardır.

Bozmak bütün meslekler içinde en az yetenek isteyenidir, inşaatları yıkmak için, hiçbir kalifiye yönü olmayanların kullanılması bunu kanıtlıyor. Türkiye eğlence sektörünün yıkıcıları da böyledir; hiçbir kabiliyetleri bulunmamaktadır. Oligarşi, güldürmeyen komikler, sessiz şarkıcılar, dudaksız güzeller ve Kürt-Yahudisi türkücü ve/veya sunucularla büyük bir bozma savaşı başlatmıştır.[39]

Yalçın Küçük'ün Onomastik Yorumu

Kendisinin araştırmalarından büyük bir zevkle faydalandığım Yalçın Küçük Bey, aydın yabancılaşmasının omurgasını tespitte isimbilimin imkânlarını kullanarak bu grileşmeyi gizlenmiş bir Yahudilik olarak ifade ediyor. "İsimbilim (onomastik), dilbilimin bir koludur; dilbilimden ayrı ve kopuk bir isimbilim düşünemeyiz. Ay-

37 Putları Yıkıyorum, Yalçın Küçük, İthaki Yayınları, İstanbul, 2004, s. 289.

38 a.g.e., s. 214, 106.

39 a.g.e., s. 289.

Levent Şahverdi Arşivi

rıca, bugünkü dilbilim senkronik ve daha doğrusu tarihsizdir, kıraçlığı ve kısırlığı, buna işe yaramazlığı da diyebiliriz... Sonuçlara yalnızca onomastik ya da mezar taşı okumalarından hareketle ulaşamıyoruz; daha ileri bir noktadayız. Demek ki teorik bakış, kategoriktir ve ampirisizmden ilk ve en önemli ayrılışı buradadır."[40]

Bizim bürokrasi tarihi incelemelerinden anlayabildiğimiz kadarıyla Türkiye'de sayıca zannedildiği gibi fazlaca gizli Yahudi olması imkânsızdır. Ancak Üstseçkinler (ve işbirliği halinde oldukları Sabetaycılar ve Yahudiler) ellerindeki medya tekelleriyle ve baskı gruplarıyla kitleleri dönüştürmekte kendilerine benzetmekte, Yahudileştirmektedirler.

Kastın Temelinde Etnik Ve İtikadî Yapılanmalar Vardır

Üstseçkin klanda, kasta dönüşmüş bir statü grubunun yapısı normal bir etnik grubunkinden farklıdır. **Kast yapısı, etnik bakımdan ayrı grupların yatay ve bağlantısız yan yana varlığını, bağımlılık ve egemenlik ilişkileri getiren dikey bir sosyal sisteme dönüştürür.**[41]

Üstseçkinler kastının temelinde toplum genelinden ayrı konuşlanmış etnik veya itikadî yapılanmalar vardır: "...kast, etnik toplulukların sosyalleşmiş bir biçimde yanyana yaşamalarının biçimidir."[42]

Bugün Siyonistler ile Evangelist Hıristiyanların eylem birliğini kapitalizmin doğuşunda da görmek mümkündür. Protestanlar gibi, Yahudiler de vahşi kapitalizmin doğuşunda etkilidir.[43]

---

40 a.g.e., s. 257, 247.

41 Sosyoloji Yazıları, Max Weber, Hürriyet Vakfı Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1993, s. 185.

42 a.g.e., s. 184

43 "Örneğin Sombart, Yahudiler ve Ekonomik Yaşam adlı kitabında Yahudi-

Levent Şahverdi Arşivi

Aile tarihi bağlamında bunu Türkiye pratiğinde örneklersek; Gönensay Ailesi, içinden ressamlar, iş adamları, bakanlar, edebiyatçılar çıkarmış bir aile. Türk Sosyalizminin kurucularından Şefik Hüsnü'nün dahil olduğu Değmer Ailesi ile akraba. **"Kart Kurt Sesleri"** kitabımda örneklediğim gibi Gönensaylar ayrıca Bedirhan Ailesi'yle de akraba... Bedirhanların ise ilişkide olmadığı Üstseçkin aile yok gibi.[44] Bunu açarsak bilinen tek Sabetaycımız Şefik Hüsnü gibi görünse de 'değil ittifakıyla' karşımızda sosyal bir doku olduğunu görüyoruz. Bir başka örnek ise Mardin Ailesi... Mardinler, peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'in soyundan gelen bir ailedir. Ancak dahil oldukları Üstseçkin yapılanmayla açık bir yabancılaşmanın içinde kalmışlardır. Mesela aileden Betül Mardin ilk evliliğini Selanikli Dormen Ailesi'nden Haldun Dormen'le yapar. Betül Mardin ile Haldun Dormen'in oğlu Ömer Dormen, Ayşe Arman'ın birlikteliği. Arman da şeyh torunu... Bu nikâhsız birliktelikten bir de çocukları var.

---

ler'in kapitalizmin doğuşu ve işleyişindeki katkısını ve çok önemli rolünü göstermeye çalışırken Yahudileri de kapitalizmi ve aynı ruhu paylaşan şeyler olarak anlamaya çalışmıştır." a.g.e., s. 57.

44 Bedirhanların aile bağlarından bazı örnekler: Atatürk dönemi Milli Eğitim Bakanı Vasıf Çınar, Paris'teki Kürt Enstitüsü Başkanı Kâmuran Bedirhan, Latin alfabesiyle Kürtçe grameri yazan Celadet Bedirhan, Türkçe İbadet kitabı yazarı Cemal Kutay, Türk Dışişleri Bakanlarından Emre Gönensay, Galatasaray Spor Kulübü Başkanlarından Tevfik Ali Çınar, senarist Ayşe Şasa, Atatürkçü Cumhuriyetçi Güven Partisi'nin Kadın Kolu Başkanı Meziyet Çınar, Bedirhan Ailesinin torunları İbrahim Alaeddin Gövsa, Fatin Rüştü Zorlu'nun kardeşi Muzaffer Zorlu, Musa Anter'in kayınpederi Abdurrahim Zapsu, Ürdün Kralı Hüseyin'in amcasının oğlu Rakan Haşimi ve Cenap Şahabettin ailenin damatları, Süleyman Nazif ailenin dünürü, Halide Edip Bedirhan ailesinden Ali Şamil Paşa'nın üvey kızı, Nazım Hikmet Kamuran Bedirhan'ın süt kardeşi, Teşkilat-ı Mahsusa Reisi Eşref Sencer Kuşçubaşı'nın teyzesinin kızı Bedirhan Bey'in oğlu Bedri Paşa'nın hanımı, Kürt Teali Cemiyeti Başkanı Emin Ali Bey, Bedirhan Bey'in oğlu. Kart Kurt Sesleri, Mahmut Çetin, Biyografi Net Yayınları, İstanbul, 2002.

Levent Şahverdi Arşivi

Örnek Kişiler Ve Aileler Çoğaltılabilir...

Özellikle Sabetayist grupların yerli zenginlerle akrabalık ilişkileri kurmaları, hem yeni akrabalıkların kurulmasını hem de sermayenin kendi aralarında transferini güçlendirmiştir.[45]

Tam gelişmiş bürokratik mekanizmanın üstünlüğü, makineyle yapılan üretimin mekanik olmayan tüm öteki üretim biçimlerine olan üstünlüğünün aynısıdır.[46]

Grileştirme Aracı Medya

Medya, sadece kitleleri uyuşturan bir illüzyon değildir... Medya aynı zamanda Üstseçkinlerin 'toplumu grileştirme' aracıdır. Üstseçkinler dönüşümlü olarak savaştığı Yeni Bürokrasi ve Anadolu Sermayesi'ni hizaya getirmek için hep medyayı kullanır. Üstseçkinler ve ellerindeki medya tekelleri akıl almaz gizli açık komplolar içindedir.

Büyük servet ve gelişme eşitsizlikleri bireylerin topluluğu yönetme etkinliklerine katılma derecesini açıkça etkilemektedir. Üstseçkinler iletişim araçlarını denetleyerek, yüksek siyaset çevreleriyle tanışıklık kurarak, baskı gruplarının etkinliklerinde önemli roller oynayarak söz sahibi olabilirler.[47]

İsviçreli ünlü Psikolog Jean Piaget, zihni değişmenin merhaleler halinde ilerlediğini söyler. Fakat buradaki merhaleler diyalektik bir gelişmenin kısımları halinde düşünülmelidir. Değişmenin her mer-

---

45 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 504.

46 Sosyoloji Yazıları, Max Weber, Hürriyet Vakfı Yayınları, 3. Baskı İstanbul, 1993, s. 204.

47 Seçkinler ve toplum, Tom B. Bottomore, çev. Erol Mutlu, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1997, s. 113.

Levent Şahverdi Arşivi

halesi bir öncekinin devamı olmakla beraber onun yerine geçmez, yani her merhale eskisi ile yenisinin bir terkibidir. Bu demektir ki, bir merhaleden öbürüne geçildiği zaman evvelkinin ihtiva ettiği unsurlar tamamıyla ortadan kalkmaz, yenisi içinde devam eder.[48]

Değerler Değişmesi

Zihniyet değişmesi beyazın birdenbire siyaha dönüşmesi şeklinde gerçekleşmez. Değişmenin merhaleleri vardır. "Merhaleler teorisi başlangıçta tamamen otoriteye bağlı, hedonist (zevkçi) bir ahlak anlayışının bulunduğunu, sonra kaide şuurunun teşekkül ettiğini ve yerleşmiş kaidelerin sahibi olan topluma karşı tenkitsiz bir riyakârlığın hakim olduğunu, nihayet gelişmenin son merhalesinde rasyonel, tenkitçi bir ahlak anlayışının yerleştiğini iddia eder."[49]

Değerler, bizim zihni (kognitiv) muhtevamızın başlıca unsurlarıdır. Onlar arasında da yüksek seviyede bir âhengin kurulması, ortaya çıkacak uyuşmazlıkların hemen giderilmesi insan intibakı için zorunludur... Bize birbiriyle tutarsız hatta tam zıt görünün değerler o şahsın zihninde özel bir yorumla bağdaştırılmıştır.[50]

Konumuzun standart bir değişme değil bir yabancılaşma olduğu düşünülünce, bu zihniyet değişmesinin aşamalarını anlamak zorundayız. İmam-ı Gazali bu zihniyet değişmesinin aşamalarını şöyle sıralar: Yemleme, avlama, alıştırma, şüpheye düşürme, boşlukta bırakma, bağlama, hile yapma, kafasını karıştırma, ayırma, soyma.[51]

---

48 Değerler Psikolojisi, Prof. Dr. Erol Güngör, Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları, Amsterdam, b. tarih, s. 31.

49 a.g.e., s. 63.

50 a.g.e., s. 55.

51) Batıniliğin İçyüzü, İmamı Gazali, TDV Yayınları, Ankara, 1993, s. 13.

Levent Şahverdi Arşivi

Üstseçkinlerin Zaafları

Wright Mills, Üstseçkinleri yorumlarken, eleştirdiği öğretiyi şöyle özetlemektedir: Seçkinler, bırakın sınırsız erke sahip olmayı, tarihsel bir **güç oluşturmak için gerekli bir tutuma sahip olamayacak kadar dağınıktırlar**...

Resmî otorite makamlarını işgal edenler, öylesine kıstırılmışlardır ki, belki üst sınıfların varlığından söz edilebilir ama mutlak egemen bir sınıf yoktur; belki katmanlaşma sistemi vardır ama en üstte etkili tek bir katman yoktur.

Üstseçkin Emre Yılmaz itirafçı anlatıyor:

"Dünyada kudret ve servetin neresinde olursan ol, hep önünde götünü yalayacağın birileri olacak... Modern dünyanın gerçekleştirdiği tek demokrasi budur. Bu yalama silsilesi, en tepede kimsenin yalamayan birinin bulunduğu bir piramitten içiçe geçmiş tekerleklere dönüşmüştür."[52]

Türkiye oligarkları aşırı korkak ve ahlaksızdır. Körlük, oligarşide organik ve strüktüreldir.[53]

Aydın İnisiyatifi Ve Millî Kadro

Her oyunun bir karşı oyunu vardır... Bütün mesele idrakin açık tutulması ve örgütlü aydının inisiyatif almasıdır. Zor, oyunu bozar. Zor, aydın inisiyatifidir.

Bugün Türk toplumunu hareket ettiren lokomotif güç yani öne çıkan aydınlar, yabancı soylular yani devşirmelerdir. Türkiye, Batı ve Japon toplumlarında gözlediğimiz türde, devlete sahip çıkacak bir millî kadroyu yetiştirememiştir.[54] Ancak tasarlanmış olmamakla

52 Genç İşadamına, Emre Yılmaz, İkkaynak Yayınları, Ankara, 1996, s. 38.

53 Putları Yıkıyorum, Yalçın Küçük, İthaki Yayınları, İstanbul, 2004, s. 285, 212.

54 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 152, 173.

Levent Şahverdi Arşivi

birlikte ortaya çıkan Yeni Bürokrasi, millî bir refleks oluşturmaktadır. Yeni Bürokrasi, Sabetaycıların sızdığı üstseçkin kışkırtıcılığı bertaraf edebilecek tek ideolojik ve sosyal zemin olarak öne çıkıyor.

Anadolu Sermayesi'nin kanatları altında politika üreten birtakım unsurların Moiz Kohen'i gündeme getirerek, Türk Milleti'nin tarihî refleksi, Türk Milliyetçiliğini emperyalizmin bir tasarımı olarak sunmak tarihî bir hatadır. Milliyetçilik Fransız İhtilali'yle ortaya çıkan ve bütün dünyayı kasıp kavuran bir akımdır. İmparatorluğumuzun çözülme döneminde milliyetçilik imparatorluğun, Müslüman toplumları dahil, bütün unsurlarını etkilemiştir. Bu olgunun Türk Milleti için de taşıyıcı bir akım haline gelmesi kaçınılmazdı. Kohen'in Türklük'ten yana tavrı, Türk Milliyetçiliğine bir eksiklik getirmez ve milliyetçiliğimizin Yahudi tasarımı olduğunu belgelemez. Milliyetçilik insanlık tarihinin genel bir eğilimidir. Bu konuda etnik özürlü bazı Siyasal İslâmcı yazarlar yanılmaktadır. Osmanlılık gündeme geldiğinde İslâm ortak paydasından söz etmeyenlerin, Türklük gündeme gelince İslâmlığını hatırlaması temel bir çelişkidir.[55]

Bugün halk-aydın bütünleşmesi yerine birbirinden ayrılmış ikili bir toplumla karşı karşıyayız. Türk halkının toprağa bağlı, vergi ödeyen bir duruma dönüştürülmüş olması, Cumhuriyet sonrası da kültürel kalıpların değişmediğini, konumunu koruduğunu bize göstermektedir. Patrimonyal devşirmeler zaten kendilerini Beyaz Türkler olarak algılamakta, Siyah Türkler'i de parya veya kul olarak görmektedirler.[56] İtirafçı Üstseçkin Emre Yılmaz'ı okuyoruz: "Arabanla

55 Türk fikir adamları, Türklüğü inkar ederek dinler arası bir Osmanlılık hayal ettikleri zaman İslamlaşmak ihtiyacını duymuyorlardı; halbuki Türkleşmek mefkuresi doğar doğmaz İslamlaşma ihtiyacı da duyulmaya başlandı.

56 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 175, 472.

Levent Şahverdi Arşivi

hızla geçerken gördüğün, otobüs duraklarında bekleşen koyu renkli kalabalıklar seslerini daha bulamadılar."[57]

Raiyyet Oğlu Raiyettir!

Üstseçkinler, sosyal mobiliteye de alabildiğine düşmandır. Onlar için bir seçkin hep bir seçkindir ve sıradan biri başka ilişkileri söz konusu olmaksızın hep sıradan biridir. Üstseçkinlerin toplumsal kökenlerini göz önüne almadan, toplumda öne çıkanların en yetenekli bireylerden oluştuğunu öne sürmek, bir yalanı yalanıp yutulabilir hale getirmeye çalışmaktan başka bir şey değildir.[58]

Hele bugünkü toplumsal ve bürokratik çözülmeyi tarihsel muhatabımız Üstseçkinleri dışlayarak, reaya kitlesini sorumlu tutmak tamamıyla bir gaflettir.[59] Bu verilerden üçünün beşinin eksikliğini yakalayıp gevezelik yapmanın anlamı yoktur.

Veriler ve ilişkilerin yaşanmasına değil de bunların ortaya çıkarılmasına karşı çıkmak başka türlü bir ahlaksızlıktır.

"Boğaz'daki Aşiret" başta olmak üzere yazdığım bir dizi kitapta ipliğini pazara çıkardığım bu klanın muhatabı artık ne ben ne de benim gibi kökenbilimciler... Ailesinin bu kadar iğrenç olmadığını söyleyip uzun telefon görüşmelerinde gözyaşı dökenlerin muhatabı artık tarihtir, vicdanlarıdır ve köleleştirmek istedikleri halkın içinden çıkan aydınlardır.

Arınmanın yolu, tarihin her döneminde aynıdır.

Güzel ahlaka koşacaksınız.

---

57 Genç İşadamına, Emre Yılmaz, İkkaynak Yayınları, Ankara, 1996, s. 212.

58 Seçkinler ve Toplum, Tom B. Bottomore, çev.Erol Mutlu, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1997, s. 124, 136.

59 Türk Toplumunda Aydın Sınıfın Anatomisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, s. 61.

Levent Şahverdi Arşivi

Mazlumların ve mağdurların hakkını yemeyeceksiniz, eğlence sınıfından uzak duracaksınız.

"İslâm'a geldim" ya da "biz filanca tarikatın falanca şeyhinin torunuyuz" ayaklarına da lüzum yok.

Önce arınacaksınız ve insan olacaksınız.

Bıçağın kemiğe dayandığı bu süreçte başka çıkar yolunuzun kalmadığı anlaşılıyor.

Levent Şahverdi Arşivi

EMRE YAYINLARI

BAŞVURU
Psikoloji - Psikiyatri Sözlüğü, Mehmet Murat Döğüşgen

BİLİM
Dünya Dahilersiz Yaşayamaz, Möhbeddin Semed
Dünyanın En Saçma İcatları, Adam Hart-Davis

BİREYSEL GELİŞİM
Etkili Karar Verme Sanatı, Joseph D. Kooper
Etkili Yöneticiliğin Sırları, A. Gordon Brodt
İnsan Düşüncesini Anlama Yolları, Hubert Bonner
Kazanmanın Anahtarları, James K. Van Fleet
Yeniden Uyanışın İlk Işıkları, William C. Byhan
Zamanı Kullanma Sanatı, Joseph D. Kooper

BİYOGRAFİ
Dr. Vahid Çabuk Hayatı ve Eserleri, Burak Fazıl Çabuk
Saddam Hüseyin, Uğur Güzel

EDEBİYAT / İNCELEME
Doğuda Aşk Bir Başkadır, Yrd. Doç. Dr. Yusuf Çetindağ
Kemal Tahir'in Sohbetleri, İsmet Bozdağ
Serseriler, İslam Gemici

EDEBİYAT / ROMAN
Bay Ayakkabı Cinayetleri, Enver Günsel
Derdo, Bilal Civelek
Düşlerdeki Cellat, Ömer Çavuş
Esrar-ı Cinayat, Ahmet Mithat Efendi
İskeletler Arasında (Amanvermez Avni Serisi), Ebu's Süreyya Sami
Körebe (Amanvermez Avni Serisi), Ebu's Süreyya Sami
Zalifre, Erdal Arslan

EDEBİYAT / ŞİİR
Divan Edebiyatında Aşk ve Çapkınlık Şiirleri, İsmet Bozdağ

FELSEFE
Kadın ve Felsefe, Şevki Işıklı

GÜNCEL
İki Editörün Güncesi, Ahmet Doğan - Fahrettin İnce

Levent Şahverdi Arşivi

İNCELEME - ARAŞTIRMA

Basın Kurt Mu?, Kuzu Mu?, İsmet Bozdağ
Bogomilizm ve Bosna Kilisesi, Doç. Dr. Kadir Albayrak
Dededen Toruna Genetik İhanet, Mahmut Çetin
Dubai Şeyhleri, Uğur Güzel
Gizlenen Talmut Yasaları, Hakan Yılmaz Çebı
Hz. İsa Hz. Muhammed'i Müjdeledi Mi?, Nabil El-Fadl
Oscar, Sezer Mutlu Babil

SİYASET

Avrupayla Dansımız, Emir Emre Doğan
Değişim Sürecinde Türk Dünyası, Prof. Dr. A. Ahat Andican
Devlet, Toplum, Siyaset, Doç. Dr. Davut Dursun
İsrail, Ortadoğu ve Amerika, Raif Karadağ
Petrol Fırtınası, Raif Karadağ
Türk Hariciyesinin Çetin Sınavı Kıbrıs, Raif Karadağ
Yol Ayrımındaki Türkiye, Doç. Dr. Davut Dursun

TARİH

Atatürk ve Türk İnkılabı, Yrd. Doç. Dr. Ali Gürel
Balkanların Anahtarı Taşöz, Prof. Dr. Ali Arslan
Bilinmeyen Yönleriyle Celal Bayar, İsmet Bozdağ
Çanakkale'yi Yaşamak, Halil Ersin Avcı
Hedef Şehir İstanbul, Mustafa Selçuk
İngiliz Gizli Raporu, Halil Ersin Avcı
Kafkaslarda Türk Katliamı, Elçin Neciyev
Milli Mücadelede Bursa, Yrd. Doç. Dr. Orhan Hülagü
Milli Mücadelede Din Adamları (2 Cilt), Dr. Recep Çelik
Muhteşem İmparatorluğu Yıkanlar, Raif Karadağ
Musul Raporu, Raif Karadağ
Naciye Sultan, Hayrünnisa Alp
Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk
Osmanlı'nın Son Kahramanları, İsmet Bozdağ
Osmanlı Tarihi (6 Cilt), Ahmed Rasim
Osmanlı Tarihi (10 Cilt), Dr. Vahid Çabuk
Osmanlı Tarihinden Fıkralar, Dr. Vahid Çabuk
Osmanlı Teşkilat ve Siyaset Kültürü, Dr. Vahid Çabuk
Sengotar'da Osmanlı Ordusu, Ahmed Muhtar Paşa
Sürgün Hayatlar, Arif Cemil Bey
Tarihteki En Şeytan Diktatörler, Shelley Klein
Tarihteki En Şeytan Kadınlar, Shelley Klein
Yasakların Sultanı Dördüncü Murad, Dr. Vahid Çabuk
Yunan Süngüsü, Manavoğlu Nevres
Yunan-Rum Terörü, Yrd. Doç. Dr. Ali Gürel

Levent Şahverdi Arşivi